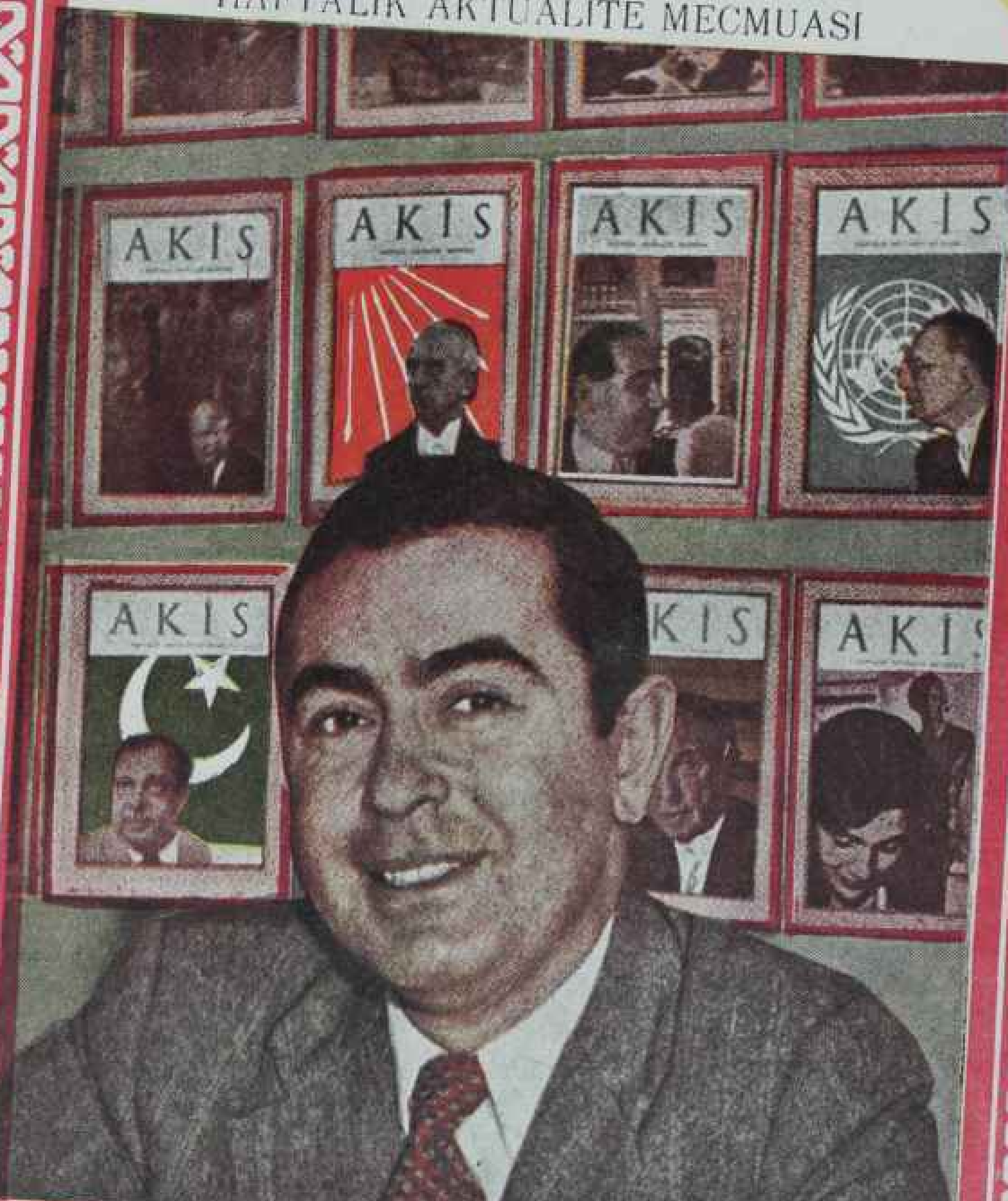
AKİS

HAFTALIK AKTÜALİTE MECMUASI

Toker'in Te

AKİS

Haftalık Aktüalite Mecmuası

Sene : 3, Cilt : IX, Sayı : 145

Rüzgârlı Sok. Ovehan
Kat: 3 Daire: 7
P. K. 582 — Ankara
18992 (Yazı İşleri)
15221 (İdare)

Fiatı 60 Kuruş

Müessisi :

Metin TOKER

•

İmtiyaz Sahibi ve yazı işlerini fiilen idare eden Mes'ul Müdür:

Yusuf Ziya ADEMHAN

Umumi Neşriyat Müdürü

Hamdi AVCIOĞLU

Teknik Sekreter :

M. Nevzat ÜNLÜ

Karikatür :

TURHAN

*

Fotoğraf :

Hüseyin EZER
Osman ÖZCAN
ASSOCIATED PRESS
TÜRK HABERLER AJANSI

•

Klişe :

Desen Klişe ATELYESİ

*

Müessese Müdürü :

Mübin TOKER

•

Abone Şartları

3 aylık	(12 nüsha) :	6 lira
6 aylık	(25 nüsha) :	12 lira
1 senelik	(52 nüsha) :	24 lira

●

İlan Şartları :

3 renkli arka kapak tam Sayfa : 350 lira

Kapak içi 300 lira, metin sayfaları Santimi 4 lira.

•

Dizildiği ve Basıldığı Yer :

Rüzgarlı Matbaa — ANKARA

Tel : 15221

Basıldığı tarih : 14.2.1957

Kapak resmimiz:

Metin Toker

Basının namusu

Kendi Aramızda

Sevgili AKİS Okuyucuları

İnsanların hayatı üzerinde uykunun büyük tesiri, artık hiç kimsenin meçhulü değildir. Uykusu muntazam olan kimseler sıhhatli, muvazeneli, doğru kararları geceleri uyuyamayanlardan çok daha kolayıkla alabilmekte, ömürlerini şüphe yok ki daha rahat, daha mesut geçirmektedirler.

Uykunun, fikri âlemle alakası da bilinen hakikatlerdendir. Freud gibi her rüyayı mutlaka şehvetle alâkalı bir tarzda tâbir etmeden de pek âlâ denilebilir ki uyuyup uyuyamamak vicdanın rahat bulunup bulunmamasıyla sıkı sıkıya ilgilidir. Yatılan yerin, yatağın rahatlığının veya rahatsızlığının rolü ikinci, hattâ üçüncü derecededir. Yaptığı ve yapmakta olduğu fenalıkları bilen, salim kafayla düşününce yüreğinde eza duyan, haksız olarak zalim davrandığını hisseden nice insan vardır ki kuş tüyü şiltelerde de yatsalar, ellerini sıcak sudan soğuk suya da sokmasalar, bütün konfor ve ihtiyaçları tatmin edilse de uyumak imkânından mahrumdurlar. Buna mukabil gönlü ferah bir serseri park sıralarının tahtaları üzerinde, yahut vazifesini yapmaktan başka kabahati olmayan bir siyasî mahkûm hapishanenin pis, korkunç koğuşunda gözlerini kapar kapamaz mışıl mışıl uyuyabilir. İhtimal ki aynı saatte, ihtikâr yapmış bir vurguncu, elindeki kudrete dayanarak zulmetmiş bir âmir, hırsızlık yapmış bir politikacı dünyanın şurasında veya burasında geniş yatağının bir tarafından ötekine, yarım saatlik bir "rahat uyku"nun peşinde, dönüp durmaktadır. Bu, vicdanı rahat insanların, henüz vicdansız hale gelmedikleri halde şahsî hislerine kapılarak vicdansızca hareket edenlere galebeleridir.

•

Zira vicdan, zalimlerin hâkimidir. Bir insan bütün kuvvet ve kudreti elinde tutabilir, bunlara güvenerek namuslu davranmaktan başka kabahati olmayan insanlara zulüm de yapabilir. Onların mallarını ellerinden alabilir, onları evlerinden, ailelerinden, karılarından, çocuklarından ayırabilir. Bütün bu hareketlere karşı hiç bir reaksiyonun görünmemesi de olağan hallerdendir. Bir muayyen müddet namus erbabı sindirilmiş hale getirilebilir. Hattâ bunlar, namussuzcasına davranabilirler de.. Ama, sinmeyen bir tek şey gene kalır. İşte o, vicdandır! Vicdanlı insanlar vicdanlarını kolay kolay susturamazlar. Vicdanı öldürmek ise, ellerinde değildir. Allah bazı kullarını vicdanlı yaratır, bazılarını vicdansız.. Vicdanlılar, hiç olmazsa bırakmalıdırlar fenalıkları ikinciler yapsın. O zaman da geceleri uykuları kaçar, ama hiç olmazsa deliye dönmezler. Lady Macbfeth'in kanlı ellerini göstererek: "Bu ellerdeki kokuyu, artık Arabistanın bütün rayihaları silemez" diye geceleri şatosunun odalarında, koridorlarında nasıl dolaştığını hatırlamak bazan çok faydalıdır. Lady Macbeth'in akıbeti ise, vicdanını susturamıyan bir muhterisin akıbetidir.

Kendisine inanmış insanlara dahi fenalık, zulüm yapan ve hırsızlara, alçaklara bakarak, onların telkinleriyle hareket eden tröst kurmuş bir milyarder düşününüz.. Bu milyarder pek çok kimseyi felâkete sürükleyebilir. Pek çok ocağa ıstırap ve elem yağdırabilir. Ama, geceleri uyuyabilir mi? Yaptıkları gündüz hatırına geldiğinde o milyarlarının, o kudretinin zevkini, tadını çıkarabilir mi? Hayır! Bir defa, bin defa, milyon defa hayır! Tıpkı o zulme, menfaatlerini düşünerek, ufak hesaplar yaparak seyirci kalmış daha küçük âmirler, birinci sınıf memurlar gibi.. Bunların "ben ne yapabilirdim" diye düşünmeleri, yapabilecekleri şeyi denememiş olmaları karşısında vicdanlarına rahat ve huzur vermez.

•

Ama öteki tarafta, vazifesini yapmış olduğuna inananlar ister zindanlara sokulmuş, ister sürülmüş bulunsunlar daima rahat uyuyacaklardır. Daimî felâket yoktur ve bu gibilerin hayatlarında bir gün güneş mutlaka açar. Ama masallarda zalimlerin ceza görmeleri sadece bir terbiyevî gayenin icabı değil, bir hakikatin ifadesidir. Fenalık, hele bile bile yapılan fenalık hiç kimsenin yanına kalmaz. Evvelâ vicdan onun hayatını yaşanmaz hale sokar. Sonra, ilâhi adalet mutlaka ve mutlaka tecelli eder.

Vicdanlarımızı rahat tutmaya bakalım. Hangi işte bulunursak bulunalım, ne kadar kuvvet ve kudrete sahip olursak olalım geceleri uykularımızı kaçıracak hareketlerden uzak kalmaya çalışalım. Hadiseleri hislerimizin gözleriyle görmek, etrafımızı saran menfaatçi zümrenin söylediklerinden haber almak bizi mutlaka yanıltır. Aklımızın gözleriyle görelim, hakikî dostlarımızın seslerini duyalım.

Böyle yapamayanlarımız varsa onlara kızmayalım, kin bağlamıyalım, fenalıklarını istemiyelim. Sadece yüreklerimizde onlar hakkında derin bir acıma duyalım ve Allahtan hepsine akıl, izan vermesini, doğru yolu *bir* an evvel göstermesini niyaz edelim.

Saygılarımızla

AKİS

Basın

Duvarların arkası

Bu haftanın başında Pazartesi günü Ankara şehrini karanlığın kaplamaya taşladığı ilk saatlerde bir gazeteci mesleğinin belki en zor, ama en unutulmaz anlarını yaşadı. Bu gazeteci, AKİS'in her yerde hazır ve nazır foto muhabiri Hüseyin Ezerdi. Hüseyin Ezer, mutadı olduğu üzere o akşam da neşeli bir halde AKİS idarehanesine gelmiş ve gene mutadı olduğu üzere biraz çene çalmak için Metin Toker'in odasına girmişti. Metin Toker odasında yalnızdı. Yazı masasının başında, portatif yazı makinasından insana bitmez tükenmezmiş gibi gelen çatırtılar çıkararak bu haftaki AKİS'te neşredilecek yazısını hazırlıyordu. Hüseyin Ezeri gülümsiyerek karşıladı, "Gel Bakalım Hüseyin, dedi, ben de konuşacak birini arıyordum". Hüseyin Ezerin gelmesinden birkaç dakika evvel bir dostu Metin Tokere telefonla AKİS - Sarol dâvasında Ankara Toplu Basın mahkemesi tarafından ittihaz olunan mahkûmiyet kararının Temyiz mahkemesince tasdik edildiğini haber -vermişti. Metin Toker, sanki mevzuubahis olan kendisi değilmiş gibi hâdiseyi sükûnetle Hüseyin Ezere nakletti ve "Belli olmaz Hüseyin, bakarsın biraz sonra gelip beni götürebilirler" dedi. Sonra, söz günlük hâdiselere intikal etti ve Hüseyin Ezer bir an için kaybettiği neşesine tekrar kavuşarak alt kattaki şambrnuarına, AKİS'in fotoğraflarını hazırlamağa indi. Aynı sırada Emniyet Birinci Şubeye mensup iki memur, üçüncü katında AKİS Mecmuası idarehanesi bulunan Rüzgârlı sokaktaki Ovehanın merdivenlerini tırmanıyordu. Memurlar üzerinde AKİS'in mütevazi lâvhası bulunan dış kapıdan içeri girdiler ve Metin Tokerin çalıştığı odaya daldılar. Metin Toker odasına kapıya Vurulmadan girilmesine alışık değildi. Başım yazı makinasından kaldırdı ve hayretle meçhul ziyaretçilerin yüzlerine baktı. İki sima da Metin Tokerin yabancısıydı. O anda bu davet edilmeyen misafirlerin niçin geldiğini anladı. Hapishaneye yolculuk vardı. Memurların sözlerini soğukkanlılıkla, fakat alâkasızca dinledi. Sonra "Buyrun, gidelim" diyerek vestiyerden bej pardosüsünü aldı ve giydi. Küçük kafile AKİS idarehanesinden çıktı. Metin Toker kapıdan, çıkarken idarehaneye bir defa daha baktı ve ihtimal, buraya tekrar dönmesi için uzun, ama çok uzun geceler geçmesi icap edeceğini düşündü. Sonra ağır ağır merdivenleri inmeye başladı. Tam Hüseyin Ezerin odasının önünden geçerken ses/endi: "Hüseyin, ben gidiyorum. Su kitabı getiriver".. Zeki gazeteci durumu bir anda kavramıştı. Hemen silâh başı etti ve flaşı ile fotoğraf makinasına sarıldı. Makinaya film takması icap ediyordu. Senelerden beri yapa yapa bu işte büyük bir mümarese kesbetmişti. Makinaya film takmak onun için saniyenin kesirleriyle ölçülecek kadar kısa zamanda bitirilecek bir işti. Ama ne var ki elleri artık Hüseyin Ezere itaat etmiyorlardı. Tecrübeli gazeteci olup bitenler karşısında kendisini telâş ve heyecana kaptırmıştı. Kısa bir mücadeleden sonra vazife duygusu, heyecan ve teessüre»-galip geldi. Hüseyin Ezer vücudundan umulmıyacak bir çeviklikle tam hanın kapısında Metin Tokere yetişti ve. flaşının ışığı kısa fasılalarla çakarak Rüzgârlı sokağı aydınlatmağa başladı. Basının vazife başında olduğunu görmek, kendi mecmuasına mensup bir gazetecinin vazifesini yapmakta gösterdiği gayrete şahit olmak Metin Toker içte tesellilerin belki de en jbüyüğü, en mükemmeliydi.

Sonra memurlar Metin Toker Rüzgârlı sokakta hazır bekleyen kırmızı boyalı polis cibine bindirdiler ve cip bir anda matbaaların ve gazete idarehanelerinin toplandığı Rüzgârlı sokaktan kayboldu.

Metin Tokerin AKİS'ten ayrıldığı an

Giderken polisle, gelirken elini kolunu sallaya sallaya

Süratli infaz

Metin Tokerin tevkifi 1954 Solbaharında başlayan AKİS - Sarol dâvasının sadece bir "safhasıydı. Ankara Toplu Basın mahkemesinde aylarca süren duruşmalardan sonra Metin Toker 9 ay 10 gün hapse ve 9999 lira ağır para cezasına mahkûm edilmiş ve Temyizin bu kararı bozması üzerine tekrar bakılmaya başlanan dâvanın ikinci safhası Metin Tokerin beraatı ile neticelenmişti. Savcının ve müdahil avukatının bu kararı temyiz etmeleri üzerine Temyiz mahkemesi beraat kararını bozmuş ve dâvaya tekrar Ankara Toplu Basın mahkemesinde bakılmaya başlanmasıyla üçüncü safhaya girilmişti. Bu safha Metin Tokerin 7 ay 23 gün hapis ve 7777 lira ağır para cezasına mah-

KAPAKTAKİ GAZETECİ

METİN TOKER

Bazı şeyleri biribirinden ayırmak, biribirinden ayrı düşünmek hakikaten güçtür. Hem de çok güçtür. Yapraksız ağaç, ağaçsız yaprak düşünülebilir mi ? Yavrusuz ana, anasız yavru olur mu? İşte Metin Tokerle AKİS de böyledir. Metin Tokersiz AKİS ve AKİS'siz Metin Toker düşünülemez. Metin Toker'in herseyi AKİS, AKİS'in herşeyi Metin Tokerdir.

Son hâdise yüzünden Metin Tokerin AKİS'teki masası ve sütunlardaki yeri bir müddet için boş kalacaktır. Ama AKİS okuyucuları, mecmuanın her satırında gene de Metin Tokeri ararlarsa, onu bulmakta zorluk çekmiyeceklerdir. Çünkü AKİS'in ilk çıktığı günden bu yana tam 145 hafta geçmiştir ve Metin Toker bu 145 hafta zarfında bütün zekâsını, bütün enerjisini AKİS'i istediği şekle sokmak için harcamış ve onu bir heykeltraş azmi ve maharetiyle yoğurmuş, yoğurmuş ve yoğurmuştur. Bu emekler boşa gitmemiş, heykel şeklini almıştır. Artık AKİS'in yolu bellidir ve onun bu yoldan ayrılmasını beklivenler boşuna bekliyeceklerdir. Bu yoldan ayrılmak AKİS için küçüklüklerin en büyüğüdür.

Bundan 32 sene önce İstanbulda Beykozda doğan Metin Toker, daha lise tahsilini yaptığı Galatasaray sıralarında ilerde gazeteci olmayı kuruyor ve kalemini bileyordu. O tarihlerde Galatasarayda hocalık yapan Cumhuriyet gazetesi sahibi Nadir Nadi, talebesinin zekâsını, dürüstlüğünü ve kabiliyetini takdir ediyor, Metin Tokerin gazeteci olmak hevesini teşvik ediyordu. Bu teşvikler lâfta kalmadı ve Nadir Nadi, Metin Tokere gazetesinde iş verdi. Böylelikle Metin Toker gazetecilik mesleğine ilk adımını Türkiyenin en ciddî ve en büyük bir gazetesinde atmış oldu. Bu arada Galatasaraydan mezun olmuş ve İstanbul Üniversitesi Edebiyat Fakültesine devama başlamıştı. Bir yandan yüksek tahsil, bir yandan gazetecilik.. Metin Toker bunların ikisini de muvaffakiyetle yürütüyordu. Bilhassa gazeteciliği.. Önce gazetenin yazı işleri müdürü Cevad Fehminin büyük itimat ve sevgisini kazanmış, sonra da Bâbıâlide ismi duyulmağa başlamıştı. Metin Toker basın âleminde zekâsı, çalışmadaki gayret ve sebatı, bilhassa üslubuyla bir yenilik oldu. Metin Tokerden sonradır ki derbeder, dalgacı Bâbıâlili gazeteci tipi ortadan kaybolmaya başladı. Gazete sahipleri aklı başında, eli kalem tutar, bilgili ve genç gazetecilere imkân vermenin menfaatları icabı olduğunu anlamaya başladılar. Metin Toker de daha o zamanlarda Basını itibarlı ve şerefli bir meslek olarak kabul etti ve bunun aksine cereyanlara bütün kuvvetiyle karşı durmaya azmetti. Metin Tokerin bütün mücadelesi, bu azimle izah edilebilir. Metin Tokerin mücadelesi hür ve namuslu bir basıma memleketimizde de kurulup kuvvet bulması, basın hürriyetini kısıcı her türlü tazyik ve tahditlerle savaşmak gerektiği: gayesini güdüyordu. Basın hayatında Metin Tokere hâkim olan, bu ruhtu.

Metin Toker Edebiyat Fakültesinden mezun olduğu zaman, Bâbıâlinin sayılı kalemlerinden biri haline gelmişti. Fakat o bununla iktifa etmedi. Kendisini mesleği için gerektiği şekilde hazırlanmış saymıyordu. Bu sebeble kalktı ? Parise gitti ve Siyasi ilimler tahsiline başladı. Bir taraftan okuyor bir taraftan da Türkiyedeki muhtelif, gazetelere yazılar yazıyordu. Bilhassa o sıralarda Avrupada cereyan eden mühim siyasî hâdiseleri gazetesine aksettiriş tarzı, meselelerin derinine nüfuz kabiliyeti ile dikkât ve alâka uyandırdı. Metin Toker hâdiselere tarafsız bir şekilde bakmakta, olup bitenleri hafif ve kolay anlaşılan bir üslûpla en kısa yoldan izah etmekte büyük bir maharet gösteriyordu. Faristen Ecole des S c i e n c e s Politkraes'i bitiren genç gazeteci, Türkiyeye döndükten sonra mesleğine yeni bir ateşle sarıldı. Bu sırada bir parti gazetesinde çalışıyor fakat asla partizan bir fikrin müdafiliğini yapmıyordu. Metin Tokere inandığından başka türlü yazdıracak hiç bir kuvvet mevcut değildi ve Metin Tokerin kendisine ihanet eden bir tek satırını olsun göstermek imkânsızdı.

Metin Toker işte bu sıralarda Türk basın sahasındaki büyük bir boşluğu gördü. Hâdiseleri tarafsızca aksettiren bir siyasî tefsir mecmuasının bilhassa münevver muhitlerde alâkayla karşılanacağından emindi. Böyle bir mecmua hem Türk basını için bir yenilik olacak, hem Metin Tokere inandığı fikirlerin serbestçe mücadelesini yapmak fırsatını verecekti. AKİS bu düşünceden doğdu, ilk sayısı 1954 seçimlerinden hemen sonra, 15 Mayıs 1954'de çıkan AKİS, o gün neyse bugün de odur. En ufak bir zihniyet ve ruh değişikliği aramak beyhudedir. Mecmuada değişiklikler olmamış mıdır? Elbette olmuştur. Fakat bunlar okuyucuya daha iyi, daha temiz, daha derli toplu bir mecmua sunmak için yapılan teknik değişikliklerden ibaret kalmıştır. AKİS daha ilk sayısından itibaren okuyucunun kalbini fethetmesini bilmiştir. Çok okunmuş, çok rağbet görmüştür, ilk hamlede bir siyasî mecmua için rüyada bile görülmeyen bir tiraj olan 10 bini aşmış, sonra yavaş yavaş 15, 20, 25 ve 30 bine çıkmıştır. Bu neticenin sebebi şüphe yok ki AKİS'in Metin Toker tarafından çizilen dürüst, cesaretli ve küçük hesapların daima çok üstünde kalan istikameti olmuştur. AKİS'in birden gelişen çocuk gibi büyüyüp boy atması. Metin Tokeri çok büyük zorluklarla karşı karşıya bırakmıştır. Kâğıttan mürekkebe, klişe çinkosundan hurufata kadar yüzlerce, binlerce dert onun bitmek tükenmek bilmeyen azim ve enerjisiyle halloluınmuştur. Meğer o ne tatlı, ne zevkli bir meşgaleymiş! Mürettip çırağından başmakiniste kadar dert anlatmak, idarehaneden matbaaya, matbaadan idarehaneye koşmak, insana hiç bitmiyecekmiş gibi gelen bir yarışın içinde bulunmak.. AKİS'in ve Metin Tokerin son üç senelik hayatı kısaca budur. Metin Toker kısa bir müddet için bu yarışın dışında kalmıştır. Fakat zaman dolunca yarıştaki yerini, yeni bir şevk ve hızla alacağı muhakkaklar.

Bütün bunların biraz şöhret, biraz servet için yapıldığını sananlara da şaşmak lâzımdır. Metin Tokerin gayretinin hedefi mensubu olduğu basının namusunu korumaktır. Basının namusu gazetecinin namusu demektir. Basının namusunun korunması için de bütün dünyada bir şart vardır: Demokrasi.. Ama hangi demokrasi? Bakıyorsunuz "iklimli demokrasi"den bahsediliyor. "Tedricen" temini istenilen "makul ve muvazeneli bir demokrasi" sözü işitiliyor: "ince demokrasi", "hakiki demokrasi" de deniliyor. Metin Tokerin - ve AKİS'in - uğrunda mücadeleye atıldığı Demokrasi, acaba bunlardan han irisidir ? H i ç biri değil. "Sevgili AKİS okuyucuları" hiç biri değil!.. Şu sadece Demokrasi.. Sıfatlısı değil!. Lûgatlardaki manasıyla Demokrasi.. AKİS'in bü-, tün istediği budur,

kûm edilmesiyle sona erdi ve karar Temyiz edildi. Bu kararın Temyiz mahkemesi tarafından tasdiki ve Metin Tokerin tevkifi AKİS-Sarol dâvasının dördüncü safhasını teşkil ediyordu.

Temyiz Mahkemesi Üçüncü, Ceza Dairesi, Ankara Toplu Basın. Mahkemesince ittihaz olunan kararı geçen haftanın sonunda, 9 Şubat 1057 Cumartesi günü - talihin bir cilvesi daha: Metin Tokerin evlenmesinin ikinci yıldönümü - tasdik etti. O gün öğleden sonra ve ertesi gün tatil olduğu için kararın yazılıp Temyiz Başsavcılığına verilmesi Pazartesi gününe kaldı. Pazartesi günü karar yazıldı ve Başsavcılığa gönderildi. Aynı gün karar Ankara Savcılığına tebliğ edildi ve daha kararın kaydı Savcılık kalemindeki tevkif defterine düşürülmeden Emniyet Birinci Şube memurları Metin Tokeri Rüzgârlı sokaktaki AKİS idaresinden derdest ederek götürdüler.

İnönü Metin Tokerden gelecek pusulayı bekliyor

"Şerefli mahkûmiyet"

Adalet işlerinin zaman . zaman B.M.M. nde tenkitlere hedef olduğu biliniyordu. Fakat artık, hiç değilse infazın sürati hakkında Adalet Bakanı inkâr edilmez, mukni bir misale sahip bulunuyordu. Veyl, infaz işleri ağır yürüyor diye tenkide kalkışacaklara!.

Cezaevi yolunda

Metin Tokerin bindirildiği kırmızı boyalı polis cipi Rüzgârlı sokaktan doğruca Ankara Adliyesinin önüne geldi ve durdu. Metin Toker nöbetçi savcının yanına götürüldü. Burada tevkife müteallik son formaliteler tamamlandı. Her şey intizam ve sürat içinde geçiyordu. İntizam ve sürat.. Bunlar Metin Tokerin meslek hayatında en fazla kıymet verdiği prensiplerdi. Ama akşam karanlığı bastırdıktan sonra, Cezaevine bir ah önce götürülmek için gösterilen süratten doğrusu kimse memnun olmazdi. Fakat buna rağmen Metin Tokerin halinden şikâyetçi olduğu kimse tarafından iddia edilemezdi. Evet, polis cipine bindirilmezden önce bir an duraklamış ve "Bu iş 5-10 *gün* sonra olsaydı hiç gam yemezdim" demişti. Metin Tokerin gösterdiği bütün üzüntü alâmeti bundan ibaretti. 5-10 gün sonra.. 5-10 gün sonra Metin Tokerin şereflerle dolu hayatına bir şeref daha, "baba olmak şerefi" eklenecekti.

Polis cipi Metih Tokeri Adliyeden Cebecideki Cezaevine götürürken - tabiî gene süratle - genç gazeteci ihtimal kendi akıbetinden çok karısını, çocuğunu ve mecmuasını düşünüyordu.

Bu sırada Metin Tokerin tevkif edildiği haberi Ankaralı gazeteciler tarafından haber alındı. Arkadaşları Cebeci Cezaevine geldikleri sırada hapishanenin demir kapıları Metin Tokerin üstüne kapatılmış bulunuyordu. arkadaşları ancak bir pusula göndererek "Geçmiş olsun" diyebildiler. Biraz sonra gardiyan Metin Tokerin gümüş sigara tabakasını, üç anahtarı ve kravat iğnesini getirip AKİS mecmuasından Nevzat Ünlüye teslim etti. Çünkü cezaevinde bu gibi madeni eşyanın bulundurulması yasaktı. Biraz sonra da Metin Tokerin hürriyetsizler âleminden ilk haberi geldi: Bir kâğıda yazılmış, bir kaç satır.. Metin Toker ihtiyaç duyduğu yatak, yorgan, battaniye, pijama, terlik vesaire gibi eşyayı istiyor, 10 uncu koğuşta bulunduğunu ve ziyaret günlerinin Çarşamba ve Pazar olduğunu bildiriyordu. 10 uncu koğuş Ankara Cezaevinin kapısında Metin Tokerden haber bekleyen gazetecilerin yabancısı değildi Ulus'un fıkra yazarı Şinasi Nahit Berkerin de bu koğuşta bulunduğu gazeteciler tarafından biliniyordu. Pusulayla beraber Metin Toker, kendisinin ve karısının nüfus kâğıtlarını, üzerindeki parayı da arkadaşına yollamıştı.

İnönü geliyor

İşte bu sırada Cezaevinin önüne açık yeşil renkli bir taksi yanaştı ve içinden İnönü ile Turgut Göle indi. İnönü tevkif haberini C.H.P. Genel Merkezinde çalışırken duymuş ve her şeyden önce tevkifin sebebini öğrenmek istemişti. Sebebin Sarol dâvasında verilen mahkûmiyet kararının Temyiz tarafından tasdik edilmesi olduğunu öğrenen İnönü sadece "Şerefli bir mahkûmiyet" demekle iktifa etmiş ve bir an önce cezaevinde bulunmak hususunda - mutadı dışına çıkarak - istical göstermiş, çağırılan otomobile atlıyarak vakit kaybetmeden cezaevine gelmişti. Fakat cezaevi idaresi, İnönünün damadı ile konuşmasına müsaade etmemişti. İnönü bunun üzerine bir pusulaya "Metin ol, benim şerefli evlâdım" yazarak Metin Tokere gönderdi. İçerden cevabın gelmesi beklenirken İsmet İnönü bir taraftan cezaevinin önünde dolaşıyor, bir taraftan da gazetecilerle konuşuyordu. İnönü son derece soğukkanlıydı ve neşesinden bir şey kaybettiğine hükmetmek de o derece güçtü. Sohbet sırasında Dünya gazetesinden Güngör Yerdesin "Meğer Paşam, mevridi mülakat hapishaneymiş" demesine çok güldü ve sonra içerde hükümlülerin gezinmesine mahsus avlu veya bahçenin bulunup bulunmadığını sordu. Yusuf Ziya Ademhanın hapishane avlusunu havuzu ve çiçekleriyle bertafsil anlatması da İnönüyü çok güldürdü ve "Ademhan, sen bunları nereden biliyorsun" diye sormasına yol açtı. Ademhanın cevabı "Gide gele öğrendik, paşam" oldu. Hakikaten gazeteciler şu son günlerde Adliye koridorlarını ve hapishaneleri, belki de lüzumundan çok fazla, öğrenmiş bulunuyorlardı. Bu sırada içerden Metin Tokerin beklenen cevabı geldi. İnönü kahverengi paltosunun düğmelerini açarak cebinden gözlüğünü çıkardı ve pusulayı okudu. Metin Toker, "Zerre kadar üzülmüyorum. Sizin de üzülmenizi istemem. Burada arkadaşlar da var. Bizim. Şinasi de burada. Özden size emanet" diye yazmıştı, artık yapılacak bir iş kalmamıştı. Metin Toker, hapishanenin kalın ve yüksek duvarlarıyla demir kapısının arkasında bırakılarak dönüldü.

İnönünün, Metin Tokerin diğer ailesi efradının ve arkadaşlarının Salı günü yaptıkları görüşme teşebbüsleri de bir fayda vermedi. Metin Tokerle görüşebilmek için ziyaret günü olan Çarşambayı beklemek lâzım geldi.

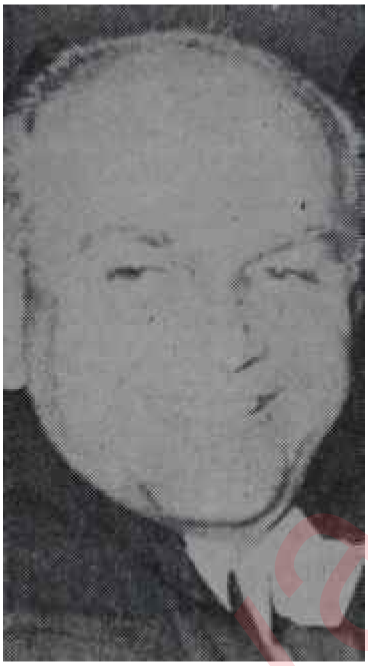
Ziyaret günü

Ankara Cezaevinin ziyaret günleri Çarşamba ve Pazardı. Salı günü Metin Tokeri ziyaret etmeye giden birçok arkadaşı bu yüzden geri dönmeye mecbur kaldılar. Gazeteci milletvekilleri Nadir Nadi, Cihad Baban ve Sabahattin Sönmez de Salı günü cezaevine giderek Metin Tokerle gö-

rüşemeden geri döndüler. Gazeteci milletvekillerinin Metin Tokere birer kart göndererek ."Geçmiş olsun" demelerine müsaade edildi. Ziyaret günü olan Çarşamba sabahı, Ankara Cezaevinin parmaklıkları Önünde büyük bir kalabalık toplandı. Kalabalığın büyük b*ir* kısmı Metin Tokerin ziyaretçileriydi, İsmet İnönünün de damadını ziyaret edeceği bilindiğinden cezaevi civarında bazı emniyet tedbirleri alınmıştı. Nitekim öğleye doğru cezaevine gelen İnönü, Metin Tokerle konuşamıyarak geri döndü. Kendisine öğleden sonra damadıyla görüşebileceği bildirilmişti. Öğleden sonra İnönü beraberinde C.H.P. Ankara İl Başkanı İbrahim Saffet Omay olduğu halde cezaevine geldi ve saat 3 te hükümlülerin ziyaretçileriyle konuşmalarına tahsis edilen mahalde damadıyla konuşmaya muvaffak oldu. Metin Tokerin saçları üç numara makinayla traş edilmişti. Traş edilmeyen Metin Tokerin metanetiydi. Esasen cezaevlerinde metanetin de traş edilmesi adeti henüz mevcut değildi.

Dr. Sarol'un tasavvurları

Metin Tokerin tevkifinin ertesi günü çıkan bütün tarafsız İstanbul gazetelerinde haber, birinci sayfadan büyük başlık ve resimlerle bildiriliyordu. Bu gazetelerin bazılarında tevkif haberinin yanı başında sabık Devlet Bakanının bir demecine de yer verilmişti. Dr. Mükerrem Sarol "Metin Toker eğer duruşma sırasında en ufak bir pişmanlık gösterseydi dâvadan vazgeçme cihetine gidecektim. Aynı şeyi elimdeki imkanlar dahilinde bugün de düşünürüm" diyordu. Bu sözler, Sabık Devlet Bakanının tasavvurlarım herhangi bir tefsire ihtiyaç bırakmıyacak kadar açık olarak ortaya koyuyordu. Metin Tokerin dâvanın devamı müddetince en ufak bir pişmanlık duymadığı muhakkak çok doğruydu. Dr. Sarol, Metin Tokerin bugün de en ufak bir

Dr. Mükerrem Sarol
Şans Commentaire

nedamet hissiyle sarsılmış olabileceğinin imkânsız bulunduğunu bilmiyor olamazdı. Ama ne var ki gene de böyle bir çıkışta bulunmakta fayda görmüştü. Metin Toker ve af dilemek!. Bunu düşünmek bile Metin Tokeri tanımamak demekti.

Metin Toker, üzerine demirle vuruldukça yumuşayan bir pirzola mıydı? Üstelik Metin Toker, henüz kendilerine pirzola muamelesi tatbik edilmemiş insanlara kötü bir örnek olmayı da bir an olsun aklından geçirmemişti. Zaman geçecek, Metin Tokerin üzerine kapanan kapılar açılacak ve hürriyet tekrar ona gülüm - siyecektir. 7 ay 23 gün sonra cezaevinden çıkacak olan Metin Toker, bu haftanın başında hapsedilen Metin Tokerden farklı mı olacaktır.? Ne münasebet!. Bunu beklemek, saatlerin ibrelerini tersine döndürmeye çalışmak kadar faydasızdır.

Bütçe

Ne söyliyecekler?

Önümüzdeki haftanın başında Türkiye Büyük Millet Meclisinin kürsüsüne Hür. P. Grubunun Bütçe sözcüsü Ekrem Alican çıktığında bütün D.P. Grubu ve onunla beraber memlekette Demokrat İktidar hakkında hâlâ "ama iyi birşeyler de yapıyorlar" diye düşünmekte devam edenler kendilerine bambaşka bir görüş zaviyesi bulacaklardır. Ekrem Alican bütün İktisadî politikayı bir baştan ötekine alacak ve işlerin hakiki mahiyetini bir bir, hem de inkârı gayrı kabil hakikatler halinde gözlerin önüne serecektir. O zaman "ama iyi birşeyler de yapıyorlar" efsanesinin neler ve neler pahasına beslendiği çıplak şekilde ortaya çıkacaktır. Öylesine çıplak ki en kabarık rakkamlar bile bu çıplaklığı örtmeye muvaffak olamıyâcaktır.

Aylar var ki Hür. P. nin Menekşe sokaktaki zarif merkezine gidenler Ekrem Alicana pek rastlayamıyorlardı. Kocaelinin bu 41 yaşındaki, ama bembeyaz saçlı, yakışıklı, milletvekili sanki kayıplara karışmıştı. Buna mukabil ona zaman zaman Atatürk bulvarının bilhassa Sıhhiyeye yakın tarafında, başı açık, üzerinde bîr yağmurluk tesadüf etmek kabil oluyordu. Ekrem Alican bulvarın üzerinde, telef onsuz, ufak bir apartman dairesinde ailesiyle beraber oturuyordu. Ama zevcesi ve çocukları da aile reisini sık sık göremiyorlardı. Ekrem Alican odasına kapanıyor ve sonu gelmeyecek zannedilen kâğıtla-

MENDERESİN BASIN TOPLANTISI

rının arasına karışıyordu. "Hür. P. Meclis Grubu adına" yapılacak konuşma, işte böyle hazırlandı.

Ekrem Alican yapacağı bütçe tenkidine bir muhalifin değil, yüreği memleket sevgisiyle dolu bir münevverin havaisini koymayı tercih etmişti. Onun için, temin ettiği bütün vesikaları illâ bir aksak taraf bulmak niyet ve azmiyle değil, onların hakiki mahiyetine vukuf etmek maksadiyle tetkik etmişti. Rakkamların istenilen şekilde konuşturulabileceğini biliyordu. Biliyordu ki istenilirse en aleyhte rakkamlar lehte, em lehte rakkamlar aleyhte ses verebilirler. Ekrem Alican o yolu tutmamıştı.

Ekrem Alican inkâr etmek yoluna da sapmak istememişti. Milletin gözleri Önünde Demokrat İktidarın yükselttiği eserler duruyordu. Bunlara göz. kapamak hem gülünçtü, hem de hakikati anlamak bakımından hatalıydı. Memleketin bakıma, itinaya, çalışmaya muhtaç bulunduğu aşikârdı. Eğer iyi birşeyler yapılmışsa, niçin belirtilmemeliydi? Güneş balçıkla sıvanabilir miydi ? Kocaeli milletvekilini tanıyanlar gayet iyi biliyorlardı ki Ekrem Alican abesle iştigal eden bir adam değildir.

Bu yüzdendir ki Hür. P. nin bütçe sözcüsü aylar ve aylar her şeyi memleketçi gözle tarttı. Envestismanlardan bütçelere, gelirlerden giderlere, yardımlardan vergilere her şeyi dikkatla inceledi. Demokrat İktidarın iktisadî politikası neydi ve bu politika nasıl bir yoldaydı? İşte, Ekrem Alîcanın Türk milletine Meclis kürsüsünden bildirmek istediği buydu. Kocaeli milletvekili politikanın akislerini görüyordu. Milletçe çekilen sıkıntılar her aile babası gibi onun da malûmuydu. Bu sıkıntılar, hele yedi yıllık bir devre sonunda başarılı bir iktisadî tutumun elbette ki delili sayılamazdı. Ama acaba hakikaten ufukta, denildiği gibi "mamur ve müreffeh Türkiye" yatıyor muydu? Ekrem Alican bunun da seraptan ibaret bulunduğunu daha işin başında anladı. Sıkıntılar yanlış bir politikanın neticesiydi ve bizzat İktidarın icraatı içinde bu yanlışlığın kabulü mânasına gelen, hareketler vardı. Ekrem Alican bunları itinayla ve teker teker, çıkardı. Çıkardıkları şu tarihteki beyanat, şu tarihteki vaadden ibaret değildi. Doğrusu istenilirse o taktiği Osman Bölükbaşı eskitmişti. Ekrem Alican vesikaları ve hâdiseleri konuşturmayı tercih etti. Atılan ve geri alman- adımlar, yürürlüğe konan ve yürürlükten kaldırılan kararnameler, yapılan ve bozulan, plânlar.. Kocaeli milletvekili işin içine girince bunlardan düzineler buldu. Daha neler vardı.. Öyle tesisler vardı ki hâlâ açılacaklarından bahsediliyordu, halbuki yapamamaları için karar alınmıştı. Öyle rakkamlar ortaya atılmıştı ki, birbirini tutmuyordu. Öyle "işletmeve açılma tarihi" tesbit edilmişti ki o tarihin üstünden yıllar geçmişti. Nihayet öyle maliyet tahminleri vardı ki bütün meblâğ harcanmış, ama eser daha yarıya yükselmemişti. Ama bütün bunlar, bütün bu polemik malzemesi Ekrem Alicanın kurduğu binanın malzemesinden ibaretti. Kocaeli milletvekili bunlara polemik yapmak için dokunmayacak, bir iktisadî politikanın teşrihini yapmak maksadıyla kullanacaktı.

Ekrem Alican
Yeni rekor

Hakikaten Ekrem Alican kürsüden indikten sonra, gözlere sıkılmış olan ve sıkılmasına devam edilen magnezyum ışığının dağılmaması imkânsızdı. Görülecekti ki en yaman cerbeze ve en usta taktik bile Kocaeli milletvekilinin .serdiği hakikatlerin üstesinden gelemiyecektir. Hür.P. hatibi dertleri ve çarelerini beraber söyliyecektir. Sadece tenkit etmek yoluna sapmayacaktır. Bütçelerin niçin denk olmadığım izahtan başka denkliğin çarelerini de gösterecektir. "Görülmemiş Kalkınma"nın aslında bir kalkınma olmadığını hiç kimsenin itiraz edemiyeceği şekilde ispat ettikten sonra asıl kalkınmanın nasıl olması gerektiğini de bildirecektir. Mesut vatandaş efsanesini yıkarken hakikaten mesut, müreffeh ve mamur bir memleketin nasıl yükselebileceğini izaha çalışacaktır. Ekrem Alicanın bütçe tenkidi belki parlamento tarihimiz bakımından alışılmamış bir hava getirecektir. Ama muhakkak ki akisleri uzun müddet "nisyanla malûl" hafızalardan silinmiyecektir.

Nüvit Yetkin
Ucuzluğun peşinde

Ekrem Alicanın B.M.M. nde Bütçe münasebetiyle yapacağı konuşmanın bir başka bakımdan da çok alâka çekeceği muhakkaktır. Çok partili siyasi hayata girdiğimiz 1946 dan1956 yılına gelene kadar Bütçe müzakerelerinin en başarılı hatibi unvanını taşımak hakkı Aydın milletvekili Adnan Menderese ait bulunuyordu. Fakat Ekrem Alican geçen sene Hür.P. adına bütçenin tümü üzerinde yaptığı konuşmayla, gayet haklı olarak bu unvana sahip oldu. Bu seneki müzakerelerde Ekrem Alicanın esasen kendisine ait olan bu rekoru yenilemesi bekleniyordu.

Kocaeli milletvekilinin hazırlıkları, bu ümitleri haklı gösterecek ve boşa çıkarmıyacak kadar mükemmeldi.

Hür. P. nin diğer hatipleri

Ama Bütçe müzakerelerinin gelip çattığı şu günlerde, Hür P. nin istim üzerinde olan yegâne milletvekili elbette Ekrem Alican değildi. Halk efkârının, alâka.ve sevgisini, toplama şansının B.M.M. nde kazanacakları muvaffakiyetle sıkı sıkıya bağlı olduğunu gayet iyi bilen Hür P. milletvekilleri, Bütçe münasebetiyle verecekleri meydan muharebesine en tesirli silâhlarla çıkmakta} azimlydiler. En tesirli silâhın da sağlam bilgi ve kuvvetli hitabet olduğu muhakkaktı. Hür. P. bu bakımdan diğer muhalefet partilerine nazaran çok talihliydi. Bunun içindir ki, Bütçe müzakerelerinden dörtbaşı mamur bir zaferle çıkması bekleniyordu.

Bunun içindir ki Hür P. Meclis Grubu müzakerelerin başlangıcından üç ay önce sözcülerini seçmiş, onlara etraflı bir şekilde hazırlanmak fırsatını vermiştir. Hür. P. sözcüleri o günden bu yana kendilerine verilen mevzular üzerinde parti eksperleriyle birlikte çalışmışlar, vilâyetlerden geniş malûmat toplamışlardır. Bu bakımdan Hür. P. sözcülerinin bu seneki tenkitlerinde kuvvetli ve man-

tıkı konuşmaların arkasındaki zengin malzeme yığını kimsenin gözünden kaçmıyacaktır.

Bu sene Hür. P. adına B. M M. bütçesini İhsan Hâmid Tiğrel, Başbakanlık bütçesini Muammer Alakant, Toprak ve İskân bütçesini Yusuf Azizoğlu, Adalet bütçesini Behçet Kayaalp, Millî Savunma bütçesini Selâhaddin Toker, İç İşleri, bütçesini Safaeddin Karanakçı, Dış İşleri bütçesini Ziyad Ebüzziya, Ekonomi ve Ticaret bütçesini Prof. Muhlis Ete, Basın Yayın bütçesini Ziya Termen, Millî Eğitim ve Üniversiteler bütçesini Turan Güneş, Sağlık bütçesini Asım Okur, Ziraat bütçesini Mustafa Ekinci, Bayındırlık ve Ulaştırma bütçelerini Emrullah Nutku, Çalışma bütçesini Sabahattin Çırâcıoğlu, İşletmeler bütçesini de Enver Güreli tenkit edeceklerdir.

Hasan Polatkan
Açacak

Hür. P. tenkit filosunun ağır bombardıman uçağı Bütçenin tümü ilerinde tam iki saat konuşacak olan Ekrem Alicandır. Prof Fethi Çelikbaş ise bir avcı uçağı gibi, ağır bombardımancı arkadaşını himaye ve desteklemekle vazifelidir. Feridun Ergin bütçenin son günü Hür. P. adına bir kapanış konuşması yapacaktır. Feridun Erginin bu konuşması, ihtimal, iktidarın yedi senelik faaliyet bilançosunun müzakerelerin umumî havası göz önünde tutularak yapılmış bir tahlili olacaktır.. Muhakkak olan birşey, Hür. P. nin bu seneki müzakerelerle Parlamento tarihimize bir yenilik getirecekleridir.

Eski parti

Hür. P. Bütçe müzakereleri münasebetiyle bir arı kovanına döndüğü sırada C.H.P. de kolları sıvamış bulunuyordu. Ama ne var ki bu sırada yumurta kapıya dayanmıştı. C.H.P. nin Bütçenin tümü üzerinde konuşacak hatibi Nüvit Yetkindi. Nüvit Yetkin, uzun zamandan beri C.H.P. Genel merkezinde Meclis dışında kalan partili eksperlerle, birlikte çalışarak bu seneki konuşmasını hazırlamıştı. Nüvit Yetkinin konuşması 1 saatten fazla sürecekti. C.H.P. Meclis Grubu Başkan vekilinin bu seneki tenkitlerinin ağırlık 'merkezini, geçen seneki Bütçe müzakerelerinde Muhalefet tarafından yapılan ikaz ve tenkitlerin iktidar tarafından nazarı itibara alınmamasından doğan iktisadî güçlükler teşkil edecekti. C,H.P. sözcüsünün ısrarla üzerinde

Feridun Ergin
Kapıyacak

duracağı diğer bir mesele de "Bütçenin samimiyetsizliği" olacaktı. C.H.P. bataryasının ağır güllelerinden bir kısmı da. Millî Korunma Kanunundan beklenen iktisadî rahatlığın bir türlü tahakkuk edememesi ve hayat pahalılığı ile mücadele edeceğini vaadeden hükümetin pahalılığı bizzat teşvik edici istikametteki faaliyetine savrulacaktı. Bir de C.H.P. tarafından Gensoru mevzuu yapılan şeker meselesi vardı. Nüvit Yetkin bazı oklarını, İktidarın başına yağdırmak için bu bahse ayırmıştı.

C.H.P. Meclis Grubu 1955 Bütçesinin müzakerelerinde düştüğü taktik hatasına bir defa daha düşmemek istiyor, fakat 1956 müzakerelerindeki tecrübelerinden aldığı dersi de unutamıyordu. 1055 yılında C.H.P., Bütçenin tümü üzerindeki tenkitlerini yaparken rejim meseleleri üzerinde durmuş ve İktidar verdiği cevaplarla bu hususu istismar ederek müzakereleri mecrasından, çıkarmıştı. Bu suretle C.H.P. bilhassa mali ve İktisadî mevzularda Bütçe müzakerelerinden istihsal etmek istediği neticelerden mahrum, kalmıştı, 1956 da bu taktik hatasından, vazgeçilerek sadece iktisadi ve mali mevzular üzerinde durulmuş, bu sefer de bir Gensoru mahiyetini taşıyan Bütçe müzakerelerinde rejim meselelerinin gün ışığına çıkarılması fırsatı heder edilmişti. Kısacası C.H.P. nin 1955 te içtiği sıcak sütten ağzı yanmış, 1956 da üfleye üfleye içtiği sütten de bir lezzet alamamıştı. C.H.P. bu seneki müzakerelere yeni bir taktikle geliyordu. Bütçenin tümü üzerindeki konuşmada sadece iktisadi ve mali meselelere yer verilecek, rejim meselelerí de tallûk ettiği bütçelerin müzakeresi sırasında ortaya atılacaktı. Bu arada Genel Başkan İnönü'nün de C.H.P. Grubu adına söz alarak rejim dâvası hakkındaki görüşlerini açıklaması tabiiydi.

C.M.P. kalesinde

Diğer Muhalefet partileri harıl harıl Bütçe müzakerelerine hazırlanırken C.M;P. nin Meclis Grubu kalesinde bir avuç kahramanın ellerini bağlayıp oturdukları elbette düşünülemezdi. Ama ne var ki, C.M.P. grubunun çalışmaları tam bir gizlilik ve bir o kadar da sessizlik içinde geçiyordu. Bu gizlilik ve sessizliğin bir sürprize alamet sayılması da iyimserlik olurdu. Zira Bütçe müzakerelerinde partisinin bütün yükünü taşıyan Osman Bölükbaşının bundan evvelki bütçe konuşmalarındaki benzerlik bu sene bir yeniliğe ihtimal verme düşüncesine imkân bırakmıyordu. Ama ne olursa olsun, Osman Bölükbaşının söz düelloları ve yerini bulan nükteleri müzakerelerin tuzu biberi yerine geçecekti.

Kıbrıs

Basın toplantısı

Geçen hafta New York'un 52 **nci** sokağındaki 444 numaralı ev gazetecilerin istilasına uğradı. Zira bu evde Kıbrıs meselesinin Birleşmiş Milletlerde müzakeresi münasebetiyle Amerikaya gelen Türk heyeti bir basın toplantısı yapacaktı. Diplomasimizin üç asından Zorlu, Erim, Birgi - müteşekkil heyet, beraberlerinde Birleşmiş Milletlerdeki daimî, delegemiz Selim Sarperle birlikte Amerikan halk efkârına Türk görüşünü izah edecekti.

Yunanlılar Amerikan halk **efkârını** kendi taraflarına çekmek için yıllardan beri gayret sarf ediyorlardı. Amerikan-Yunan Dostluk Derneği toplantılar tertip ediyor, New **York Times** gibi tarafsız bir **gazetede** bile **Yunan**

tezine taraftar yazıların neşredilmesini temin ediyordu. Kıbrıs meselesini bir müstemlekecilik örneği olarak gösteriyor, müstemlekecilik aleyhtarı Amerikalıların sempatisini topluyordu. Bilhassa Birleşmiş Milletlerin Kıbrıs meselesini görüşeceği şu son günlerde Yunanlılar faaliyetlerine büsbütün hız vermişlerdi. 1 milyondan fazla Yunanlı azası bulunan AHEPA cemiyeti, muazzam bir miting tertiplemişti. Birleşmiş Milletlerdeki birçok delege ile yabancı ve Amerikan basınına mensup muhabirler toplantıda hazır, bulunmuşlardı. Mitingte yapılan konuşmalar ve Yunan tezini destekliyen vesikalar Birleşmiş Milletler delegelerine dağıtılacak, bütün Amerikan gazetelerinde yayınlanacaktı. Yunanlıların iyi çalıştığı su götürmez bir hakikatti.

Bu hararetli faaliyete yakından şa--it olan Türk heyetinin de karınca kararınca birşeyler yapması lâzım geliyordu. Basın toplantısı tertip edilmesinin asıl sebebi, işte buydu. Türk görüşünü izah etmek vazifesi, üç astan en "Zorlu" suna düşmüştü. "Zorlu" diplomat basın toplantıları ve bilhassa Kıbrıs meselesi için biçilmiş kaftandı. Bundan bir kaç sene önce, Yunanlılar Kıbrıs meselesini ortaya attıkları zaman, Kıbrıs diye bir meselenin mevcut olmadığını söyleyen Zorlu değil miydi? Londra Konferansında da Türkiyeyi o temsil etmemiş miydi? Hatta Londra konferansı sırasında İngiliz gazetecilerini taplıyarak, mutad mağrur edası ile konuşulacak hiç bir mevzu bulunmadığını aynı Fatin Rüştü Zorlu söylememiş miydi? Zorluya göre yapılacak en iyi iş Londra Konferansına son vermekti ve İngiliz gazetecilerini işte bunu söylemek için çağırmıştı. Bu kendinden çok emin diplomatın hiç de diplomatça olmayan bu sözleri, Türkiyeye taraftar İngiliz gazetecilerini bile şaşırtmıştı. Kısacası Zorlu, Kıbrıs meselesini başından sonuna yaşamış bir diplomattı. Doğrusu New York'ta Türk görüşünü izah etmek için ondan iyisi aramakla bulunamazdı. Esasen New York'taki basın toplantısı da bunu gösterdi. Zira hafızadan mahrum olmayan diplomat eski ve yeni Türk tezlerini ardı ardına sıralayıverdi: Biz Kıbrısın İngilizlerin elinde kalmasına razıydık. Fakat İngiltere Adayı terkederse, hiç bir zaman Yunanlılara ait olmayan Kıbrıs, Türkiyeye geri verilmeliydi. Bu, eski tezimizdi. Zorlu bu sözlerin hemen arkasından yeni tezimizi de söyledi: Eğer Adada plebisit yapılacaksa, Türkler ve Yunanlılar için ayrı ayrı plebisit yapılmalıydı. Yani diğer bir deyişle Ada Taksim edilmeliydi. Doğrusu gazeteciler "Zorlu" diplomatın bir tezden diğerine nasıl atladığını farkedememişlerdi. Onun için Türk görüşünü de lâyıkı veçhile anlayamadılar. Maamafih bu, Fatin Rüştünün kabahati değildi. Bir gün içinde bir tezden diğerine asıl atlayan atlamıştı. Zorlu, sadece yapılanları naklediyordu. Hafızası da çok kuvvetli olduğu için eski tezi unutmamış ve yenisinin üzerine konduruvermişti. Tesadüfün garip cilvesi, aynı *gün* Başbakan Menderes de İstanbulda A.P. muhabirine Kıbrıs meselesiyle ilgili bir beyanat verdi. Menderesin beyanatında sadece yeni tezden bahsediliyordu. Ertesi gün çıkan Zafer, hem Başbakanın beyanatını, hem Zorlunun kini birinci sayfadan ve bermutad tam metin halinde veriyordu, İki beyanatı birbiriyle bağdaştırmak hemen hemen imkânsızdı. Hafızası kuvvetli Zorlu, zımnen de olsa Menderesin "hafızai beşer nisyanla malûldür" sözünü tekzip etmiş oluyor ve Kıbrıs politikasında selâhiyetli kimseler tarafından iki farklı görüş aynı günde ifade edilmiş bulunuyordu.

İktidarı sor vaziyetten kurtarmakta epey gayret ve maharet gösteren hükümetin yeni siyasi müşaviri Nihad Erim, New York Times'e bu haftanın başında gönderdiği bir mektupla eski ve yeni tezi bağlamaya, durumu kurtarmaya çalışıyordu. Erim diyordu ki: "Türk Başbakanı Adnan Menderes, Kıbrıs ihtilâfının NATO, Bağdat Paktı ve bütünü ile Batı güvenlik sistemini sarsmaya başlaması karşısında Adanın Taksimi prensibini kabul etmiştir". Yani Türkiye, Batı tesanüdünü kurtarmak maksadiyle eski tezini terkederek bir fedakârlıkta bulunmuştur. Bununla beraber nankör Yunanlıların bu fedakârlığı anladıklarını söylemek güç olacaktır. Zira Birleşmiş Milletlerde Kıbrıs meselesinin görüşülmesine birkaç gün kaldığı şu sıralarda, Yunanlılar eskisinden daha yüksek sesle* Adanın bütününü istemektedirler. Ada halkı hep birlikte Adanın mukadderatını tâyin etmeli, ekalliyet, ekseriyetin kararı önünde boyun eğmeli demektedir. Müsbet bir tez bile olsa, Taksim fikrini zemin hazırlamadan ortaya atmakla ihtimal hata etmiştik.

Zorlu - Birgi - Erim - Makarios

Üç as, bir papaz

Birleşmiş Milletler

Kıbrıs meselesinin Birleşmiş Milletlerde görüşülmesine bu hafta için de başlanması kararlaştırılmıştı. Fakat Cezayir meselesi üzerindeki konuşmaların umulduğundan çok daha uzun sürmesi, Kıbrıs işinin müzakeresini birkaç gün daha geriye itti.

Bu, Yunanlıların Kıbrıs meselesini Birleşmiş Milletlere üçüncü getirişleriydi. İlk ikisinde İngiltere, meselenin Genel Kurulda görüşülmesini temin etmişti. Bu defa İngilizler Dünya Evinde Kıbrıstan bahsedilmesine ses çıkarmamış, rıza göstermişlerdi. Zira İngilizler de Adadaki tedhiş hareketlerinden dolayı Yunanlıları itham ediyorlardı ve şikâyetlerini Genel Kurulda sayıp dökeceklerdi.

Kıbrıs davasının Birleşmiş Milletlerde hallini beklemek abesti. Macaristan ve Cezayir meseleleri gibi Kıbrıs işi de - eğer halledilecekse - , Birleşmiş Milletler dışında, İngiltere, Türkiye ve Yunanistan arasında bir neticeye bağlanabilirdi. Birleşmiş Milletlerdeki konuşma sadece karşılıklı ithamlara sebeb olacak, meselenin hallini daha da güçleştirecekti. Avrupa Konseyindeki konuşmalar, Yunanlıların küfür edebiyatında bir hayli kuvvetli olduğunu göstermişti. "Barbar Türkler", "zalim müstemlekeci İngilizler", "hürriyetleri için çarpışan Kıbrıslı Yunanlılar" temleri Grek tarzında teatral jestlerle tekrarlanacaktı. İngiltere ve Türkiye tedhişçilerin vahşet hareketlerini sayıp dökecekler, EOKA'mn tahripkâr faaliyetini delegelere nakledeceklerdi. İhtimal Türkiye bir defa daha her şeyden önce Batı tesanüdünün göz önünde bulundurulması lüzumunu hatırlatacaktı.

BAŞBAKAN TAMAMİLE HAKLI OLABİLİRDİ, EĞER...(*)

Metin TOKER

Başbakan Adnan Menderes, Associated Press ajansının tabiriyle gazetecilerle yaptığı "ahbapça çene çalma" sırasında bazı fikirlerini söyledi. Meselelerimizin anlaşılması bakımından aydınlatıcı bir kıymet taşıyan bu fikirlerden her birine "ahbapça çene çalma"nın ılık havası içinde iştirak etmemek haksızlık olurda. Nitekim orada bulunan kıymetli meslekdaşlarımız çok büyük bir ekseriyetle -ittifak değilse bile böyle bir tavır takındı. Bilhassa "ahbapça çene çalma"yı takip eden günlerde başmuharrirlerimizin ve fıkra muharrirlerimizin tefsirleri, tahlilleri hep ılık havanın devamı mahiyetindeydi. Başbakanın, fikirlerinin her birinde çok haklı olması elbette bu tutumun belli başlı sebebidir! Ama kıymetli meslekdaşlarımız dinledikleri lâfların üzerine biraz eğilmek zahmetini ihtiyar etselerdi haklı Başbakanın tamamiyle haklı olmadığını kolaylıkla görebilirlerdi.

Toplantının en alâka çekici suali, hiç şüphesiz, Menderes IV. Kabinesinin programında mevcut ve rejimle alakalı vaadlerin ne olduğa sualiydi. Başbakanın cevabı, ana hatlarıyla şudur: Kabine programı, bir Anayasa maddesinin 1-cabıdır; yoksa aslında D.P.nin 1950 den beri takip ettiği, kendi programıdır; vaadler gerçekleştirilemedi ise, bu D.P. nin arzusu gereğincedir; Grup her zaman Kabineyi düşürebilir, itimatsızlık beyan edebilir; madem ki böyle bir vaziyet yoktur, o halde vaadlerin bir tarafa bırakılmasından memnundur ve istediği odur; bunun benimle ne alâkası var?

Hakikaten doğru. Eğer D.P. Menderes IV. Kabinesinin programındaki vaadlerin gerçekleştirilmesini isteseydi hükümeti buna icbar ederdi. Elinde, hukuken bütün imkânlar vardır. Menderes IV. Hükümeti ya o vaadleri gerçekleştirmek, ya da çekilmek şıkları arasında tercih yapmak vaziyetinde bırakı1-mıştır da, hem o yola sapmamak hem de çekilmemekto ayak diremiştir? Hayır! O halde.. Başbakan haklıdır. Ama tamamiyle değil. Bakınız neden:

Hükümeti D.P. adına murakabe edenler Demokrat milletvekilleridir. Demokrat milletvekilleri Menderes IV. Kabinesi programının tatbiki için harekete geçmek isteseler, ne yaparlar? Kendi gruplarına bir takrir verirler. Takrir görüşülür, D.P. Grubunun temayülü ortaya çıkar, Başbakan da ona göre vaziyetini ayarlar. Eğer hiç bir D.P. milletvekili bu usule başvurmamış olsaydı, Menderes tamamiyle haklı olurdu. Ancak, vaziyet bu değildir. Böyle bir takrir verilmiş ve Başbakan Menderes, Kabinesinin programını tatbike davet edilmiştir. Takrir Grupta görüşülebilmiş midir? Hayır! Zira D.P. Genel Başkanı Menderesin arzusuyla, Başbakan Menderes hakkında takrir veren Edirne milletvekili Cemal Köprülü partiden ihraç edilmiş, böylece takriri de düşmüştür. Bu, aynı arzuyu izhar edecek milletvekillerinin akıbeti hakkında bir işaret midir, değil midir? D.P. grubu içindeki fiili vaziyet budur.

Başbakanın alâka çekici ikinci bir fikri şudur: Vaadler meselesi Mecliste görüşülmüştür; Muhalefet meseleyi yeniden bir sözlü soru veya istizah ile getirmediğine göre demek ki tatmin olmuştur. Bu fikre de hak vermemek imkânsızdır. Hakikaten Ziya Termenin sorusundan sonra Muhalefet meseleyi bir defa daha ele almış, meselâ bir istizah takriri ile Meclise gelmiş midir? Hayır, böyle birşey yoktur. O halde Başbakana niçin kusur bulunuyor? Menderes haklıdır. Ama bunda da tamamiyle haklı değildir. Bakınız neden:

D.P. Grubu -ki, Grup içindeki fi--li durum, yukardaki durumdur, şimdiye kadar Muhalefetin istizah takrirlerini kabul etmiş midir? Hayır! Böylece, bu neviden takrirlerin görüşülmesi fırsatı asla verilmemiştir. Hatta takrirler Başkanlık divanı tarafından günlerce, haftalarca gündeme alınmamış olduğu için Muhalefetin devamlı şikâyetine yol açmıştır. Bakınız, İngilterede Muhalefet hükümete iki mesele hakkında ademi itimad verilmesini teklif ediyor; takrir derhal ve otomatik olarak müzakere ediliyor, reye başvuruluyor. Eğer bu imkân bizde olsaydı ve Muhalefet bundan faydalanmamış bulunsaydı Menderes tamamiyle haklı sayılırdı. Şimdi, fiili vaziyet karşısında "Muhalefet istizahla gelmediğine göre demek ki tatmin olmuştur" demek, kusura bakılmasın, alay değil de nedir?

Bir başka alâka uyandırıcı fikir, Basın mevzuunda ortaya atılmıştır. Başbakan "basın toplantısı" adını verdiği temasların faydasını ispat için gazetelerimizin halini, neşriyatını bahis mevzuu etmiş, memnuniyetini belirtmiştir. Kıymetli gazetecilerimizin muteber yazılarına bakmak, Menderese hak vermeğe kâfidir. Toplantıdan bir gün sonra, bunların en mümtaz iki üç tanesinden biri Başbakanla Basın arasındaki soğukluğun "el sıkışmak" suretiyle izale edilmesinden dolayı seviniyor, buna hayırlı bir başlangıç addediyordu. Demek ki Basının Başbakana bulduğu kabahat, kendisini böyle "ahbapça çene çalmaklara davet etmemesiymiş. Demek ki başmakale yazmamak, "Mizanpaj muhalefeti" yapmak, Menderesin resmini koymamak gibi pek kabadayıca kafa tutmalar hep bu yüzdenmiş. O halde, Başbakan haklı değil midir? Gazetelerimizin havası hakikaten değişmemiş midir? Menderes haklıdır, ama gene tamamiyle değil.. Bakınız neden:

Basın görülmemiş baskılar altında değil midir? Basın serbesttir de mi tenkit yapmıyor? Birçok gazete kâğıtsızlıktan kıvranmamakta mıdır? Savcılar bazı gazeteleri eroinci gibi takip etmemekte midir ve zaman zaman gazeteler "kaçak keresteye tatbik edilen müsadere kanunu gereğince" toplattırılmamakta mıdır? Bizzat Başbakan, 1954'den beri kendisine hakaret ettikleri, küçük düşürdükleri, hakkında istihfaf veya istihkar hissi uyandırdıkları iddiasıyla kaç gazateci hakkında, kaç defa dâva açtırttığını söyliyebilir mi ve bilir misiniz ki Adnan Menderes şu anda Türkiye Cumhuriyeti tarihinin en çok gazeteci dâva eden Başbakanı olmuştur? Bütün Cumhuriyet tarihinde onun kadar gazeteci dâva etmiş bir Başbakan daha yoktur. Vaziyet bu olunca, Basının havasının düzelmiş bulunduğuna iyilik alâmeti saymak tamamiyle haklı mı davranmaktır?

●

Ama bir noktada, Adnan Menderese kalbimizin bütün samimiyetiyle hak veriyoruz. Adnan Menderese kızmak ne oluyor? D.P. Grubunun azalarından Muhalefete, Muhalefetten Basına şikâyetçi olanlar bugün dahi mevcut imkânları sonuna kadar kullanmakta mıdırlar ki söyleniyorlar? Adnan Menderesin bu imkânları son derece kısmış olduğu ortadadır. Ama insaf edilsin, eğer D.P. Grubu gerçekleşmesini tekeffül ettiği Menderes IV. Kabinesinin vaadlerini, istese gerçekleştirilemez mi? Genel İdare Kurulu bir Köprülüyü, iki Köprülüyü partiden attırır; karşısında üç Köprülü bulunca biraz düşünür, Köprülüler dörtleşince durur, beş Köprülü olunca vaadler gerçekleşir. . Muhalefeti bir istizah takriri yerine yüz bir istizah takriri vermekten alakoyanı lütfen söyler misiniz? Muhalefetin kendisinden bekleneni, hatta beklenilenin onda birini yaptığına bu memlekette kani kaç tane safdil vardır? Basına pelince.. Basına! isterseniz, o mevzuda, başımızı sadece önümüze eğelim.

[*] Metin Toker bu yazıyı tevkif edilmezden önce yazmış ve mecmuanın yazı işleri müdürüne vermiştir.

Millet

Açlıktan ölmeyince

Bu; haftanın içinde, birçok mühim meselenin mevcudiyetine rağmen büyük ekseriyetiyle millet, evinin gıdâsını temin etmekteki müşkülâtla meşguldü. Yumurta Kıbrıstan daha mühim, süt Bütçeden daha hayati, peynir İstanbulun imarından daha alâka çekiciydi. Bunu haklı görmemeğe imkân yoktu, zira bir Demokraside her icraatın ilk hedefi vatandaşa "henüz hayâttayken" daha iyi yaşama şartları temin etmek değil miydi? Gayrı muayyen istikbâllere ait hayali levhalar çizip, üstelik tenkit sesini de kısarak ilmin, mantığın aksi istikamette, murakabe tanımaksızın yürümek elbette ki demokratik rejimlerin şiarı değildi. Üstelik bizde hiç kimse D.P. Muhalefetinin İktidara gelirken "Sizleri sıkıntının içine atacağım, hayat pahalılaşacak, hastalarınıza süt, çotuklarınıza yumurta bulamayacaksınız, ama bu fedakârlıklar pahasına istikbalin göz kamaştırıcı Türkiyesini kuracağım" dediğini hatırlamıyordu. Bilâkis D.P. hatipleri bir taş bulsalar üstüne çıkıyorlar ve ucuzluğu, bereketi, hepsinden mühimi hürriyeti getireceklerini söylüyorlardı. Gecen haftanın sonunda im partinin sözcüsü Zafer gazetesi bir başmakale yayınlayarak bunca mühim mesele varken yumurta lâfı edilmesini şiddetle tenkit etti. Başmuharrir "bugün daha yumurta kavgası yapmayı hem tercih, hem de politika yapmak zannedenlerdi, payladıktan sonra son derece ciddi, noktası ve virgülüne kadar aynen şöyle diyordu:

"Farkında değiliz ki,

a) Kendi kendini artık giydirebilen,
b) **Şekerini** kendi **yapan,**
c) **Bütün enerji** kaynaklarını seferber edebilen,
d) Modern bir vatanın inşası için elzem çimento ile demiri dağlar halinde yığabileri,
bir Türkiye, artık yumurtayı şu mevcut babadan kalma ve tavukların Himmetine havale edilmiş iptidai usullerle tedarik ödemez!"

Başmuharrir böyle memleketlerde "yumurtayı satmak yahut satın almanın" ne "azamette bir iş" olduğunu belirttikten sonra bizde henüz "hiç kimse açlıktan ölmediğine göre" hesaplarımızın doğru olduğunu bildiriyor, "İstikbal bizimdir" diyordu.

Be, D.P. nin sözcüsüne göre D.P. Türkiyesi yumurtayı "babadan kalma ve tavukların himmetine havale edilmiş iptidai usuller"le tedarik edemeyeceğirie göre tavukların değil, ihtimal başmuharrirlerin yumurtlamaya bağlıyacakları mesut günleri bekliye rek çocuklarımıza yumurta yedirmekten vazgeçmeliydik. Henüz hiç kimse de açlıktan ölmediğine göre vaktimiz vardı, bekliyebilirdik.

Zaferin yazısı, derin bir üzüntü uyandırdı.

Kızılayda yumurta için kuyruk
Başmuharrirlerin yumurtlamasını mı bekliyorlar ?

D.P.

Büyüyen uğultu

Bu haftanın içinde Prof. Fuad Köprülü, Büyük Meclise kendi adına gelmiş mektupları babayani bir tavırla bol kahverengi ceketinin sağ cebine yerleştirip Bakanlıkların üstündeki evine döndüğünde mektupların bir çoğunda neler yazılı olduğunu a,deta ezbere biliyordu. Hakikaten gözlüklerini takıp **da Türkiyenin** dört bucağındaki Demokratların sesini aksettiren mektupları karıştırdığında malûm şikâyet mevzuuna bulmakla gecikmedi: Prof. Nihad Erim! Prof. Nihad Erim, haftalardan **beri** Demokratların 1 numaralı şikâyet mevzuunu teşkil ediyordu. O gün gelen mektuplarda da, üstâd parlak bir yer tutuyordu. Aslına bakılırsa bu haftanın içinde D.P. Meclis **Grubunun** bir çok mensubunun can sıkıntısı artmıştı. Meselâ bunlardan bir diğeri de Trabzon milletvekili Mâhmud Goloğlu idi. Goloğlu Trâbzondaki D.P. teşkilâtı ileri gelenlerinden bazıları tarafından kendisine yazılmış olan mektupları nasıl cevaplandıracağını derin derin düşünüyordu. Teşkilâttan aynı mealde mektup alan başka Demokrat milletvekilleri de vardı. Bir sual soruluyordu : D.P. Nihad Erimden başka hukukçu bulamadı mı? Şikâyetlerin. gittikçe arttığı anlaşılıyordu. Nihad Erim meselesi hakikaten D.P. için, bilhassa teşkilât bakımından bir vahim mesele olmuştu. Teşkilât, hazmedemiyordu. Gerçi birçok yerde Menderesçiler bunu Genel Başkanın emsalsiz zaferlerinden biri olarak gösteriyorlar ve "Adnan bey İsmet İnönünün elinden Nihad Erimi bile aldı, onu tuttu, kendi emrinde çalıştırmaya başladı" diyorlardı. Ama Demokratlar Nihâd Erimin İsmet İnönüye verdiği "fayda"yı seneler ve seneler Zafer gazetesinde, bilhassa Mümtaz Faik Fenik'in keleminden okumuş olduklarından bunun nasıl bir kazanç olduğunu anlamakta güçlük çekiyorlardı. Ankaraya gelen mektuplar acı şikâyetleri ihtiva ediyordu. Yani, D.P. Nihad Erinim himmetine mi muhtaç haldeydi?

Bu sırada meşhur Karagöz gazetesi ise köylere ve köylülere şöyle hi-

"HÜRRİYETÇİ MİLLET PARTİSİ,,

Geçen haftanın sonunda İstanbulda gazeteciler, C.M.P. Genel Başkanı Osman Bölükbaşıya alâka uyandırıcı, üstelik yeni tarafı bulunan bir sual sordular. C.M.P. ile Hür. P. nin birleşmeği düşündüklerine dair bir haber vardı, Osman Bölükbaşı bunun hakkında ne diyordu? Genel Başkan böyle bir teşebbüsten haberdar olmadığını söyledi, meselenin lehinde veya aleyhinde de bir vaziyet almadı. Zaten almasına da lüzum yoktu, zira mevzu muhayyel bir mevzu idi. Ankarada ne C.M.P. ve ne de Hür. P. tarafından birleşme yolunda elle tutulur bir fikir ortaya atılmış değildi. Bu yolda bir haber, sadece Akşam gazetesinde çıkmış ve orada kalmıştı.

Fakat meselenin, üzerinde durulacak bir tarafı yok mudur? Demokrasimiz için böyle bir hareket faydalı olmaz mı ? İlk bakışta gözün takıldığı bütün güçlüklere rağmen Hürriyetçi Millet Partisi adı alfanda -gazeteciler Osman Bölükbaşıya bu isimden bahsetmişlerdir- bir siyasi teşekkülün, bugünkü Hür P. ile C.M.P. nin oynadıkları rolden çok daha mühim bir rol oynıyabileceğinden şüphe edilemez. Üstelik, güçlüklerin yanında birleştirici faktörler de vardır ve iki partinin birbirlerini tamamlayıcı manzara gösterdikleri inkâr olunamaz.

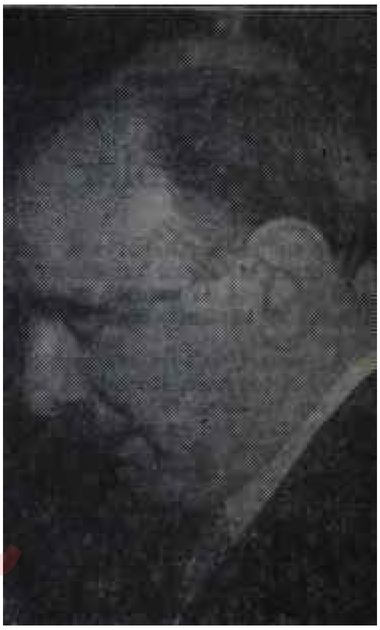
Evvelâ gerek C.M.P. ve gerekse Hür. P. aynı partinin, D.P. nin bağrından çıkmıştır. Mücadeleleri daima aynı istikamette olmuştur, aynı prensipler yeni teşekküllerin bayrakları olarak ortaya atılmıştır. Milletçiler "Kurucularla Demokrasi olmaz" diye daha D.P. Muhalefetteyken, hakim zümrenin tahakkümünden şikayet ederek istiklâllerini ilân etmişler, onları, gecikerek de olsa Hürriyetçiler aynı sebeblerden dolayı takip etmişlerdir, iki partinin de İktidara geçmemiş bulunması, birbirlerinin aleyhinde açık vaziyet almalarını önlemiş, karşılıklı hücumlar tarizlerdin ibaret kalmıştır. Bu bakımdan da C.M.P. nin ve Hür P. nin birbirlerine karşı vaziyeti, her birinin C.H.P. ye karşı vaziyeti gibi nazik değildir.

Bundan başka, C.M.P. nin teşkilatı vardır, adamı yoktur. Bu, apaçık bir hakikattin Hür.P. ne gelince, Büyük Meclisin en mümtaz simalarına sahipbulunduğu halde, gelişememiştir. Bu da aynı derecede açıktır. Halbuki bir seçimde, hele önümüzdeki seçimler gibi hayati seçimlerde iki unsuru bir araya getiremeyen partilerin silinip gitmesi çok kuvvetle muhtemeldir. Adamı olmayan parti, C.M.P. den bin kat daha kuvvetli teşkilâta da malik bulunsa reyinin kaybolmasını asla istemeyen seçmenden iltifat göremiyecektir. Teşkilâtı olmayan parti ise, Büyük Meclisin değil, dünyanın en akıllı adamlarını sinesinde toplasa bırakınız küçük vilâyetleri, en münevver muhitlerin reylerini bile derlemeye, yani olmuş meyvayı dalından koparmaya muvaffak olamayacaktır. Zaten Hür P. nin gelişememe sebeblerini de bunda aramak lâzımdır.

Şimdi, iki partinin aynı etiket altında birleşmesi ortaya hakikî bir kuvvet çıkaracaktır. Bu kuvvet D.P. ile C.H.P. arasında yer alacaktır ve günün birinde mutlaka iki büyüklerden birini silecektir. Tıpkı İngilterede olduğu gibi.. Zira siyasi gelişme göstermektedir ki, Türkiye iki büyük partili bir Demokrasi olmak istidadındadır. Bu bakımdan üç kuvvetli siyasi parti muvakkat olacaktır ve içlerinden biri belki de ilk seçimlerden sonra sönecektir. Ama sönen, her halde 'Hürriyetçi Millet Partisi olmayacaktır.

Güçlük, iki partinin taraftarlarının zihniyet farkıdır. C.M.P. Muhafazakâr bir parti hüviyeti taşımaktadır. Hür P. ise daha liberaldir. -iktisadi mânada değil-. Birincinin yeri D.P. nin sağıdır, ikinci -ninki ise solu.. Ama bugünkü Türkiyede bunun aşırı izamına mahal olmadığı muhakkaktır. Birleşmenin ne C.M.P. ve ne de Hür P. saflarında fazla bir itiraz celbedeceği tahmin olunamaz. Buna mukabil topyekün Muhalefet cephesi kuvvetlenecek, ana meseleler etrafında işbirliği kolaylaşacak, kısacası bu cephenin hareket ve manevra kabili yeti şaşılacak derecede artacaktır.

Her halde mesele, üzerinde dikkatle durulup düşünülecek bir meseledir.

Prof. Dr. Fuad Köprülü
Mektup cebe, düşünce başa

tap ediyordu: Balanız, D.P. işi kıvıramaymea. C.H.P. nin Nihad Erimine muhtaç oldu, Kıbrıs meselesini halletsin diye ondan yardım istedi! Böylece iki taraftan, Nihad Erim meselesi Demokratlar için üzücü vasfını muhafaza ediyordu.

D.P. teşkilâtı rahat bir durumda olsaydı yeni meseleyi hazmetmesi kolay olabilirdi. Ama bilhassa eski Demokratlar, senelerce bu işin mücadelesini yapmış olanlar partinin yüksek makamları tarafından organize edilen kombinezonlar karşısında her an yani bir hayal sukutuna uğruyorlar, her an partilerinin ne hale gelmiş olduğunu kendi kendilerine soruyorlardı. Zihniyetleriyle çarpışmış oklukları kimseler, şimdi parti içinde zihniyetlerini hakim kılmış görünüyorlardı. Kimler, Adnan Menderesin ağzından C.H.P. İktidarının Son Başbakan muavini ve Ulusun eski siyasî müdürü, hakkında neler işitmemişti. Mesela Mümtaz Faik Feniğin kafasında "Halet efendi" sesi çınlıyordu! Genel Başkan o zaman mı içini söylüyordu, yoksa şimdi mi? Nihâd Erimin D.P. tarafında bulunmasının D.P. ye ne fayda vereceği bu eski Demokratlar çevresinde bir türlü anlaşılamıyordu. C.H.P. hele 1954 seçimlerini üstadın Ulus gazetesindeki neşriyatı yüzünden kaybetmemiş miydi? Daha doğrusu o tutumun 1954 mağlûbiyetindeki rolü nasıl unutulabilirdi? Şimdi o baş ve o kalem D.P. irin çalışacaktı, o baş ve o kalemle D.P. Genel Başkanı istişarede bulunacaktı.. Bir çok Demokratın aklı bu "büyük taktik"in ululuğuna ermiyor; bunlar oturuyorlar, Ankaradaki milletvekillerine mektuplar döşeniyorlârdı. Partiye hakim olmayacaklar mıydı? Bu hal neydi? Prof. Fuad Köprülü böyle mektupların 1 numaralı muhatabıydı. Sadece Prof. Köprülü partinin gidişi ve hâlâ D.P. ye bağlı kalmakta sebat etmiş 1946-50 Demokratlarının bilhassa son kombinezonlar karşısında şikâyetlerini neşretmeye kalkışsa, Türkiyedeki kâğıt sıkıntısı bir misli artardı.

Bu şikâyetlerin aksettirilmesi için Genel Başkanın bir türlü ele geçirilememesi ise ayrı bir üzüntü vesilesi oluyordu. Adnan Menderes üç hafta Meclise gelmemiş, Libyaya hareke-

tinden günlerle evvel İstanbula gitmiş, Libyadan döndükten günlerle sonra, ancak bu haftanın başında Ankaraya gelmişti. Kendisini Ankarada görmek ise, başlıbaşına bir meseleydi. Ama bunca mesele içinde ya D.P. ne olacaktı?

Seçimler

Eski günler

Geçen hafta, Sakaryada küçük çapta bir siyasi kampanya cereyan etti. 1954 de kurulan bu yeni vilâyetin 15 köyünde, muhtar seçimleri yenilendi.

Adapazarı, vilâyet merkezi haline getirilmeden önce, Kocaelinin bir ka-asıydı. Bu kaza, 1950 ve 1954 seçimlerinde D.P. nin en muhkem kalelerinden biriydi. 1950 de, C.H.P. nin üç bakanlı listesi Kocaelinde mağlûp edilmiş ve Adapazarının 40.986 seçmeninden 37.295 tanesi D.P. ye rey yermişti, 1954 de ise, D.P. nin Adapazarından kazandığı 30.472 reye mukabil, C.H.P. 13.436 rey temin edebilmişti. Her iki seçimde de, D.P. açık farkla kazanmıştı.

Acaba, o tarihlerden beri halkın iktidara karşı hislerinde bir değişiklik Husule gelmiş miydi? Birçok kimseler, 15 köyün katıldığı seçimlerin, bir sondaj teşkil edebileceğini düşünüyorlardı. 15 köy, ne Türkiyenin ve ne de Sakarya vilâyetinin temayüllerini göstermeğe elbet kifayet edemezdi.

Partilerin duruma

Sakaryada, C.M.P. nin her hangi bir seçim şansı bahis mevzuu olamazdı. C.H.P. de, iki sene evvel alınan bir prensip kararı mucibince, resmen kampanyaya katılabilmek mev-. kiinde değildi.

Hür. P. ise, henüz teşkilâtım tamamlamamıştı. Bu vaziyet, yeni kurulmuş genç siyasî teşekkülü ancak köylerden bir kısmında seçime katılmak zaruretinde bıraktı.. Hür. P., mücadeleden çekinmedi ve 15 köyden 9 tanesinde seçime girdi. Fakat bu 9 köyde, C.H.P. den yardım ve kolaylık görmedi. Hattâ C.H.P. nin müstakilleri desteklemesi yüzünden, muhalefete verilen reylerin ikiye bölünmesi gibi bir hal ile karşılaşıldı -

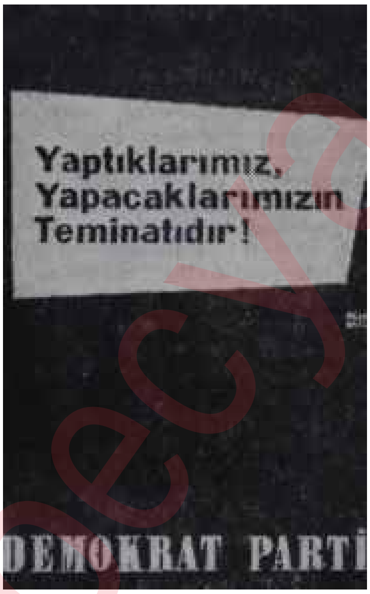
Hür P. kurucularının bu iki cephe üzerinde cereyan eden kampanyayı idare etmek üzere Sakaryaya gitmeleri bekleniyordu. Ekrem Alican ve Fethi Çelikbaş gibi şahsiyetlerin köyleri dolaşmağa çıkacakları söyleniyordu. Fakat nedense, sonradan fikirlerini değiştiren Hür. P. kurucuları, seçimleri idare vazifesini mahalli teşkilâta bıraktılar.

D.P. ise, meseleyi bütün seçimlerde olduğu kadar ehemmiyetle ele almıştı. Bakanlar, müteaddit defalar Sakaryaya giderek kongrelerde konuşmuşlardı. D.P. nin milletvekilleri de, seçimden bir müddet evvel Sakaryada karargâh kurarak, Hür. P. nin rey almaması için her türlü tedbire başvurdular.

Seçim neticesi

D. P. nin rakipsiz kaldığı veya yalnız müstakillerle çarpıştığı köylerde, iktidar kolay bir zafer kazandı.

Hür-P. ile İktidarın karşılaştığı 9 köyde ise, elde edilen neticeler dikkate şayandı. Hür.P. bu 9 köyden yalnız 4 tanesini kazandı Fakat kazandığı yerlerde, rey adedi bariz farkla Hür.P. lehine tecelli etti. Tavuklar köyünün sandık basına gelen 235 seçmeni ittifakla Hür.P. namzedini seçtiler. Acı Elmalıkta 144 reye karşı 35 reyle DP. mağlup oldu. Turnaderede, gene 35'e karşı 112 ile yeni parti kazandı. Bir köyde, her iki taraf da 106 rey aldığı halde, daha yaşlı bir namzed göstermiş olması dolayısiyle muhtarlık Hür.P. ne kaldı. Buna mukabil, Hür.P. namzedi, Abaza Beylerinin müdahalesi üzerine diğer bir köyde de feragat etti. Neticede, 9 köyde Hürriyet Partisinin 922 rey kazanmasına mukabil, Demokrat Parti 715 rey alabildi.

D.P. nin bir seçim **afişi**
Bu da "teminatlı Demokrasi"!

Hür. P. nin ümidi

Seçimlerin neticesi, Hür. P. hesabına tatminkârdı. Zira teşkilâtın ilk günlerdenberi kurulduğu köylerde, halkın büyük ekseriyeti tarafından desteklendiği anlaşılmıştır.

Muhtar seçimlerinde, teşkilâtın yeni ve tecrübesiz olması, C.H.P. nin müstakilleri, desteklemesi, parti kurucularının kampanyaya katılmamaları ve köylülerin iktidarı değiştirmiyecek bir seçimde D.P. ye rey vermeği basiret icabı saymaları Hür. P. aleyhine birer handikaptı. Bu handikaplara rağmen 9 köyden % 29 nisbetinde fazla *rey* alınması, istikbal bakımından ümidli sayılabilecek bir küçük sondaj teşkil ediyordu.

ZABITTAN

Önümüzdeki hafta B.M.M. nde Bütçe müzakereleri bağlıyacak. Bu arada karşılıklı sert hücumlarda bulunulacak, ihtimal bazı acı Közler de sarf edilecek tir. Bu bakımdan milletvekillerinin Mecliste sarfedecekleri sözleri ve bunların zabıtlara intikalini incelemek faydalı olacaktır.

Büyük Millet Meclisinin 14 Ocak 1957 tarihli toplantısında, bir muhalefet milletvekilinin bazı sözlerini zabıttan çıkarttırmak maksadiyle bir önerge verilmiş, fakat bu önerge Başkan tarafından oya dahi sunulmamıştır.

Halbuki, hatırlarda olduğu üzere, 27 Haziran 1956 tarihinde, Tep» lantılar ve Gösteri Yürüyüşleri hakkındaki kanunun müzakereleri sırasında, Başkanlık Divanı aynı mahiyetteki başka bir teklifi oya koymaktan çekinmemiş ve neticede Osman Bölükbaşının sözleri geniş ölçüde ve tamamen takdiri olarak zabıttan silinmişti.

Yekdiğerine zıt iki davranış karşısında bulunduğumuza göre, her ikisinin birden hukuka uygun olması imkânsızdır. Bu iki davranıştan biri, şüphesiz ki, hukuken sakattır. Ya Meclisin basit bir kararla milletvekilinin sözlerini zabıttan sildirtmek yetkisi vardır, bu takdirde Başkan, 14 Ocak 1957 tarihli toplantıda verilen önergeyi oya sunmamakla. Meclisin sahip olduğu bir hakkı kullanmasını önlemiş, Meclisi bir hakkından mahrum etmiştir. Yahut da, Meclis kararıyla milletvekilinin sözleri zabıttan Bilinemez ve Başkanın son tutumu yerindedir. Bu takdirde Başkan 27 Haziran 1956 tarihli toplantıda, hukuka uygun olmayan bir tasarrufta bulunmuştur. Bu takdirde Osman Bölükbaşının zabıttan silinen sözlerinin yeniden zapta derci gerekir.

*

Milletvekilinin bazı sözlerinin Meclis zabıtlarından silinip silinemiyeceğini anlamak için, herşeyden önce, Anayasa hükümlerine bakmak lâzımdır. Zira, demokrasilerde Meclisler, yetkilerini ve meşruiyetlerini doğrudan doğruya Anayasadan alırlar.

Anayasanın mevzuumuzla alâkalı hükümleri ise şöyledir:

Her demokraside olduğu gibi memleketimizde de, halkı idare etmek yetkisinin ifadesi olan hâkimiyet, kayıt ve şartsız millete aittir (mad. 3). Millet sahip olduğu bu hâkimiyeti, kendisi tarafından seçilmiş milletvekillerinden müteşekkil (mad. 9) Meclis vasıtası ile kullanır (mad. 4). Anayasamızın 13. maddesi gereğince, muhalif olsun muvafık olsun, "her mebus yalnız kendini intihap eden dairenin değil, umum milletin vekilidir".

SİLİNEN SÖZLER

Alp KURAN

Yukarda ki maddelerden açıkça anlaşılacağı üzere, milletvekili, Meclis içinde bütün bir millet adına konuşmakta, bütün bir milleti temsil etmektedir. Başka bir ifade ile, Anayasamız, milletvekillerinin Meclis içindeki sözlerini ve mütalaalarını doğrudan doğruya milletin sözleri ve mütâlâaları addetmiştir. Bu sebeble, onu "Meclis dahilindeki rey ve mütalaasından ve beyanatından ve Meclisteki rey ve mütalaasının ve beyanatının Meclis haricinde irat ve izahatından dolayı" mesul tutmamıştır (mad. 17/1).

Diğer yandan, madem ki milletvekili Meclis kürsüsünden bütün bir millet namına konuşmaktadır, halkın Meclis müzakerelerinden haberdar olması, onun en tabii bir hakkıdır. Bu, hukuk prensiplerinin ve Demokrasinin zaruri bir icabıdır. Halk Meclis müzakerelerinden İki şekilde haberdar olur. Birincisi, Meclis müzakereleri alenidir, her dinleyen vatandaş dinleyebilir, ikincisi. Meclis müzakereleri gerek zabıtlarda ve gerekse gazetelerde neşredilir. Nitekim Anayasamızın 20. maddesi de Meclis müzakerelerinin harfiyen neşrini amir bulunmaktadır. Meclis yetkilerini ve meşruiyetini Anayasadan aldığına göre, bu emredici hükme rağmen, aksine bir karar veremez, milletvekilinin sözlerini zabıttan sildirtemez. Bu sözlerin kelimesi kelimesine neşredilmesi mecburidir.

Binaenaleyh, Anayasamıza hakim olan bu prensipler karşısında, milletvekilinin sözlerini zabıttan sildirtmek, millet iradesinin tecellisini önlemek mânâsını taşıyabilir.

Fakat, bu demek değildir ki, Meclis müzakereleri her türlü kayıt, nizam ve intizamdan azadedir. Devlet işlerinin Mecliste selametle yürütülmesi ve en iyi şekilde görüşülmesi için, şüphesiz ki, bir takım tedbirler almaya ihtiyaç vardır. Nizamsız ve intizamsız bir toplulukta hiçbir iş yapılamıyacağı, konuşulamıyacağı aşikârdır. Gerekli tedbirler ve inzibati cezalar ise Meclis İç Tüzüğünde gösterilmiştir ve "Meclis, müzakeratmt kendi Nizamnamei Dahilisi mucibince icra eder" (mad 21).

●

İç Tüzük, Meclisin kanuna mahiyetindedir. Gerek Meclis Genel Kurula, gerek milletvekilleri ve gerekse Başkanlık Divanı İç Tüzük hükümleriyle bağlıdırlar. Ne Meclis, ne de Başkanlık Divanı İç Tüzüğün açıkça tanımadığı bir yetkiyi kullanamazlar. Çünkü âmme hukuku alanında yetkisizlik asıl, yetki ise istisnadır

İç Tüzük ise, müzakerelerin selâmetle yürütülmesi için, milletvekillerinin uğrayacakları cezaları tadad eylemiştir: 1) İhtar, 2) Takbih, S) Muvakkaten Meclisten çıkarılmak, (mad. 183). Binaenaleyh, milletvekillerinin sözlerinden ötürü, bu üç cezadan başka bir müeyyide tatbik etmek hukuken imkânsızdır.

. Bunlardan en ağırı Meclisten muvakkaten çıkarılma cezasıdır. Bir milletvekili ne kadar ağır ve şiddetli konuşursa konuşsun, mevzu dışına çıkmadıkça, sözü kesilemez (mad) 02); ancak, en fazla, bir inikattan üç inikata kadar içtima salonuna girmekten menedilebilir (mad. 191).

Meslisten muvakkaten çıkarılma cezasını müstelzim hareketlerin başlıcaları ise, 188 inci maddenin 2. ve 3. bentlerinde gu şekilde tesbit edilmiştir: "Reisicumhuru, Meclis Reisini ve Meclis ve Heyeti Hükümeti tehdit ve tahkir etmek"; "Heyeti Umumiye müzakerelerinde halki cebri muamelelere, dahili kıyam ve isyanlara veyahut Esasiye Kanuna ahkâmına tecavüze teşvik etmek".

Bu hareketler Meclis dışında yapıldığı takdirde büyük bir suçtur ve cezaları ağır hapisten idama kadar gider. Fakat, milletvekili Meclis içinde millet adına konuştuğu içindir ki, bu gibi sözlerden ötürü cezalandırılamaz. Görülüyor ki, İç Tüzük ne Meclis çoğunluğuna, ne de Başkanlık Divanına milletvekilinin sözlerini zabıttan sildirtmek yetki ve imkânını tanımamıştır. En ağır sözlerin bile, bir kere sarfedildikten sonra, zabta aynen derci gerekir. Ancak bundan sonra, o milletvekili muvakkaten Meclisten çıkartılabillr. Esasen Meclis çoğunluğunun haklı olup olmadığını, keyfi hareket edip etmediğini anlayabilmek için de buna zaruret vardır. Ayrıca, milli hakimiyet prensibi de bunu gerektirir. Halk, vekilinin sözlerini olduğu gibi öğrenecek ve eğer beğenmezse onu değiştirecektir. Takdir yetkisi Meclis çoğunluğuna ve ve Başkanlık Divanına değil, doğrudan doğruya halka aittir.

Nitekim bu görüşü İç Tüzüğün 147 nci maddesi de açıkça teyid etmektedir. Bu madde mucibince, Mecliste iki çeşit zabıt tutmak mecburiyeti vardır. Biri zabıt hülâsasıdır, diğeri "harfiyen zabıt"tır. Harfiyen -yani kelimesi kelimesine- zabıt, zabıt ceridesiyle ve icabında Resmi Gazete ile ilân olunur. "Bu zabtın, itiraz vukuunda, muterizin ilk celsede söz atması veya riyasete göndereceği bir varakanın gelecek zabıt ceridesinin sonuna aynen derci suretiyle tashihi lâzımdır" (mad. 147/2). Bu emredici bir hükümdür. Meclis çoğunluğu aksine bir kararla, zabıttan bazı sözleri sildirtemez, söylenen sözler değiştirilemez. Hatta, sözlerinin zabta yanlış intikal ettiğine inanan mületvekilinin göndereceği varakanın dahi -muhtevasına bakılmaksızın- Başkanlık Divanınca zabıt ceridesine aynen derci gerekir.

●

Görülüyor ki, 14 Ocak 1957 tarihli toplantının Başkanı, verilen önergeyi aya koymakla, tamamen isabetli hareket etmiştir. Nitekim aynı olay bir kere de C. H. P. İktidarı zamanında cereyan etmiş, 28 Aralık 1948 tarihli toplantıya Başkanlık eden Raif Karadeniz, muhalefet milletvekillerinden A. Tahtakılıçın kürsüden sarfettiği bazı cümlelerin zabıttan çıkarılması hakkındaki bir teklifi, oya dahi sunmamıştır. Meclisin bu mükerrer tatbikatı ve mevzuatımızın sarih hükümleri karşısında, Osman Bölükbaşı'nın geçen yıl zabıttan silinen sözlerinin yeniden zabta derci gerektiği anlaşılmaktadır.

Diğer yandan, zabıttan çıkartılan sözler hakkında şu şekilde hareket etmek de ayrıca hukuken mümkündür:

1. Milletvekili zabta itiraz edebilir. Göndereceği varakanın gelecek zabıt ceridesine aynen derd mecburidir (Anayasa mad. 20, İç Tüzük mad. 147). Fakat, Osman Bölükbaşının gözünden bu hükümler kaçmış ve maatteessüf zabta şifahi veya yazılı olarak itiraz etmemiştir.
2. Zabıttan silinen sözler milletvekili tarafından Meclis dışında tekrarlanabilinir ve bundan ötürü sorumlu tutulamaz (Anayasa mad. 17/1).
3. Zabıttan silinen sözlerin gazetelerde neşri de suç teşkil etmez.

*

Fakat, itiraf edelim ki, bütün bu söylediklerimiz, sadece nazari olarak ve hukuk ilmi bakımından doğrudur. Ameli bakımdan, Türkiye Anayasa sisteminde iktidarı ele geçiren çoğunluk partisini hukuk içinde tutmayı sağlıyacak hiçbir müessese ve müeyyide mevcut değildir. Bütün devlet otoritesini ve maddi kuvveti elinde tutan iktidar partisi, dileme, hukukun dışına ve üstüne çıkabilir. Hukuku çiğnemek veya çiğnememek.. Bu tamamen, çoğunluk partisinin niyetine kalmış bir iştir. Binaenaleyh, Demokrat Parti İktidarı, isterse, muhalefet milletvekillerinin sözlerini zabıttan çıkarmağı kötü bir gelenek halinde benimseyebilir. Ancak bu takdirde, gelecek nesillerin, D. P. nin yalnız milletin ve muhalefetin değil, aynı anmanda tarihin de nazarlarından kaçmak için elinden geleni esirgemediğine inanmaları imkânsız sayılamıyacaktır.

DÜNYADA OLUP BİTENLER

Orta Doğu

İki cariyeli sultan

Geçen hafta Orta Doğuda olup bitenleri anlamak isteyenler, gözlerini 4 bin küsur kilometre öteye çevirmek zorunda kaldılar. Zira Orta Doğulu "kardeşler" tekkeyi Washington'da kurmuş ye postlarını oraya sermiş bulunuyorlardı. Baş rol Melik Hazretleri Suud tarafından oynanıyordu. Suud, neredeyse Orta Doğunun mukadderatını elinde tutan adam haline gelmişti. Amerika emperyalistlikle itham edilmekten korkuyor, perde arkasında gizlenmeyi tercih ediyordu. Amerikanın emperyalist olmadığını söylemek, ikbalini dolara medyun Orta Çağdan kalma Sultan Hazretlerine düşüyordu. Kral Suud'un "Amerika emperyalist değildir" sözünü dünyaya ulaştırmakta, ajanslar adeta yarış ettiler. Bu suretle orta Doğunun mukadderatını elinde tutan adam, sadece Amerikalı liflerleri sevindirmekle kalmadı; Bağdat Paktı üyeleri de asaletineabın iltifatlarından hisselerini aldılar. İki gün önce Orta Doğuda komünizm tehlikesinin mevcut olmadığını, müslüman memleketlere komünizmin girmiyeceğini söyliyen Kral

Kral Suud
Orta Doğunun "Kudretlû"su

Suud, komünist sızmasını önlemeye matuf Bağdat Paktı hakkında eskisinden daha az kötü düşüneceğini ifade eyledi. Düne kadar Bağdat Paktının azılı düşmanlarından biri olan "Haşmetin"nun iltifatları, iltifata susamış pakt üyelerinin gönüllerini sevinçlere garketti Şükran borçlarını önlemek için iki metre boyundaki büyük kardeşe Bağdattan, Tahrandan, Karaşiden, - bu arada Ankaradan- kasideler yağmaya başladı. Bağdatlı Prens Ahdülilah, Hâşimî sülâlesini Arabistandan koğan Vahabt sülâlesinden Suuda karşı beslediği bütün kinleri unutmuşa benziyordu. Bu arada Kral hazretlerinin huzuruna kabul edilmek şerefine de nail oldu. Prens, Kralla vaki konuşmalarının "çok kalpten" cereyan ettiğini söylüyordu. Münasebetsiz bir gazeteci Abdülilâha Suudla tam bir anlayış birliğine varıp varmadıklarını sordu. Prens sinirli bir sesle, gazeteciye mesele çıkarmaya uğraşmamasını ye bu işleri fazla kurcalamamasına ihtâr etti.

Türkiyenin Washington'daki büyükelçisi Haydar Gork ve Pakistan sefiri Muhammed Ali de Kral Şuudun huzuruna kabul edilenler arasındaydı.

1 milyon Bedevinin muhteşem sultanı, hakikaten Orta Doğunun mukadderatını elinde tuttuğuna inana-

AMERİKALI GÖZÜ İLE TÜRKİYE

Kendimizi "Bağdat Paktının Müslüman Devleti" olarak ilan edersek "Arap Kardeşlerimiz"den bizi hiç bir kuvvetin ayıramıyacağını söylersek, "Mensubu olmakla müşerref bulunduğumuz" İslâmiyeti politikamızın taşlarından biri haline sokarsak ne olur? Olacak Batı âleminden uzaklaşmamız, Batının bize Şarklı diye bakması, kendinden sâymamasıdır demiştik. İşte, bir Amerikan gazetesinde çıkan karikatür. Karikatür, Şarkın dört âkil adamını göstermektedir. Başında fes bulunan, Türkiyedir.

Menfaatimizin Batı âlemine katılmak olduğunu söyleyen, bu yüzden şarkımızdaki camia ile alâkamızı "dostane diplomatik münasebetler "e inhisar ettiren, cemiyetimizi Batılı hale getiren Atatürk haklıydı. Atatürk biliyordu ki Batının nazarında Şarklı sayılmaktan, şarklılarla aynı sepet içinde mütalaa edilmekten dikkatle sakınmalıydık. Biz bu gayreti göstermedikçe, Batılılar bizi aralarına almak istemiyeceklerdir.

Cumhuriyetin kurulması, birbirini takip eden inkılaplar, Türkiyenin Batılı olmak ve Batı medeniyeti seviyesine çıkmak yolundaki samimi ve azimli tutumu Avrupada sempatiyle karşılanın ş, inkılapçı, genç Türkiye Cumhuriyetinin Batı alemindeki itibarı görülmemiş derecede artmıştır. NATO müdafaa sistemine iltihakımızla bu itibar, fiili bir mukadderat birliğine bu sayede dönebilmiştir.

Gönül ne kadar isterdi ki İktidar, yarı resmi D.P. gâzatesi Havadisin yazdığı gibi İslâm âleminin liderliği peşinde -ki bu bir hayaldir- koşacağı yerde, bir Avrupa kurmak için çalışanlara bu günden katılsa ve o işin -mimarlığım bırakınızkalfalarından biri olmak yolunu tutsa..

Four Wise Men of the East
Yoes. in The San Diego Union

Kral Hüseyin ve Albay Nasır
Büyük kardeşi "doğru yol"a davet

bilirdi. Eisenhower, plânının muvaffakiyetini ona bırakmıştı. Nasır Eisenhower plânına karşı cephe almıştı. Koskoca Amerika, Nilin bu şımarık çocuğuna, meram anlatmaktan âcizdi. Amerikalı Talleyrand'lar, Suudun Kahireli Albaya kendilerinden çok daha iyi söz geçirebileceğini keşfetmişlerdi. Suud döner dönmez Suriye, Ürdün ve Mısır liderleri Kahirede toplanacaklar, Eisenhower plânını bir defa da Suudun ağzından dinliyeceklerdi. Mele hazinesinde farelerin cirit oynadığı Ürdünün mukadderatı; Suudun cömertçe bahşişlerine bağlı bulunuyordu. Eğer Suud kızarsa, pek âlâ Ürdünü Irakla paylaşıverirdi. Nasır daha şimdiden Orta Doğunun en itibarlı adamını daha fazla Bağdat cihetine kaymaktan nasıl vazgeçirebileceğini düşünmeye başlamıştı. Bağdat Paktı üyeleri de, Melik hazretlerine paktın kapısını açmak için sabırsızlanıyorlardı

Şarklı sultanın iki cariyesinden birini mi seçeceğini, yoksa ikisini birden mi alakoymağa kalkışacağını anlamak için biraz daha beklemek lazımdı. Maamafih çok zevceli Kralın bütün cariyelerini muhafaza etmesi kuvvetle muhtemeldi. Amerikanın da bütün arzusu, Kızıl sultana kaptırmadan, Melik Hazretlerinin eski ve yeni cariyeleriyle bir arada yaşamağıydı.

Birleşmiş Milletler

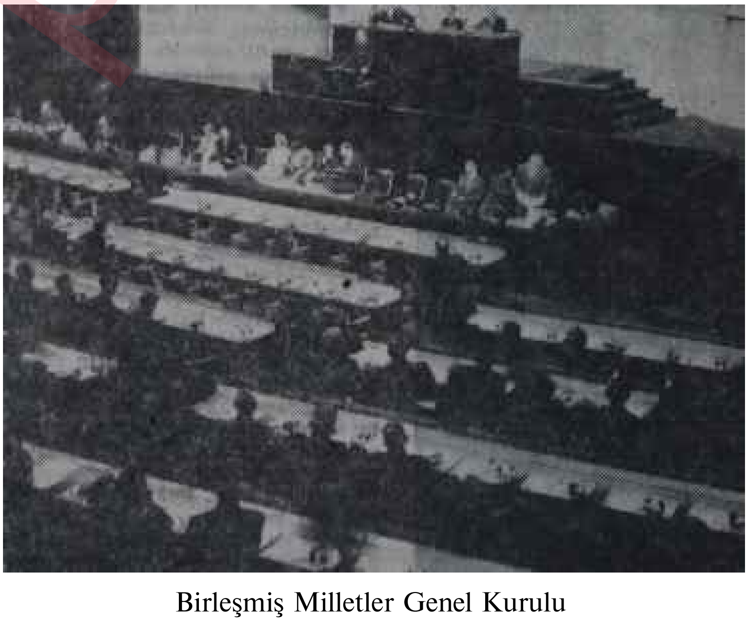
Cezayir meselesi

Manhattan'da East River'in kıyısındaki camdan evde geçen hafta heyecanlı bir hitabet yarışı başladı. 60 tan fazla delege Cezayir meseleşi hakkında konuşmak üzere söz aldı. Hatipler uzun konuşma müsabakasına girişmişlerdi. Bu sebeble geçen haftanın sonunda tamamlanması gereken müzakereler, bu haftanın başında hâlâ devam ediyordu.

Arap memleketlerinin delegeleri belagatta birbirlerini geride bırakmak istiyorlarmış gibi davranıyorlardı. Suriye delegesi Zeynüddin, Fransızları Cezayirde "Naziler gibi davranmakla" itham etti. Irak delegesi Cemali, Suriyeli meslekdaşından aşağı kalmamak azmindeydi: "Her Fransıza mukabil 10 Arap öldürülmektedir. Cezayirin ne düşüneceğini, ne yapacağını, ne diyeceğini Fransa tâyin etmektedir. Hürriyet, Müsavat, Kardeştik adına 10 Arabın 1 Fransız kıymetinde olmadığı iddia edilmektedir. Lacoste, Kadar'dan da beterdir". Her iki hatip de Panarabizmin propagandasını yapmaktan geri kalmamışlardı. Fakat Tunus ve Fas dedelegelerinin konuşmaları sadece Fransanın Cezayirdeki davranışını değil, aynı zamanda Panarabizmi de mahkûm ediyordu. Tek başına, sihirli istiklâl kelimesinin iktisadî güçlükleri halletmeye kâfi gelmediğini tecrübeyle öğrenmişlerdi. Fransayla işbirliğinin lüzumuna inanıyorlardı.

Fransa bu yıl Cezayir meselesinin Birleşmiş Milletlerde konuşulmasına rıza göstermişti. Dosyasını müdafaa edecekti. Geçen yıl Birleşmiş Milletlerin Cezayir meselesini konuşmaya karar vermesi üzerine Dış İşleri Bakam Pinay, hakarete uğramış bir adam edası ile Dünya Evini terketmişti. Bununla beraber Fransa, Cezayirin bir iç mesele olduğunu, Birleşmiş Milletleri ilgilendirmediğini iddia etmekten vazgeçmemişti. Pineau dosyasını şu sözlerle kapıyordu: "Sizin haber alma hakkınızı tamdık. Şimdi sizden, Birleşmiş Milletler Anayasasına aykırı bir karar almıyarak, bizim hakkımızı tanımanızı istiyoruz"..

Birleşmiş Milletlerin Cezayir meselesinde müdahaleye hakkı olup olmadığı uzun uzun münakaşa edildi. Diğer Atlantik Paktı üyeleri gibi Türk delegesi Numan Menemencioğlu, Cezayir meselesinin Birleşmiş Milletlerde değil, doğrudan doğruya Fransa ve Cezayir arasında halledilebileceğini söylüyordu.

Birleşmiş Milletler Genel Kurulu
Hitabet *yarışı salonu*

Atlantik Paktı dostlarının ve bazı Güney Amerika memleketlerinin imdada gelmesi dolayısıyla, Arap memleketlerinin Birleşmiş Milletler kararının bağlayıcı olabilmesi için gerekli üçte iki ekseriyeti elde etmesi imkânsızdı. Esasen Fransa bir karar alınsa bile, dinlemiyeceğini şimdiden ilân etmiş bulunuyordu. Yani Birleşmiş Milletler herkesin ayrı gazeller okuduğu bir "forum" olmaktan ileri gidemiyecekti. Tek mühim nokta şuydu: Arap memleketleri dostlarını düşmanlarım Birleşmiş Milletlerdeki tutumuna göre tayin ediyorlardı. Atlantik Paktı üyesi Türkiye bu yıl da, Batı tesanüdüne sadık kalıyordu. Yani Bağdat Paktı üyesi Irak ve Türkiye reylerini (birbirinden farklı şekilde kullanıyorlardı. Atlantik Paktı üyeliğini ve "Orta Doğu liderliği"ni bir koltuğa sığdırmak her yiğidin harcı değildi. Esasen Irak Bağdat Paktının tek muvaffakiyet şansının İngilterenin Pakttan çekilmesi olduğunu düşünmüyor muydu?

CEZAYİR ÇIKMAZI

Doğan AVCIOĞLU

Biri Cezayir Fransa kalacaktır, diğeri Cezayir müslüman bir Arap devleti olacaktır demektir. Biri "Büyük Fransa"nın Cezayirsiz küçücük bir devlet olacağına inanmaktadır; diğeri istiklâl kelimesinin sihrine kapılmıştır. Biri şeref ve erkekliğin mevcut durumun muhafazasını gerektirdiğini düşünmektedir; diğeri Fransızlar kovulmadıkça felâketlerin son bulmıyacağına iman etmiştir. Her iki taraf da haklı olduğundan şüphe etmemektedir. Her iki taraf da vatanının şerefini koruduğundan emindir. Her iki taraf da tüyler ürpertici barbarlıkları hak yolunda yaptıklarına kanidir. Her iki taraf da rakibinin işlediği cinayetleri saymakla bitiremiyecektir.

8 milyon Cezayirli ve Cezayire yerleşmiş 1 milyon Avrupalı böyle düşünmektedir. Her iki tarafın giriştiği amansız katliâm bu düşüncelerin eseridir. Kan kanı, düşmanlık düşmanlığı çeker. Her geçen gün kinleri körüklemektedir. Hur gecen gün masum ölülerin sayısını arttırmaktadır. Aklıselim Cezayirden kapı dışarı edilmiş, kin ve nefret düşüncenin yerini almıştır. Hiç kimse bu kasap doğuşunun nasıl son bulacağını düşünmemektedir.

Kim kimi yenebilecektir? İhtilâlciler tankları, uçakları, helikopterleriyle Cezayir toprağına yerleşmiş 400 bin Fransız askerini denize dökebilecekler midir? 400 bin Fransız askeri, halkın büyük çoğunluğunun desteklediği ihtilâlcileri susturabilecek midir? Bir yıldır süren askeri harekât terörü azaltmamıştır; gerilla genişlemektedir. Diğer taraftan ihtilalcilerin 400 bin Fransız askerini mağlup edebileceklerine dair en ufak bir emare mevcut değildir. Bütün emareler birbirini yenmesine imkân olmayan iki kuvvet arasındaki neticesiz mücadelenin artacağını göstermektedir. Artan Arap düşmanlığı, karşısında artan Fransız düşmanlığını bulacaktır.

Çıkmazdan kurtulmanın tek hal şekli, 1 milyon Avrupalı ve 8 milyon yerli Cezayirlinin birbirine tahammül etmesi, samimi olarak işbirliği yapmasıdır. Ne Cezayirlilerin istiklâl arzusu öldürülebilir, ne bir asırdır Cezayirde yaşıyan Avrupalılar efendilikten köleliğe geçirilebilir. İki camia müstakil bir Cezayir Devleti içinde, hakikaten eşit olarak, bir arada yaşamaya mahkûmdurlar. İstiklâlin, tek başına, açlığı ve diğer iktisadi güçlükleri halletmiyeceği düşünülürse, federal bir sistem içinde Fransaya bağlanmak, müstakil Cezayir Devletinin menfaati icabıdır.

Fakat Paristeki hükümetin bu basit hakikatin gerektirdiği gibi hareket ettiği söylenemez. Sosyalist hükümet 8 milyon Cezayirlinin itimadını kazanmak için hiç birşey yapmamaktadır. "Cezayir Fransızdır" sloganı, sadece 1 milyon Avrupalı Cezayirlinin, eski durumu devam ettirebilecekleri hayalini beslemeye yaramaktadır. 400 bin askerin mevcudiyeti, sadece 1 milyon Avrupalı Cezayirlinin zorbalık temayüllerini desteklemektedir. Fransız hükümeti, 9 milyon Cezayirlinin bir arada yaşamaya mahkûm olduğunu anlatacak yerde, her iki tarafın kuruntularını arttırmaktadır.

Birleşmiş Milletlerin kararı ne olursa olsun, Cezayir Saint - Barthelemy'ye doğru yol almaktadır.

İspanya

Yaya kalanlar

Geçen hafta Madrit'in geniş caddelerinde sefer yapan İngiliz yapısı iki katlı şehir otobüsleri, hemen hemen boş gibiydiler, Otobüslere binen birkaç kişinin hükümet memurları olduğundan şüphe edilemezdi. Zira işçiler, üniversiteliler ve halk birkaç günden beri metroları, troleybüs ve otobüsleri boykot etmişler, yaya yürümeye başlamışlardı. Barselona'da bu boykot üç haftadan beri muvaffakiyetle tatbik ediliyordu. Üniversiteliler ve işçiler bu suretle diktatör Franko'nun rejimini" protesto ediyorlardı. Geçen hafta Madrit de yaya yürüyenler ordusuna katıldı.

General Franko
Bir fiske kâfi!.

İşçiler, sabah karanlığında yataktan fırlayıp taban tepmeyi neşe içinde kabullenmişlerdi, işçilerin yaşayabilmek için günde 14-16 saat çalışmak sorunda kaldıkları düşünülünce, bu disiplinli neşenin pahası daha iyi anlaşılıyordu. Fabrikalar işçileri taşımak için hususî otobüsler temin etmeye hazırdılar. Fakat böyle bir teşebbüsü ne hükümet kendine yediriyor, ne de mağrur işçiler buna rıza gösteriyorlardı. İşçiler sadece talebelerin yardımını kabul ediyorlardı. Barselona'nın 8 bin üniversitelisi işçilere olan bağlılıklarım göstermek için hiç bir fırsatı kaçırmıyor, gayret ve azimle çalışıyorlardı. Talebeler bisikletlerini, motosikletlerini, otomobillerini işçileri çalıştıkları yerlere yetiştirmek için seferber etmişlerdi. Sabahın çok erken saatlarında Barselona ve Madrit'te işçileri taşımak için banliyölere talebelerin dağılışım görmek, bir diktatörün çizmesi altında inleyen İspanyadan ümidi kesmemek için kâfi bir sebebti.

Franko'nun polisi talebelerin peşine düşmüştü. Barselona'da 77 üniversiteli tevkif edilmişti. Müesseseyi kurtarmak için nabza göre şerbet vermesini bilmeyen Rektör Francisco Buscaron, tevkifleri protesto etmek için istifasını vermekte tereddüt etmedi. Mektepleri kapatılmayan Teknik Üniversite talebeleri derslere boykot ilân ederek protestoya katıldılar. Birçok avukat mevkuf talebelerin müdafaasını deruhte etmek için müra-

caat etti. Hükümetin cevabı, bu "şüpheli" avukatları da tevkif etmek oldu. Hürriyete susamış Barselonalılara hükümetin "gayretkeşlik"leri vız geliyordu. Pazar günü bütün Barselonalılar eğlence yerlerini ve spor sahalarım seyircisiz bıraktılar. Neşredilen bir beyanname Barselonalıların hissiyatını anlatıyordu: "Kötü bir idare yüzünden vatandaşların çoğu rejimin ihtilasından, enflasyondan ıstırap çektikçe şehir halkı eğlenmeyi arzu etmiyecektir".

Madrit'te dağıtılan beyannameler de bundan pek farklı değildi. Her yer de Franko rejiminin sebeb olduğu sefaletten bahsediliyordu.

Franko, İspanyanın her mahallesinde 15 milyoner yetiştirmeye muvaffak olmuştu. Rejim işçilerin ücretlerini de arttırıyor, -çok şükür - bayramdan bayrama işçilere ikramiye de veriliyordu. Fakat ne çare, ücretler % 15 yükseltildiği zaman hayat pahalılığı % 30 artıyordu. İspanya halkı ne hürriyete, ne de ekmeğe lâyık görülmüştü.

Daha bir kafi ay evvel, Barselona'da diktatör Kadar'ı tel'in için tertiplenen komünist aleyhtarı bir nümayiş, bir anda başka bir diktatörün - Franko - aleyhine dönüvermişti. üniversiteliler 1957 yılını Franko'nun bir heykelini dinametle göklere yükseltmekle kutlamışlardı. Macar gençliği Stalin, İspanyol gençliği de Franko putunu yıkmak için kolları sıvamıştı

Çöküntü eserleri

Her şeye rağmen, baş kaldıran kitleleri susturmak mümkün olabilirdi. Ama ne var ki, batmaya yüz tutan gemiyi bütün fareler tahallükle terk ediyorlardı. Bugüne kadar Franko'nun kulu kölesi olan Flanjistler, katolikler, kralcılar artık diktatörden ziyade kitlelere hulus çakmak zamanı geldiğine inanmışlardı. Bilhassa Falanj, bu yolda büyük gayret gösteriyordu. Falanj genel sekreteri bir Anayasa reformu hazırlamıştı. Franko'nun talebi üzerine teklif geri alındıysa da, bir zamanlar rejimin sağ kolu olan Falanj'ın bir muhalefet partisi gibi hareket etmekten vazgeçmiye niyeti yoktu. Bununla beraber 17 sene devam eden ihtilas ve bürokrasi, Falanj'ı halk kitlelerinin gözünden tamamiyle düşürmüştü. Diğer taraftan ordu, Falanj'a düşmandı. Falanj'ın Anayasasına ordunun bir hükümet darbesiyle cevap vermesi, kuvvetli bir ihtimaldi. Ordu da Franko'ya olan itimadım kaybetmişti. Franko rejimi iskambil kâğıdından bir şatoya dönmüştü; yıkılmak için ufacık bir fiske bekliyordu.

Bu fiske, yakın zamanda vurulursa, hayret etmemek lâzımdır.

İsrail

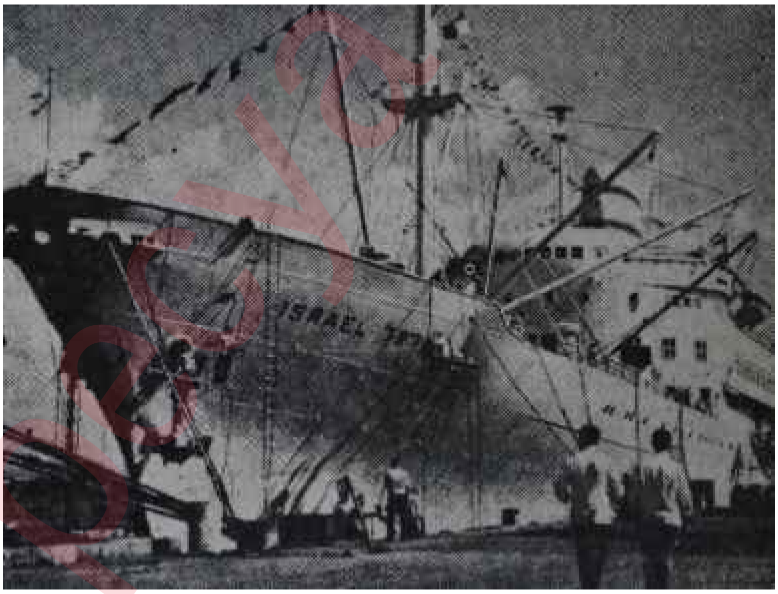
Kervan yolunu ihya

Geçen hafta Doğu Afrika sahillerine, 'Süveyş Kanalının tıkanmasından beri ilk defa olarak Ümit Burnunu dolaşmadan bir gemi geldi. Hayfaya gelen geminin malları Kızıl Denizdeki İsrail limanında bekleyen diğer bir gemiye yüklendi: Hem konuşup hem iş görmesini bilen İsrailliler, Mısır bataryalarının tehdidinden yeni kurtardıkları Eliath'ı çabucak birinci sınıf bir Uman haline getirivermişlerdi. Derhal Hayfa tasfiyehanelerine giden bir pipe-line inşa etmişler, petrolü Kazıl Denizden almaya başlamışlardı.

Bu suretle bin küsur yıldan beri kapalı duran Hint yolu tekrar açılmış oluyordu. Çok eskiden - Ümit Burnu yolunun keşfinden ve Süveyş Kanalının açılmasından önce - Hindistandan gelen kervanlar bu yolu takip ederlerdi.

Eliaht limanı İsrail için. hayati ehemmiyet taşıyordu. Süveyş Kanalından geçme hususunda hiç bir hakkı tanınmayan İsrail, Eliaht'ı yeniden Rus mamulâtı Mısır bataryalarının tehdidi altında bırakamazdı. Keza Gazze tekrardan bir "fedai üssü" haline getirilemezdi. Fakat Birleşmiş Milletler, İsrailin işgal ettiği bölgelerden kayıtsız şartsız çekilmesi hususunda tazyik ediyordu. İsrail iktisadi müeyyideleri göze almıştı, Esasen Amerika epeydir İsraile yardımı kesmiş bulunuyordu. Bununla beraber İsrail, tamamiyle menfi bir tutum takınmayı reddediyor, müsbet bir hal şekli araştırıyordu. Birleşmiş Milletlere çıkmazdan kurtulmak için yeni bir plân sunmuştu. İsrail, sulhun tesisi yolunda Birleşmiş Milletlerle işbirliği yapmaya hazırdı. Mısır, tecavüz hareketlerinden vazgeçmeye rıza gösterirse, İsrail birlikleri Gazze'den çekilecekti. Şarm el Şeyh bölgesinde de İsraile serbest geçiş hakkı tanınmalıydı. Fakat Mısır, herhalde İsrailin bu yapıcı tekliflerine, üstadının izinden giderek "niet" cevabını verecekti.

İsrail meselesinin halledilmemesi için kuşlar ellerinden geleni yapıyorlardı. İsrail - Arap anlaşmazlığı sürüp gittikçe, Arapları tamamiyle destekleyen Rusya Amerikaya rağmen Orta Doğuda hazır ve nazır kalabilecekti. Amerika, İsrail - Arap mücadelesine son vermenin bölgenin sulha kavuşması için ne kadar ehemmiyetli olduğunu biliyordu. Fakat Nuri Saidin dediği gibi, İsrail bahis mevzuu olunca bütün Araplar Nasırın tarafındaydılar. Bu sebeble Araplara şirin görünmeye çalışan Amerika "İsrail" kelimesini ağzına almaktan kaçınıyordu.

Hayfa limanında **bir** İsrail gemisi
Yoksa târih bir tekerrür mü?

Senatör Ailen J. Ellender Amerikanın tutumunu şiddetle tenkit ediyordu. Arap - İsrail meselesini halletmek için dolar kesesini açmak hiç bir işe yaramıyacaktı. Hattâ Arapların Amerikadan nefret etmesine sebeb olacaktı. Arap memleketleri ve İsrail arasında işbirliği temin edilmeliydi. Bölgenin iktisadi gelişmesi bunu gerektiriyordu. Yahudilerin teknik elemanları, Arap memleketlerinin kalkınması için zaruriydi. Esasen İsrailin Arap memleketleriyle sulh içinde yaşamaktan başka arzusu yoktu.

İtalya

İsyan eden şehir

Geçen hafta Sulmano'lular kara bir haber aldılar: Şehirlerinde bulu-

nan askeri birlikler başka bir yere nakledilecekti.

Sulmano, İtalyada küçük, küçücük bir şehirdi. Ahalisi diğer İtalyanlardan farklı değildi. Kiyantilerini içmek ve bol bol gevezelik etmekten başka düşünceleri yoktu. Sulmano'da askeri birlikler vardı. Askerlerin harcadıkları para "bir lokma bir hırka"dan başka birşey istemiyen Sulmanoiulara yetip de artıyordu bile.. Askerler şehirlerinde kaldıkça, Sulmano'lulara karada ölüm yoktu. Bol bol şarkı söyleyip, gitara çalabilirlerdi. Askeri birliklerin başka bir yere nakledilecekleri haberi. Sulmano'lular için hakikî bir felâket oldu. Hükümet ne hakla bu iyi kalpli İtalyanların ekmeği ile oynuyordu!. Buna tahammüledilemezdi. Sulmano'nun sulhperver ahalisi bir anda aslan kesilmişti. Herhalde bir ihtilâli diğerinim takip ettiği 1820 senelerini hatırlamışlardı. Haber duyulduğu gün tesadüfen vali de Sulmano'da bulunuyordu. Bu ufak kasabanın icabında hakkım zorla almasını bilen halkı, Belediye binasını muhasara etti. Belediye kalesi vali ta rafından müdafaa ediliyordu. Fakat kale neredeyse düşecekti. Fakat hücum edenlerin iyi bir kumandana sahip bulunmamaları veya birçok iyi kumandana sahip olmaları valiyi esir düşmekten kurtardı.

Sulmano'lu muharipler taarruzlarına gece yeniden başladılar. Askerî birliklerin polisin imdadına koşması, Belediye kalesini düşmekten kurtardı. Kasabanın dar sokakları barikatlarla dolmuştu. Eğer domates mevsiminde bulunulsaydı, sokak harbi, ihtimal adaletsizliğe isyan eden halkın zaferiyle neticelenecekti. Fakat talih Sulmano'lulardan yana değildi. Bir gün bir gece süren muharebelerde harp ilâhı onlara güler yüz göstermemişti. 40 yataklı şehir hastahanesi yaralılarla dolmuştu. Fakat Sulmano halkı gene de haklarını aramaktan vazgeçmiş değildi. Derhal yeni bir usule başvurdular: Kasabada her türlü faaliyet durdu. Bütün halk greve iştirak etmişti. İtalyan halk efkârı Sulmano'luların tezini benimsemişti. Bazı gazeteler, bu masum kasaba halkına reva görülen muameleyi şiddetle tenkit ediyorlardı. Kim bilir, belki de grev muvaffakiyetle neticelenecek ve askerler Sulmano'da kalacaklardı.

Sosyalistler birleşme yolunda

Geçen haftanın başında tarihi Venedik şehri, Montesi dâvası kadar alâka çekici diğer bir hâdiseye şahit oluyordu. Nenni'nin sosyalistleri Parti Kongresi için Venedik'i seçmişlerdi. Günün en ehemmiyetli mevzuu, Saragat'nın Sosyalist Partisi ile birleşilip birleşilmiyeceği idi. Harp sonundan beri İtalyayı idare eden Hıristiyan Demokratları iktidardan uzaklaştırmak, ancak 1947 de ikiye bölünen Sosyalist Partisinin birleşmesiyle mümkün olabilirdi. Bu suretle yıllardır bekleyen sosyal reformlar

Sosyalist Nenni

Ne yârdan, ne serden..

gün ışığına çıkarılabilecekti. 1947 den sonra Saragat'nın partisi Hıristiyan Demokratlara yaklaşmış, batta hükümete bile girmişti. Nenni, Komünistlerle işbirliği yapmayı tercih etmişti. Polonya Macaristan hâdiseleri, Stalinin iadei itibara yüz tutması İtalyan sosyalistlerinin geniş bir halk hareketi yaratma ümitlerini kuvvetlendirdi. Esasen Macar hâdiselerinden evvel Nenni ve Sarağat arasında iki sosyalist partisini birleştirmek için müzakereler başlamıştı. İki taraf da samimi olarak anlaşmak istiyorlardı. Bununla beraber Nenni ve Saragat arasındaki görüş farkları mühimdi. Saragat, Nenni'nin komünistlerle her türlü münasebeti kesmesini istiyordu. Nenni, parti yüksek kademelerinin komünistlerden tamamiyle ayrılmasını kabul ediyordu. Fakat işçi sınıfının mühim bir kısmı Komünist Partisine bağlıydı. Komünistleri kayıtsız şartsız terketmek, esasen zayıf olan işçi sınıfını parçalıyarak daha da zayıflatmıyacak mıydı? İşçi sınıfının menfaati, liderler arasındaki ayrılığa rağmen, İşçi kitlelerinin birliğini muhafazayı gerektiriyordu.

Diğer *görüş* ayrılığı dış siyaset bahsinde kendini gösteriyordu. Nenni'nin partisinin nötralizmine mukabil, Saragat su katılmamış bir "At lantik'çi" idi. Nenni Atlantik Paktına muhalif olmamakla beraber, Rusyayla da anlaşmaya hazırdı. İki blok arasında arabulucu bir Avrupa rüyası görüyordu. Saragat ise bu cambazlıklar için vaktin çok erken olduğunu düşünüyordu. Ya Amerika, yâ da Rusya.. Bunlardan birini" seçmek lazımdı. Durum iki ata birden binmeye müsaade etmiyordu

İtalyan siyasi hayatındaki gelişmeleri bu iki zorluğun hâili tâyin edecekti. Sosyalistlerin birleşmesinin iki muhtemel kurbanı - Komünistler ve Hıristiyan Demokratlar - bütün kuvvetleriyle birleşmeyi baltalamaya çalışıyorlardı. Fakat beklenmedik bir hâdise, Polonyada olduğu gibi İtalyada da bir Kardinal, Nenni'nin partisini öğüyor, birleşme lehinde konuşuyordu. Nennici sosyalistler büyük bir çoğunlukla birleşme fikrini kabul etmişti. Fakat güçlükler daha bitmemişti. Şimdi Mart ayı içinde toplanacak Saragat'in Parti Kongresini beklemek lâzımdı.

Almanya

Tatile devam

Geçen haftanın sonunda madeni eşya sanayii işçileri federasyonu, işçi temsilcilerinin ısrarı üzerine greve devam kararım aldılar. Schlesmig -Holstein eyaletindeki 34 bin madeni eşya sanayii işçisi aylardan beri grev yapıyorlardı. Doğrusu hayatlarından da son derece memnundular. Tam maaşla tekaüde sevkedilmişlerdi. Zira sendikaları aylardan beri ücretlerinin % 90'ını kendilerine ödüyordu, işçilerin ve ailelerinin can sıkıntısına kapılmamaları için gereken bütün tedbirler de sendika tarafından ihmal edilmemişti. İşçiler için günün her saatında film gösteren sinemalar kiralanmıştı. Almanyanın en iyi artistlerinin oynadığı bir revü, patronlarla insafsızca alay ederek işçileri eğlendiriyordu. Kadınların dedikodu ihtiyacı da unutulmuş değildi. Öğleden sonraları kadınlar için çay partileri tertip ediliyor, grevcilerin hanımları kocalarım çekiştirirken yandaki salonda çocuklara kukla oynatılıyordu.

İşte geçen hafta grevcilere cennetten çıkıp cehenneme gitmeyi isteyip istemedikleri soruldu. Son derece eğlenceli geçen bu beklenmedik tatile son vermeyi hiç bir Schlesmig-Holstein'lı işçi aklından geçirmiyordu. Grevciler şimdiye kadar 30 milyon mark sarfetmişlerdi. Hazinede bir o kadar daha para mevcuttu. Bu sebeble bu yas sonu rüyasının ilkbahardan evvel bitmesini beklemek doğru olmazdı.

Kanser

Teşhiste yeni metod

Miami - Şubat... (Dr. Nuri Sağıroğlu yazıyor)

Nisan ayında Amerikada, dünyanın en modern kanser araştırma enstitüsü olan Miami Kanser Enstitüsünde ilk Panamerikan kanser Sitoloji kongresi toplanacaktır. Basında sık sık Kanser Sitolojisinden bahseden yazılar çıkmakta, hekimler bu mevzu üzerinde konuşmakta, Sağlık Bakanlığı bu mevzu ile meşgul olmaktadır.

Tıpta ve bilhassa kanser mevzuunda yeni bir devir açan, kanserin kapkaranlık akibet ufuklarında bir güneş gibi doğan sitoloji kelimesinin mânâsı "Hücre tetkik ilmi"dir. Vücut hücrelerinin tetkiki ilmi olan sitolojinin esasları 1928 yılında Amerikalı Dr J.N. Papanicolâou tarafından kuruldu.

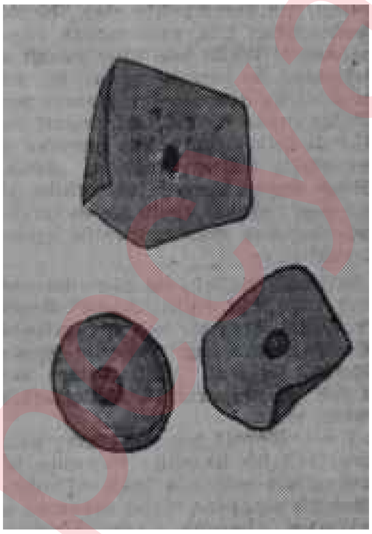
Ö günden bu yana, bu ilmin tekniği ve tatbik sahası da bilhassa Miami Kanser Enstitüsü Direktörü Dr. J. E. Ayre tarafından geliştirilerek insanlık hizmetine arzedildi.

Kanser, vücut hücrelerinin henüz bilinmeyen sebeblerle alabildiğine çoğalarak, vazife görme intizamlarını kaybetmeleri ve vücudu istilâ etmeleridir. Diğer bir deyişle kanser, vücut hücrelerinin kötü tabiatlı bir ur şeklinde gelişmesidir. Habis bir hücre hastalığı olan kanserin ilâçla yapılabilen tıbbî bir tedavisi yoklar. istikbal o mesut günleri belki gösterecektir. Fakat bugün için kanserin tek tedavi yolu röntgen ve radyum şualarının yardımıyla desteklenin kat'i bir ameliyattır. Ameliyatın muvaffakiyeti de şarta tâbidir. Bu şart, kanserin erken teşhis edilmiş olmasıdır. Erken teşhisin mânası, kanserin başladığı nesiçten etrafına yayılmadan evvel, tıbbî tâbirle uzak ve yakın metastazlar husule getirmeden önce, yani vücudu istilâsına mahal bırakmadan onu yakalamaktır. İşte Sitoloji bu erken teşhisi temin eden bir vasıtadır. Sitoloji sayesinde kadın ve erkeklerdeki her türlü kanseri vaktinde yani erken teşhis etmek mümkündür: Bununla beraber burada "kadınlara müjde" diyerek şu belirtilmektedir ki, en ziyade ve son derecede kolaylıkla kadın' kanserlerinin, bilhâsa rahim kanserlerinin çok erken teşhisi kabil olmaktadır.

Meme kanserlerinden sonra, kadınlar için en öldürücü bir katil hüviyetinde rahim kanserlerine karşı zamanımıza kadar halk kitlelerini toplu bir şekilde araştırıp muayene etmeye yarıyacak pratik bir metot yoktu. İşte sitoloji bu yokluğu gidermiş, cemiyet hizmetine girerek kanserin mediko sosyal dâvasını halletmiştir.

Sitolojinin doğduğu ve en büyük terakkiye mazhar olarak tatbikat mevkiine konulduğu Amerikada, Sağlık Bakanlığı işi ele almış, kafi tarama yapmak suretiyle vilâyetlerde 180-200 bin kişilik gruplar halinde kadınları bu met odla muayeneye başlamıştır. Çünkü Amerikada yapılan istatistik araştırmalar, her yıl doğan bebeklerin yüzde yirmibeşinin hayatları boyunca kansere maruz kalabileceklerini göstermektedir. Kanser, mektep çağındaki çocukları diğer hastalıklardan daha çok öldürmektedir. Amerikada 1954 yılında kanserden ölenlerin yekûnu 235 bin kişi idi. Bu rakkam 1955'de çeyrek milyona çıkmıştır. Bir yıllık bu kanser kurbanlarının 16 binini yalnız rahim kanserlerinden ölen kadınlar teşkil etmekteydi. Bu rakkamlar hemen hemen her memleket için nisbî surette aynıdır.

İşte, Sitoloji testlerini tatbik etmekle her sene kaybolan bu kadınlar sıhhat içinde hayatlarına devam imkânını kazanabileceklerdir.

Normal hücreler

Kanserli hücreler

Sitolojinin anahtarı

Chicago'da ilk milletlerarası kanser sitolojisi kongresinde konuşan Amerikan kanser sosyetesinin ilmî ve tıbbî direktörü Dr. Charles S. Cameron, bu mevzua ait en kat'i izahatı vermiş, milyonlarca kadına tatbik edilen seri halindeki sitolojik testlerin müsbet neticelerine müsteniden demiştir ki: "Eğer biz, bütün kadınları tâyin edilmiş aralıklarla sitolojik muayeneye gelmeğe ikna edebilir ve yaptığımız preparatları da şerhedebilecek çoklukta insan gücüne yani sitolojiste sahip olabilirsek, rahim kanserleri meselesi katiyyen ve fiilen halledilmiş olacaktır.."

Sitolojinin mahiyeti nedir?

Tabiattaki her canlıda hatta cansızlarda bile olduğu gibi insan vücudu iç ve dışından devamlı surette aşınır, satıhtaki hücreler teker teker veya kitleler halinde dökülür yerine yenileri gelir. Kanser de hücrelerden yapılmış bir ur olduğundan sathından her an kanserli hücreler dökülmektedir. İşte Dr. Papanicolaou'nun keşfi bu esasa dayanmaktadır. Uterustan kendiliğinden dökülen ve vagina dibindeki cüz'i mayiatla karışan hücreleri ortaya çıkarmak ve okuyup mânalandırmak.. Bu muayene metodu -Vaginal smear- adım alır. Eğer rahimde herhangi bir kanser mevcutsa, dökülen hücreler arasında kanserli olanlar da vardır.

Daha önceleri, halen de yapılageldiği gibi şüpheli bir rahimde kanseri teşhis için oradan parça kesip almak ve bunu histolojik metodla tetkik etmek lâzım geliyordu. Bu işe "Biopsi" denilmektedir. "Biopsi"nin mahzurları şunlardır:

1 — Kanser bakımından bir çıban veya urdan şüphelenilip "biopsi" yapıldığında, netice ya menfidir, yani kanser yoktur; veya müsbettir, yani o nesic kanserlidir. Birinci halde mutlaka kanser yoktur demlemediği gibi, ikinci haldeki müsbet teşhisin tedavi bakımından çok kere kıymeti yoktur. Zira "biopsi"nin teşhis edebildiği kanser vakaları, tedavi hudutlarını hemen daima aşmıştır.Çünkü "biopsi"yi yapabilmek için gözle görülür bir yaranın bulunması gerektir ki oradan kesilip alınabilsin... Binaenaleyh "biopsi"nin kıymeti, zamanımızda ancak ilmî derin tetkik ve hekimlik kürüozitesi bakımından olabilir.

Halbuki Sitolojik. metodda, gözle görülebilecek bir lezyona lüzum yoktur. Araz ve şikâyet yokken, gözle görülür bir lezyon ortaya çıkmadan henüz başlamış bulunan bir kanseri teşhis ve mutlak tedavi muvaffakiyetini sağlar.

2 — Bir "biopsi" daima küçük bir ameliyattır. Fakat büyük ameliyat şartları altında yapılmalıdır. Muaye-

ne için gelen bir hastaya veya yıllık sağlık kontroluna gelmiş bir sağlam kimseye "Senden küçük bir parça kesip almak lazım" denildiği zaman, hem maddi bakımdan pahalı, hem psikolojik cihetten neşter ve kan, hastayı korkutup kaçındırmakta, hiç olmazsa ikna oluncaya kadar birkaç gün veya bir kaç hafta geçmektedir. Bu zaman zarfında eğer bir kanser mevcut ise ilerleyip tedavi hudutlarını aşabileceği bir hakikattir. Kanser tedavisinde tek bir günün bile büyük ehemmiyeti vardır. -

3 — "Biopsi", vücuttan bir parçayı kesip almaktır. Yani sadece bir şüphe için vücutta bir yara acılıyor, bir defekt husule getiriliyor, hiç olmazsa bir haftalık bir müddetle tatili uzuv yapılıyor demektir.

Sitoloji metodunda ise kesmek, kan, akıtmak, hastaya korku ve ıstırap vermek, uzvu işinden alıkoymak yoktur. İlâve bir tedaviye ve masrafa lüzum göstermez. Muayene esnasında hekimin parmaklarına bulaşan İfraz dahi sitolojik muayeneyi sağlıyabilir. Materyelin hususi spatülü ile alınması, bir tahta cetvelin ince kenarının el sırtında gezdirilmesi kadar basittir. Şu halde değil yalnız şüpheli hastalar, sağlam kimseler dahi yılda bir kere sıhhi kontrol için bu metodla muayeneyi istiyeceklerdir. Sitolojinin "biopsi"ye faikiyeti buradadır. Sitolojik metodun hasta ve hekim bakımından kolaylıkları ve ucuzluğu, yalnız fertlerin kurtarılmasına değil, cemiyetlerin kanserden korunmasına hizmet etmektedir.

4 — "Biopsi" yaparken açılan yaradan, her türlü tedbire rağmen mikroplar vücuda girerek gizli veya aşikâr bir iltihaba sebeb olabilirler. Kadınlarda çok kere "biopsi" veya o mânaya gelen "Probe" kürtajdan sonra son derece ıstıraptı parametrit, perimetrit, pelviperitonit husule gelebilir ve bunların neticesinde kadınlar lkısır bile kalabilirler. Ayrıca "biopsi" yapılan yerde henüz mevzii durumunu muhafaza eden bir habis tümör mevcutsa, "biopsi" neşterinin açacağı yaradan, kan ve lenf damarlarından giren habis hücreler, urun yayılmasına, metastazların husule gelmesine nadir de olsa sebebiyet verirler. Kanseri asıl korkunçlaştıran budur. Hekim bakımından nadir olarak vuku bulan bu hal hasta için yüzde yüz bir felâkettir ve hekimin buna sebeb olmağa hakla yoktur.

Sitolojide bir yara açılmadığından ne iltihaplanma ne metastazlanma bakımından tehlike olmıyacağı aşikârdır. Zira muayene materyeli olarak ya tümörün üzerinden dökülüp civarında biriken hücreler alınmakta veya gayet hafif bir dokunuşla sathında henüz hayatiyetini muhafaza eden hücreler sıyrılıp alınmaktadır.

5— "Biopsi"nin daha nadir fakat mümkün bir, ihtimali de şudur: Bilhassa kanserlerin sık olarak husule geldiği yerlerden yapılan "biopsi"nin yarası iyileştikten sonra yerinde bir nedbe nesci bırakmaktadır. Kanserle iştigal eden mütehassıslar ve patologlar pek âlâ bilirler ki kanserin husule gelmesini sağlayan sebeplerden birisi de bu nedbe nesiçleridir. Hele bu nedbe nesci, rahim başı gibi kansere son derecede hassas bir vücut nescinde olursa. Zira burada, rahim içinin yüksek epiteli ile rahim başının yassı epiteli iki yabancı nesiç gibi daimî müdacele halindedir. Üçüncü bir cins olan nedbe nesci de araya girince uyuşamamazlık, birbirlerini tahriş ve tahrik, beslenme bozuklukları büsbütün artarak bu sahada kanser husule getirebilirler. Bu izah Selye tarafından ortaya konulmuş ve birçok patologlar tarafından hüsnü kabul görmüştür. Rahim ağzında kanserlerin niçin diğer yerlerden daha çok husule geldiğinin en iyi izahıdır. Sitolojik metodda bu ihtimalin yeri yoktur.

6 — Rahim başının şüpheli vasiyetleri için gerekmekte olan "biopsi" alışılageldiği gibi sual tarzda yapılmaktadır. Rahim başı küre satıhlı olduğundan bu suretle ancak bir dilimi mütalâa edilmiş olur. Kanser pekâlâ bu alınan cüzi dilimde menfi olabilir de tetkik edilmemiş bulunan diğer büyük kısımda mevcut olabilir. "Ring biopsi" denilen ve tetkiki çok sor olan "biopsi" usulü ise en iyi metod olmasına rağmen pratik kıymeti yoktur.

Sitolojik metod ise son derecede pratik bir ring, sathi "biopsi" demektir. Usulü bilen bir hekim tarafından "Cervical scraping" şeklinde yapılan Sitolojik bir test, bütün rahim başını tek bir preparat üstünde tetkike imkân verir.

7 — "Biopsi" sık sık tekrar edilemez; tek bir karelik icrasının Mis mahzurları yukarda izah edilmiştir. Sitolojik muayene hiçbir mahsuru olmaksızın hergün tekrarlanabilir. "Biopsi"nin İmkânı olmayan çocuklara, genç kızlara, ileri derecede ihtiyarlara kolaylıkla tatbik olunabilir.

Malzemesi de son derecede pratik ve ucuz olan sitolojik test, memleketin her tarafındaki metoda aşina hekim hattâ ebe ve hemşireler tarafından yapılarak posta ile teşhis merkezlerine, sitoloji laboratuvarlarına gönderilebilir.

Kanser, bir hücre ve bilhassa nüve hastalığıdır. Dolayısıyla bazılarının iddia edecekleri gibi teşhiste mutlaka biopsinin de yapılmasına lüzum yoktur. Sitolojik metodla teşhisin kıymeti en az mükemmel yapılmış bir "biopsi"ninki kadardır. Bu usul keşfedildikten sonra Amerikada bizzat Sağlık Bakanlığı tarafından milyonlarca kadına tatbik edilmek, neticeleri "biopsi" ile kontrol olunmak suretiyle doğruluğuna inanılmıştır. Fakat her yeni buluşta olduğu gibi burada da metod, eskiyi bilen ve benimsiyenlerin muhalefetiyle karşılaşmaktadır. İlk defa Amerikada The Massachusetts General Hospital'de bin kadına tatbik edilen sitolojik test'in % 4 gibi ufak bir hata ile doğruluğu sabit olmuştur. Fakat daha sonra diğer bir hastanede 16 bin kadına tatbik edildiğinde yüzde yüz doğru bir netice vermiştir. Müteakiben Amerikada National Cancer İnstitute ve American Cancer Society, 100-200 bin kişilik gruplar halinde kadınlara bu testi tatbik ederek emin olmuşlardır. Tetkikler halen de devam etmektedir.

Netice olarak diyebiliriz ki mükemmel bir histolojik tetkik kadar emin olan sitolojik metod, yukarda zikrolunan kolaylıkları dolayısiyle "biopsi" usulüne faik Ve pratiktir.

Sitoloji metodunun kanser teşhislerindeki yeri ve vaziyeti röntgen şuamın akciğer veremini ortaya koymasına benzer. Kanser bir hücre aktivitesi, sitoloji ise bir Geiger cihazadır. Kanser hücresi vücutta nerede olursa olsun sitoloji onu bulabilir. Hem de en erken devrinde.

Hangi ferdin, hangi yaşta ve ne türlü şerait altında kansere yakalanabileceği belli olmadığından sağlam şahıslar, hususiyle kadınlar hiç olmazsa yılda bir kere hekimlerine giderek sitolojik bir muayene yapılmasını istemelidirler. Hekimin bu usulle kanseri erken teşhis edebilmesi için kadınlar her 12 ayda bir sitolojik muayeneye gitmelidirler.

Burada bilhassa kadın cemiyetleri teşkilâtına büyük vazifeler düşmektedir. Gerek devlet nezdinde müracaatta bulunarak santralize sitoloji laboratuvarlarının kurulmasını temin etmek, gerek vilâyet devlet hastahanelerine böyle muayeneleri yapacak laboratuvarlar ilâve ettirmek ve gerek bütün kadınlara bu muayenenin basitliğini anlatıp kıymetini tebarüz ettirerek onları yılda bir kere sitolojik muayeneye gitmeğe ikna etmek... Kadınlar diyorum, çünkü sitoloji bilhassa kadın katili rahim kanserlerine karşı son derece pratik bir koruyucudur. Sitoloji hemen hemati tamamiyle kadınların hizmetindedir.

İstanbul Tıp Fakültesine bağlı tek bir odadan ibaret kanser enstitüsü, sitolojik muayene materyeline teşhis de koyabilmektedir. Fakat daha önce hekimlerin materyel almaları ve yollamaları gerektir. Bunu karşılayabilecek şekilde de enstitünün tevsii lâzımdır.

Santralize bir sitoloji kanser enstitüsü olan Miami Kanser Enstitüsü Amerikada kurulan yenilerine modellik etmektedir. Bu enstitüde yalnız bir ayda muayene edilen sitolojik testlerin sayısı 4.500'ü aşmaktadır. Bu rakkam bizim kanser enstitüsünün bir yıllık kapasitesinden iki kere daha fazlada*...

Şu da bir hakikattir ki birgün memleketimizde de diğer tıbbi savaşlar gibi bir kanserle, mücadele kampanyası açılacak ve bu savaşın tek silâhı sitolojik teşhis olacaktır. Temennimiz, bu mücâdelenin çok geç kalmadan başlamasıdır.

A S K E R L İ K

Kıyafetler

Şık subaylar

1958'in ilk günlerinden itibaren, Türkiyenin en şık giyinen erkekleri muhakkak ki kahraman subaylarımız olacak. Geçen ayın sonunda neşredilen yeni Ordu Kıyafet Kararnamesi ile açıklanan Kara, Deniz ve Hava Orduları subaylarının üniformaları o kadar çeşitli, o kadar şıktılar ki modayı en yakından takip eden birçok zarif hanımların gardropları bile bir subayın elbise dolam yanında acınacak kadar fakir kalacağa benziyordu. Meselâ yeni Kıyafet Kararnamesine harfiyen riayet edecek bir deniz subayının tam 12 çeşit elbisesi bulunacaktı. Bu elbiselerin çoğu göz alıcı sırmalarla süslenmiş olacak ve beraberlerinde taşınması icap eden kılıçlar da üniformalara çekici bir hususiyet kazandıracaktı.

Kahramanlık ve cesaretleriyle haklı bir şöhret yapan subaylarımızın bundan sonra merasimlerde, gece ve gündüz yapılan toplantılarda muhitin en sık, en göz alıcı kimseleri olmaya başlaması elbette iftiharla göğüsleri kabartacaktır. Bu halin, subaylığı rağbet gören bir meslek haline getirme bahsinde çok faydalı neticeleri olacağı da muhakkaktır.

Kara subayları

Kara Ordumuzda vazife gören subayların taşıyacakları üniformalar 7 çeşittir. Bunlar kışlık ve yazlık gündelik kıyafetler İle merasim elbiseleri ve büyük Üniforma gruplarında toplanmaktadır. Büyük üniforma gündüz ve gece için ayrı ayrı şekillerde olduğu gibi, yazlık ve kışlık olarak ta ikiye ayrılmaktadır.

Gündüz için büyük üniformalar siyah, ince yün kumaştan uzun ceket ve pantalon, beyaz kolalı gömlek, siyah boyunbağı, rugan iskarpin, siyah çorap, beyaz eldiven ve kılıçtan ibarettir. Büyük üniformanın ceket ve pantalonunun biçimi günlük haki elbiselere benzemektedir. Yalnız kumaş siyahtır ve fazla olarak pantalonların yan dikişleri boyunca kırmızı bir zırh bulunmaktadır. Bu elbise Cumhurbaşkanının huzuruna kabulde, Cumhurbaşkanının hasır bulunacağı karşılama ve uğurlama törenlerinde, Cumhuriyet ve Zafer bayramlarında, yabancı devlet başkanları için yapılacak merasimlerde ve mülki erkânın frakla bulunacakları törenlerde giyilecektir.

Gece salon kıyafeti ise kışın siyah, yasin beyaz renkte mestres kısa ceket, siyah pantalon, beyaz yelek, devrik yakalı smokin gömleği, siyah papyon, rugan iskarpin, siyah çorap ve beyaz eldivenden müteşekkildir. Yalnız yaz aylarında beyaz yelek yerine, siyah seten lüks kuşak kullanılacaktır.

Bu elbise de Cumhurbaşkanı tarafından verilen suare ve resmikabullerde, Cumhuriyet ve Zafer bayramlarında verilen resmi balolarda, mülki erkânın frak ve smokinle iştirak edecekleri gece ve kapalı yerlerde verilen balo ve merasimlerde kullanılacaktır.

Kara ordusu erkek subaylarımızın yaz ve kış aylarında giydikleri gündelik elbiselerde hiçbir değişiklik mevcut değildir.

Kadın subaylar

Erkek subaylarda olduğu gibi kadın subay kıyafetlerinde de en büyük değişiklik gündüz ve gece merasim elbiselerinde göze çarpmaktadır. Gündüz giyilen büyük üniformanın ceketi, gömleği ve boyunbağı erkeklerde okluğu gibidir. Kadın subaylar siyah ince kumaştan eteklik, aynı kumaştan yapılmış orijinal bir şapka, topukları pek yüksek olmayan rugan iskarpin, ten rengi naylon çorap ve beyaz eldiven giyecekler ve bu kıyafetle erkek subayların büyük üniformayla iştirak ettikleri merasimlere iştirak edeceklerdir.

Salon - gece - kıyafeti ise kışın siyah, yazın beyaz kısa salon ceketi, siyah ipek kadife fiyonk, kışın siyah, yazın beyaz şapkadan ibarettir. Diğer teferruat gündüz merasim kıyafetinde olduğu gibidir.

Kadın subaylarımızın da yaz ve kış aylarındaki günlük kıyafetlerinde hiç Ur değişiklik yoktur.

Deniz Ordusu

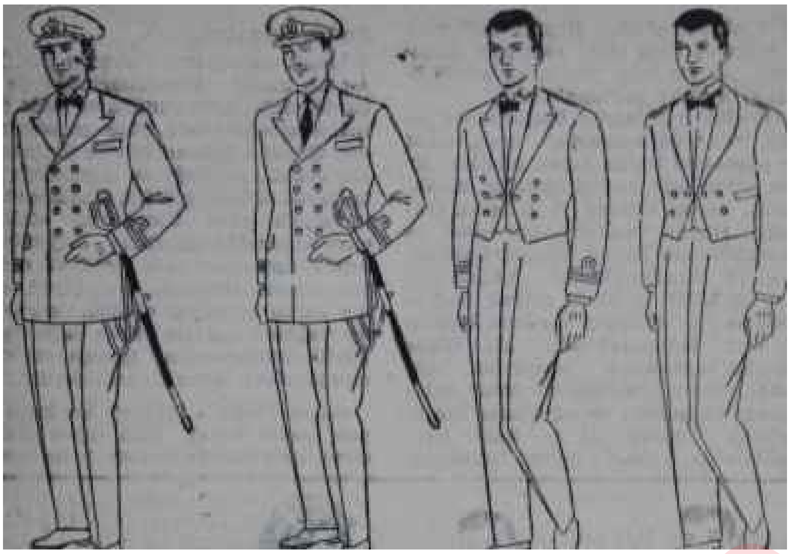
Kıyafet bakımından en zengin deniz subaylarımızdır. Büyük üniforma, küçük üniforma, merasim kıyafeti, siyah salon elbisesi, smokin mukabili gece elbisesi, günlük siyah elbise, beyaz üniforma, beyaz salon elbisesi, smokin mukabili elbise, günlük beyaz elbise, günlük bej rengi elbise ve iş başı elbisesinden müteşekkildir.

Büyük üniforma siyah ceket, siyah pantalon, mevsimine göre siyah veya beyaz şapka, kılıç, beyaz kolalı gömlek, siyah papyon, beyaz eldiven, siyah

Kara subaylarının yeni kıyafetlerinden örnekler

Mesleğe gösterilen rağbeti arttıracak

Deniz subaylarının yeni kıyafetleri
Çok gözleri kamaştıracak

ipek çorap ve rugan iskarpinden müteşekkildir. Cumhurbaşkanının huzuruna kabulde, Cumhuriyet ve Zafer bayramlarında, hükümet merkezi ve diğer garnizonlarda mahallin en büyük mülkî amiri ile karşılıklı yapılacak ziyaretlerde, B.M.M. nin açılıp törenlerine iştirak edildiğinde, yabancı devlet başkanları şerefine yapılacak törenlerde, Türk ve yabancı subaylarının karşılıklı t yapacakları resmî ziyaretlerde, cenaze törenlerinde bu üniforma ile iştirak edilecektir.

Küçük üniformayı büyük üniformadan ayıran hususlar ise, düz siyah boyunbağı, çift yakalıklı gömlek ve kahverengi eldivende toplanmaktadır. Bu üniforma ile büyük üniformanın giyileceği yerler arasında büyük bir fark göze çarpmamaktadır.

Merasim kıyafeti ile küçük üniforma arasındaki fark, yaz ve kış aylarında beyaz, şapka, beyaz eldiven, sağ kol omuzbaşında koltuk altına geçen üç kaytanlı sarı ipek kordon ile getrden ibarettir. Bu kıyafet, merasim bölüklerinde ve şeref kıtalarında vazife alan subaylar tarafından giyilecektir.

Gece elbisesinde - frak mukabili- büyük üniformadan farklı olarak siyah salon ceketi ve beyaa yelek vardır. Büyük üniformada kullanılan kılıç ve kemer gayet tabiî bu üniformada kullanılmamaktadır. Yalnız gece kıyafetinde siyah salon ceketi yerine amirallerle albaylar arzu ederlerse frak ceketi giyebileceklerdir.

Smokin kıyafetini frak mukabili elbiseden ayıran husus, frakta beyaz yarine siyah atlas kemer, papyon yerine bir siyah ipek boyunbağından ibarettir.

Sıcak memleketlerde büyük üniforma ve teferruatı tamamiyle beyaz,

frak mukabili elbisede pantalon, papyon, ve iskarpin; smokin mukabilinde de pantalon, altlas kemer, papyon ve iskarpin siyahtır."

Gebe »elbiselerimin giyilme şartları kara subaylarının aynıdır. Bu sınıf subaylarımızın günlük siyah, beyaz, bej ve işbaşı elbiselerinde hiç bir değişiklik yoktur.

Kadın subaylar

Deniz, erkek subaylarında olduğu gibi kadın subayların da elbise adedi oldukça fazladır. Bunlar siyah büyük üniforma, siyah salon elbisesi, beyaz salon elbisesi, beyazı üniforma, günlük beyaz, siyah ve bej rengi el-, bise ile işbaşı elbisesinden ibaret bir gardrop dolusu üniformadan müteşekkildir

Siyah büyük üniforma siyah ceket ve etek, mevsimine göre siyah veya beyaz şapka, beyaz bluz, siyah ipek boyunbağı, beyaz eldiven, ten rengi naylon çorap, siyah orta topuklu iskarpin ve askılı siyah çantadan meydana gelmektedir.

Siyah salon elbisesiyle siyah büyük üniforma arasındaki fark, siyah salon ceketi, siyah uzun etek, beyaz salon bluzu ve siyah salon çantasından ibarettir.

Günlük siyah elbisede yalnız gömlek beyaz, diğer teferruat siyah, günlük beyaz elbisenin de yâlnız boyunbağı siyah diğer teferruatı beyazdır.

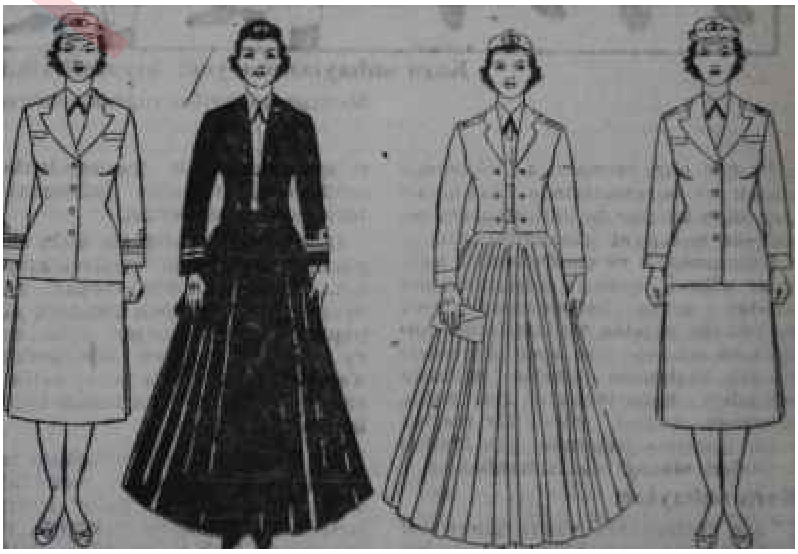
Beyaz salon elbisesi ise, siyah salda elbisesinin ayni modeli olup ceket etek, salon şapkası, çanta beyaz; diğer teferruat da siyah salon elbisesinin aynıdır.

Beyaz üniformanın bütün teferrjuatı da beyazdır. Günlük bej rengi elbise ve işbaşı elbisesinde hiçbir değişiklik yoktur. -.

Deniz kadın subaylarımız da deniz erkek subaylarının büyük üniformayla, smokin ve frak mukabili elbiselerle iştirak ettikleri merasimlere büyük üniformalarıyla, siyah ve beyaz [salon elbiseleriyle, iştirak edeceklerdir.

Hava Ordusu

Bu sınıf subayların frak mukabili kışlık büyük üniformalara, kışlık smokin mukabili büyük üniformaları, yazlık frak ve smokin mukabili büyük üniformaları, kışlık ve yazlık büyük üniformaları, kışlık ve yazlık ikişer takım günlük hizmet elbiseleri ve uçuş kıyafetinden müteşekkil 10 çeşit elbiseleri olacaktır.

Kadın deniz subaylarının kıyafetleri
Eteklikli amir*raller*

Hava subaylarının yeni kıyafetlerinden örnekler

Gökte kanat, yerde zarafet

Frak mukabili kışlık Büyük üniforma, koyu gri - mavi hava rengi kumaştan mesderes kısa ceket, aynı renk kumaştan mesderes pantalon, beyaz önü kapalı frak gömleği, gündelik ve koyu gri-mavi hava rengi şapka, beyaz yelek, siyah ipek papyon, beyaz eldiven, siyah rugan iskarpin ve yağışlı ve soğuk havalarda kullanılmak üzere pelerin bu üniformanın esaslarını teşkil etmektedir.

Smokin mukabili kışlık büyült üniformayı frak mukabili üniformadan ayıran hususlar da beyaz yelek yerine mavi seten lüks kuşak ve beyaz önü kapalı frak gömleği yerine de beyaz devrik yakalı smokin gömleğinden ibarettir.

Yazlık smokin ve frak mukabili büyük üniformayı kışlık smokin mukabili üniformadan ayıran husus ise beyaz mesderes kısa cekettir.

Kışlık büyük üniformayı kışlık frak mukabilinden ayıran hususlar ise koyu gri-mavi hava rengi kumaştan uzun ceket, aynı renk kumaştan düz pantalon, beyaz kolalı devrik yakalı gömlek, siyah ipek boyunbağı ve elbise renginde eldivenden ibaret olup diğer teferruat frak mukabili kışlık büyük üniformada olduğu gibidir.

Yazlık büyük üniforma ise kışlık büyük üniforma modelinin aynıdır. Bej rengi yün gabardin kumaştandır. Diğer teferruatı da kışlık üniformanın aynıdır.

Kışlık, yazlık, günlük ve hizmet üniformaları hava ve bej renginde olup hiçbir değişiklik yoktur.

Havi ordusu subaylarımız da kâra ve deniz subaylarımızın büyük üniformalarıyla smokin ve frak mukabili üniformalarıyla katıldıkları merasimlere, merasimin durumuna ve mevsimine göre büyük üniforma, smokin ve frak mukabili elbiseleriyle iştirak edeceklerdir.

Kadın subaylar

Hava Ordusu kadın subaylarımızın da kışlık ve yazlık salon büyük üniformaları, kışlık ve yazlık büyük üniformaları, kışlık ve yazlık günlük ye hizmet elbiseleri ve yazlık dış bluzları olacaktır.

Kışlık salon büyük üniforma koyu gri-mavi hava rengi kumaştan kısa salon ceketi, aynı renk kumaştan uzun etek ve şapka, beyaz salon bluzu, siyah ipek kadife fiyonk, beyaz eldiven, gri-mavi renkte naylon veya ipek çorap, siyah rugan uzun topuklu iskarpin, siyah salon çantasıyla yağışlı ve soğuk havalarda kullanılmak üzere pelerinden müteşekkildi.

Kışlık büyük üniforma, koyu gri-mavi hava rengi kumaştan uzun ceket, aynı kumaştan etek ve şapka, beyaz bluz, siyah ipek kadife fiyonk, beyaz eldiven, gri mavi naylon veya ipek çorap, orta yükseklikte iskarpin, siyah askılı çanta ile yağışlı ve soğuk havalarda pelerinden ibarettir.

Yazlık büyük üniforma, kışlık büyük üniforma ile aynı biçimdedir. Yalnız ceket ve etek, bej rengi yün kumaştandır.

Kışlık günlük ve hizmet elbisesi, koyu-gri hava rengi kumaştan usun ceket, etek ve şapka, siyah boyunbağı, hava rengi poplin ve keten bluz, siyah orta topuklu iskarpin, siyah eldiven, siyah askılı çanta ile gri mavi naylon veya ipek çoraptan müteşekkildir.

Yazlık günlük ve hizmet elbisesi ise bej rengi gabardin kumaştan uzun ceket ve etek, bej rengi bluz, bej rengi eldiven ve kahverengi askılı çantadan ibarettir. Diğer teferruat kışlık günlük ve hizmet elbisesinin aynıdır.

Yazlık dış bluz elbise ise bej renkli irice yün veya keten kumaştan dış bluz, bej yün gabardin kumaştan etek, aynı renkte eldiven ve çorap, siyah boyunbağı, kahverengi uzun saplı çanta ve mavi kemerden müteşekkildik.

Hava Ordusu kadın subaylarımız da hava erkek subaylarının kişide ve yazlık büyük üniformaları, kışlık ve yazhk smokin ve frak mukabili elbiselerle katıldıkları merasimlere, merasimin durumuna ve mevsimine göre büyük üniformaları ve salon elbiseleriyle iştirak edeceklerdir..

K A D I N

İş Hayatı

Faydalı bir anket

Doçent Dr. Hamide Topçuoğlu, geçen haftanın sonunda Nahide Karamızrak'ın evine girdiği zaman Amerikalı ve Türk, çok kalabalık bir kadın topluluğunun kendisini beklediğini gördü. Çantasından çıkardığı birkaç kitabı dinleyicilere dağıttıktan sonra oturacak sert bir yer aradı. Kendisine ayrılan koltuk çok yumuşaktı. İnsan yumuşak bir koltukta gevşiyordu. Halbuki konuşma oldukça uzun müddet olacaktı. Dr. Hamide Topçuoğlu, Kadının Sosyal Hayatını Tetkik Kurumu namına "Kadınların Çalışma Saikleri ve Kadın Kazancının Aile Bütçesindeki Rolü?' isimli kitabı yazmıştı. Kitap 776 çalışan kadın üzerinde yapılmış anketin neticelerini, bizde ve dünyada kadının iş sahasındaki inkişafını inceleyen bir mukaddemeyi ihtiva ediyordu. Prof. Dr. Afet İnan'ın başkanlığında kurulan Kadının Sosyal Hayatını Tetkik Kurumu bu kitapla dört araştırma eseri vermiş oluyordu. Kadının çalışması mevzuu bugün dünyayı ilgilendiren bir meseleydi. Birleşmiş Milletlerin, bir çalışma kolunu bu mevzu teşkil ediyordu. Bu bakımdan Dr. Hamide Topçuoğlunun eseri, üzerinde dikkatle durulmaya değer bir araştırmaydı. Bundan başka, ekseriya gelişigüzel bir münakaşa mevzuu olan kadının çalışma meselesi, bizde ilk defa ilmî bir şekilde ele alınıyordu ve incelemelerin

Doçent Dr. H. Topçuoğlu
Çalışan bir kadın

altında, mesele bambaşka bir şekilde karşımıza çıkıyordu. Kitabın en enteresan tarafı, Ankarada çalışan 776 kadın üzerinde yapılan anketti. Bu kitabın yaşıyan, canlı tarafıydı ve netice umumiyetle erkeklerimizin çalışan kadın hakkında edindikleri kanaati kökünden sarsacak bir mahiyet taşıyordu.

İşte geçen haftanın sonunda, Nahide Karamızrak'ın evinde toplanan Türk - Amerikan Kadınları Derneği mensupları ile Dr. Hamide Topçuoğlu bu enteresan anket hakkında ko-

Bugünün Bir Dâvası

Jale CANDAN

Şunu inkâr edemeyiz ki, bugün Ankaralı bir ev kadınının en büyük sıkıntını, çarşıda pazarda aradığı şeyleri bulamamasıdır. Her kadın meclisinin başlıca mevzuu da budur. Bir sabah uyanan ev kadını çarşıda çay bulamamış, çayın yerine süt aramıştır. Fakat süt te yoktur. Aynı günlerde tereyağ da kendisini naza çekmiş, yumurta bir Zümrüdü Anka olmuştur. Peynire gelince, beyazı ve sarısı aylardır, sırra kadem basmıştır. Ankaralı ev kadını günlerce, sabah kahvaltısında, çoluk çocuğa ne çıkaracağını düşünmüş durmuştur. Ev kadınının kafasını kurcalayan bir başka şey de bu sıkıntının sebebidir. Niçin aylardan beri peynire hasret çekilmektedir? Süte ne olmuştur, neden bakkallarda tak yumurta bulmanın imkânı yoktur?. Bunlardan bir tanesini meselâ yumurtayı ele alalım. Bakkallarda yumurta yoktur. Ama seyyar yoğurtçuların sepetleri yumurta ile doludur. Bakkal kontroldan korkar, yumurtayı yüksek fiatla satamaz ve bunun için de satmaz. Seyyar yoğurtçu müşterisi ile karşı karşıyadır, ondan dilediği fiatı ister, müşteri de bulamamak psikolojisi içinde ona her istediğini verir. Kabahat az kârla iktifa etmek istemeyen müstahsil veya aradaki vasıtalarda mıdır; Belediyeni kurtarmıyacak bir fiat üzerinde israr etmektedir; yoksa fiatı kontrol etmeden bulduğunu almak isteyen müstehlik mi suçludur?. Bunu kestirmek, bir ev kadını için, imkânsızdır. Fakat netice şudur ki, ev kadını büyük bir sıkıntı içindedir.

Bir hakikat te, Ankarada mevcut olan birçok kadın cemiyetlerinin bu ve buna benzer, kadınları çok yakından alâkalandıran hayati mevzuları hiç bir suretle ele almamalarıdır. Tabiî her derneğin ayrı ayrı kuruluş sebebleri, ayrı ayrı gayeleri vardır. Ankaradaki kadın derneklerinin faaliyetini daima yakından takip etmeğe çalıştığım için, bunların birçok sahalarda gayet müsbet işler başardıklarını ve bu teşekküllerin içtimai hayatımızda ne kadar lüzumlu olduğunu bilenlerdenim. Ancak diğer memleketlerde kadın derneklerinin yalnızca sosyal yardımlarla iktifa etmediklerini ve kadınlığı ilgilendiren bir çok büyük dâvalara el attıklarını da söylemek lâzımdır. Bunun için, dünyanın birçok yerlerinde kadın birlikleri beyannameler neşretmekte muayyen bir mesele için Hükümetten, belediyelerden izahat istemekte ve neticede bazan kanunların yardımcısı olarak halkı aydınlatmakta, bazan aksine kanunlarda değişiklik istemek üzere demokratik mücadelelere girişmekte, hükümet adamlarını iknaya çalışmaktadırlar.

Bizde böyle hamleler biç yapılmamış değildir. Meselâ Türk Kadınlar Birliği memlekette mühim bir dâva olan çarşaf meselesini bir ara ele almış gibi görünüyordu ve bu yüzden büyük bir kulenin, kadın erkek Türk münevverinin minnetini kazanmıştı. Mesele oldukça nazik ve güç bir meseleydi. Fakat mücadeleye değerdi. Halbuki Kadınlar Birliği, meselâ Maraşta olduğu gibi, bazı tavizler verek, davayı terk etmiş göründü ve bu mevzuda tuttuğu yol efkârı umumiyenin tamamiyle meçhulü olarak kaldı.

İşte bugün gıda maddeleri sıkıntısı da bizleri çok yakından alâkadar eden bir mevzudur Mevzudan kaçmak, onu yok farzetmek faydasızdır. Ev kadınının günlük hayatını zorlaştıran bu meseleyi bir kadın teşekkülü ele alamaz mı?.. Sıkıntıya sebeb olan sey, bir sınıfın fazla kazanmak hırsı ise, belediyenin ev kadınından daha yakın yardımcısı mı olur? Bu takdirde kadın teşekkülleri Belediyeye yardımcı olarak hareket edecek, ev kadınlarını aydınlatacak, onları sabretmeğe ve meselâ 85 kuruştan yumurta satın almamaya teşvik edecektir.

Her ne olursa olsun, muhakkak yapılacak birşey vardır. Çünkü en güç meselenin dahi bir hal çaresi mevcuttur. Yeter ki biz meseleleri kapayıp gizlemiyelim. Onları göz önüne serip açmaya ve teşrih etmeğe bakalım.

Basacaktı ve bu vesile ile fikir teatisinde bulunulacaktı. Topçuoğlu Türkçe konuşuyor ve Nermin Abadan İngilizceye tercüme ediyordu.

Gaye

Umumiyetle bizde öyle bir kanaat mevcuttur ki, kadın şahsî kaprislerini daha iyi tatmin etmek için çaÜSUT. Kadının Sosyal Hayatını Tetkik Kurumunun anketi, bu peşin hükmü tetkik etmek, kadın kazancının hakiki müstefidini bulmak, kadın kazancının kadına ne nisbette bir tasarruf hürriyeti sağlayabildiğini, görmek ve kadının iş hayatına hangi amillerin tesiri altında atıldığını araştırmak için yapılmıştı. Çalışan kadım sosyal muhiti nasıl karşılıyordu, bunu ne dereceye kadar hazmediyordu. Bu sualleri aydınlatmak Derneğin gayeleri arasındaydı..

lek ve tahsil durumları nazarı itibar» alınmıştı. Bundan başka anketi selametle yürütebilmek için çalışan kadınları, geçim durumlarına ve daha birçok hususiyetlere göre tipleştirmek icab etmişti. Meselâ geçim bakımından normal addedilebilecek bir tip vardı ki bu tip aile içinde yaşamaktadır ve kazancının yanında başkalarının da kazancı mevcuttur. Meselâ evli bir kadındır, kocası ile beraber evini geçindirmektedir veya genç kızdır babasının, ağabeyinin, ablasının yardımcısıdır. İkinci tip yalnız başına ev geçindiren tiptir. İhtiyar anasına, babasına bakmaktadır; kocası ölmüştür, çocuklarını yetiştirmektedir ve saire.. Üçüncü tip kazancım yalnız kendisine hasreden tiptir. Aile içinde yaşar, fakat bedava yer, içer, yatar, kalkar ve maaşım ya aldığı gibi. süsüne,

Doçent H. Topcuoğlunun dinleyicileri
Ah şu anlayışsız erkekler!..

Çalışma şekli

Gayeye varmak için Topçuoğlu ve arkadaşları sualleri büyük bir titizlikle hazırlamışlardı. Bunlar oldukça mahrem suallerdi. Meselâ kadınlar kazançlarını tamamiyle aile bütçesine mi ekliyorlardı, yoksa her ay muayyen bir para mı veriyorlardı? Bu parayı bizzat kendileri mi idare ediyorlardı? Tasarruf yapabiliyorlar mıydı? Bunu kendi namlarına mı, yoksa kocalarının namına mı bankaya yatırıyorlardı? Bunlar ve bunlara benzer oldukça mahrem sualler vardı, işte bunun için samimi ve hakiki bir cevap alabilmeyi saklamak üzere, ankete cevap verenlerin şahıslarını meydana çıkarabilecek tamamiyie şahsi suallerden sarfınazar edilmişti. Cevaplar kapalı zarflarda veriliyordu.

Anket yapılırken kadınların mes-

ya zevklerine, ya da kaprislere harcar veya biriktirir. Dördüncü tip yalnız yaşıyan tiptir. Kimseye bakmakla mükellef değildir, kimse de ona bakmakla mükellef sayılamaz. Ancak, ev masrafları mevcuttur.

Netice

İnce elemeler ve dikkatli tipleştirmek neticesinde anket, birçok peşin hükümleri silip atacak bir vuzuhla karşımıza çıkmıştı. Aile içinde yaşayan kadınların % 80'i kazancını olduğu gibi aile bütçesine katmaktaydı. Kadın aileye bedeni ve manevi hizmetlerini nasıl severek ve istiyerek katıyorsa şimdi de malî imkânlarını aynı zevkle katıyordu. Ekseriyet maaşlarının ancak dötte birini şahıslarına hasredebiliyordu. Hatta hiç ayırmayanlar da çok fazlaydı. Zaruret saiki ile çalışan kadınlar, muhitleri tarafından iyi karşılandıkları halde daha iyi bir **hayat** şartı temin etmek ve meslek aşkı gayesi ile çalışmakta olanlar daha ziyade tenkitle karşılaşıyorlardı. Bu da gösteriyordu ki, kadın çalışmasını tenkit edenler, daha ziyade kökleşmiş yanlış kanaatlar neticesinde böyle hareket ediyorlardı.

Yanlış kanaatleri değiştirmek için yapılacak iki şey vardı: Bu yanlış kanaatlerle mücadele etmek ve fikri hayatın kadın için ne derece mühim olduğunu ispat etmek.. Fikri hayatları inkişaf etmeyen kadınların bulundukları cemiyetler bugün ne, haldeydiler?. Tahsil yaptıktan sonra kendisini yalnız mutfağına hasreden kadının fikrî hayatı dumura uğramaz mıydı?.

Fakat yapılacak başka birşey daha vardı. Bu da kadının ailevî vazifelerinin ifasında kendisine yardımcı sosyal *müesseselerin* kurulmasıydı ve dünya işte şimdi bu yolda çalışıyordu. Kadın çalışacaktı. Bu zamanımızın büyük bir iktisadî zaruretiydi. Bu bir vakıaydı. Vazgeçilemezdi.

Toplantının sonunda erkeklerin bu mevzudaki anlayışsızlıkları bazı esprilere yol açtı: Fakat Nermin Abadan Üniversitedeki gençlerin de, daha ziyade karılarının çalışmamalarına temayül ettiklerini bir anket **neti**cesi olarak bildirdiği zaman, kadınların bir hayli keyfi kaçmıştı. Acaba gençlik taassuba doğru mu kayıyordu? Bu üzerinde durulacak, düşünülecek bir noktaydı.

Sosyal Hayat

Satış haftası

Şubatın ilk haftası, Amerikalı hanımların bazıları için satış haftası oldu ve bu vesile ile birçok hanımlar "satış"ın da "alışveriş" kadar zevkli birşey olduğunu denemiş oldular. Maamafih satış yaparken, alışveriş zevkine dayanamıyarak satacakları malları alanlar da oldu. Bu rağbetten en çok yardıma muhtaç talebeler istifade ettiler. Hâdise şuydu: Arnavutköy Amerikan Kut Kolejlileri Derneği ile Türk - Amerikan Kadınları Kültür Derneği himayelerine aldıkları talebelere burs temin etmek maksadıyla birer satış **tertip** etmişlerdi.

Birinci satış

Arnavutköy Amerikan Kız Kolejlileri Derneği pazarını Birçok Amerikalıların çok iyi tanıdığı Mithatpaşa Caddesindeki 35 numaralı binada kurmuştu. Satılan mallar bu Derneğe mensup hanımların bir hayli marifetli olduklarım gösteriyordu. Evde kalmış parçalardan, birkaç arşın basmadan, yün artıklarından gayet şirin elişleri meydana gelmişti. On parmaklarında on marifetleri olduğunu ispat etmek isteyen bu hanımlar evde yapılmış baton saleler, kurabiye, kek ve biskuilerle, reçeller ve pastalarla

da satışa iştirak etmişlerdi. Derneğin bu gibi faaliyetlerle elde ettiği gelir İstanbulda Arnavutköy Kız Kolejinde okuyan bir kıza burs temin ediyordu. Teşebbüs bu bakımdan alâka çekiciydi. Fakat teşebbüs bir başka bakımdan, daha da enteresandı. Evlerde artmış parçalarla yapılan elişleri ev tanzimine, ev işlerine kolaylık getirecek güzel ve pratik buluşlardı ve Şubatın ilk haftasında bir akşam üstü Mithat Paşa Caddesindeki binaya uğrayanlar oradan ufak tefek eşyalar ve birçok yeni fikirlerle çıktılar.

Evlerde, yatak odalarında daima fazla yer işgal eden ve çirkin duran birşey muhakkak ki, ayakkabılardı. Halbuki ayakkabıları' basmadan yapılmış, zarflı ayakkabı torbalarına kaldırmak ve bu torbaları dolop kapaklarının iç taraflarına asmak pek âla mümkündü. Aynı torbaların dana küçükleri çoraplar veya çocuk ayakkabıları için biçilmiş kaftandı Bahçede çamaşır asan bir kadının hâli de, çok zaman hakikaten acıklı oluyordu: çamaşır sepetine eğilir bir eliyle çamaşırı alırken bir eliyle mandal yakalamaya uğraşırdı. Halbuki önde Kanguru cebi olan şirin bir basma önlük onu bu zahmetten kolayca kurtarabilirdi. Böyle kanguru cepli önlük ev kadım için çok faydalı bir şeydi. Çamaşır günü, ona mandal doldurulabilirdi; ama yün işlediği günler de aynı torba onun yün yumağını taşıyabilirdi. Böylece yumak yerleri süpürmeden, temiz temiz dururdu. Zaten Arnavutköy Amerikan Kız Kolejlileri Derneği üyeleri çeşit çeşit, renk renk, biçim biçim önlükler hazırlamışlardı. Yatak odalarında tuvalet masalarının gözlerim dolduran ve ekseriya tuvalet masasının üstünde sürünüp kalan birşey de pamuk paketleriydi. Halbuki pamuk için gayet dekoratif, güzel torbalar yapmak ve bunları tuvaletin kenarına asmak mümkündü. Seyahat bavuluna konulacak ayakkabı ve terliklere gelince artık bunları gazete kâğıdına sarmak devri geçmişti: Parçalarla renk renk, zarif ayakkabı torbaları dikmek o kadar kolaydı ki, bunu evde cam sıkıldığı için, yaramazlık yapan bir kız çocuğu dahi kolaylıkla dikebilirdi. Çok yeni olmayan bir yapma çiçek neden boşu boşuna dolabın bir kenarını işgal edecekti? Etrafına kurdele sarılmış adlılar elbise askısını bu çiçek ne mükemmel bir şekilde süsliyebilirdi. Evde kalmış fötr parçaları ile insan ne kadar güzel gözlük muhafazaları hazırlıyabilirdi. Arnavutköy Kölejlilerının tencere tutmak için hazırladıkları muhtelif şekilli parçalar, fırın eldivenleri, mutfak perdeleri, zevkle ve aşkla düşünülerek dikilmişti.

Satışa saat 2 de başlanıldı. Saat 5 te hâlâ satışa devam ediliyordu. Derneğin hakikaten faal azası Cavidan Atam olmasaydı 5'ten sonra iş iyice pazarlığa dökülecekti. Büfeyi idare eden Selma Erzen de titizlik gösteriyor ve çay içenleri 25 kuruş almadan bırakmıyor, mütemadiyen bisküilerinin reklâmını yapıyor ve tane hesabı kurabiye satarak, bir hayli para topluyordu. Zaten "pazaryeri" ne ayağım atan derhal kesesine davranmak zorunda kalıyordu. İstanbuldaki talebe için sinekten yağ çıkarmak rekorunu derneğin en neş'eli üyesi Mevhibe Uman kırdı. Kendisinden sigara isteyen bir arkadaşına:

"Burada hiçbir şey bedava değildir" dedi. Sigarayı verdi, on kuruş aldı ve kasaya attı. Bu sırada, yeni eve taşınan Armağan Güz, mutfak perdeleri ve toz bezleri ile evin rengine uygun önlükler alıyor ve Nazan Kırkbir onbir yayındaki kızının çehiz sandığı için şimdiden hazırlıklar yapıyordu.

Saat 5'e doğru, sarışın bir hanım telâşla içeriye girdi. Elinde küçük bir kavanoz vardı. İçinde de mis gibi kahve! bu hanım, Belkis Ethem Vassaftı ve kavanozdaki mucize dişinden tırnağından arttırdığı kahveydi. Galiba evden de gizli kaçırmıştı. Herkesin gözü parladı. Kahve açık artırmaya kondu ve on liraya kapanın üstünde kaldı.

İkinci satış

İkinci satış bu sene büyük bir faaliyet gösteren Türk - Amerikan Kadınları Kültür Derneğinin hazırladığı satıştı ve Bulvar Palasta yapıldı. Sabahın erken saatlerinden itibaren Bulvar Palasa doğru yürüyen şapkalı hanımlara gelip geçenler merakla bakıyorlardı. Çünkü bilhassa o saatlerde, Ankarada pek az kadın şapkalıdır. Üstelik bu şapkalı şık hanımların kiminin elinde paketler, kimin de tabaklar vardı. Paketlere basmalardan yapılmış çok cici çocuk entarileri, önlükler, şirin jüponlar ve elişi örtüler yerleştirilmişti Tabaklara iç pilâv, dolma, çerkez tavuğu gibi yemekler, pastalar, nefis şekerliler iştah açıcı bir şekilde konmuştu. Bütün bu ev mamulâtı güzel şeyler satışa arzedildi. Amerikalı hanımlar Türk yemeklerine çok rağbet ediyorlardı. Çocuklu hanımlar da elbiselerin satıldığı tezgâhtan bir türlü ayrılamadılar. Satış yerinin bir köşesinde zarif bir Amerikalı hanım, Mrs. Euler duruyordu. Evinde hazırladığı birçok güzel seramik eşyayı satışa çıkarmıştı. Yeşil tablalar bilhassa nazarı dikkati celbediyordu.

Satıştan sonra Türk ve Amerikalı hanımlar hep beraber neş'eli ter yemek yediler. Zengin piyango birçoklarının yüreğim hoplattı ve birçoklarını sevindirdi. Bu arada derneğin başkam Nusret Sezel de çok memnun görünüyordu. Zira bütün biletler satılmış ve derneğin giriştiği yeni bir projenin tahakkuk ettiği bu günlerde, epeyce gelir temin edilmişti.. Yemekten sonra gelirlerin nereye harcandığını üyelere izah eden başkan bu yeni teşebbüsten de bahsetti: İki ilkokulda ders saatlerinden sonra talebelerin oturup eğlenebilecek ve ders çalışabilecekleri beş oda temin edilmişti. Bu odalar ısıtılıyor ve çocuklara nezaret edecek öğretmenler ücretle dernek tarafından temin ediliyordu

Bulvar Palastaki satış hakikaten birçok kimseyi sevindirecekti. Fakat işin ucunu bırakmamak ta şarttı. Sosyal Yardım Kolu Başkam Beyhan Tezulaş, mikrofon başına geldi ve grubunun bundan sonra, gelir temim için çocuk elbiseleri siparişi kabul edeceğini annelere, müjdeledi.

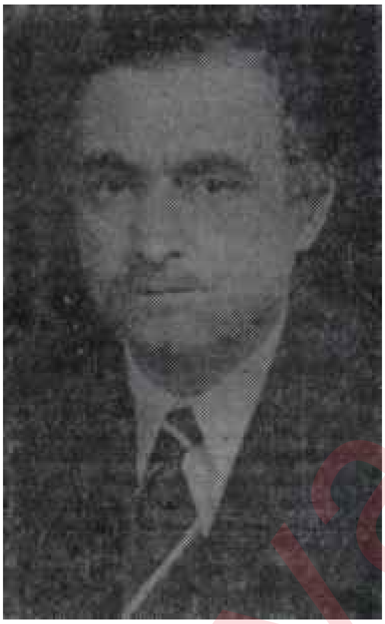

Kolejliler Derneğinin tertiplediği satış
Neler yoktu, neler!..

C E M İ Y E T

H Bombası Chelo

Samed Ağaoğlu

Memnu ile Mâni

Geçen hafta Ankara Palasın pavyonuna biraz eğlenmek için gidenler arasında İşletmeler Bakanı Samed Ağaoğlu ve zevcesi de vardı. İşletmeler Bakanı ve refakatindakiler pistin hemen kenarındaki bir masada oturuyorlardı ve Ankara Palas pavyonuna yeni gelen Chelo (H Bombası) adlı artistin numarası başlayana kadar da oldukça neşeli görünüyorlardı. Fakat dansöz Chelo, müşterilerden bir beyi de yaptığı striptease numarasına katılmaya zorlayınca İşletmeler Bakanının gür kaşlarının çatıldığı görüldü. Zevcesinin, kulağına birşeyler fısıldaması çatık kaşlı Bakanı büsbütün öfkelendirdi. Hışımla masasından kalktı ve Ankara Palasın sevimli müdürü Lâvy'yi çağırttı, pavyondaki bu rezalete bir son verilmesini emretti. Ertesi gün, sadece Ankara Palasta değil, Ankaranın bütün pavyonlarında strip-tease yapan artistlerin numaraları daha "ahlâkî" bir şekle sokuldu.

•

Yapılan yerlerin yıkılan yerlere nisbetinin çok düşük olması yüzünden şehirleri bombalanmış gibi bir manzara arzetmeye başlayan istanbulluların geçen hafta dört gün müddetle gözleri dinlendi: Marmaradan bastıran sis yıkıntıların üstüne beyaz bir örtü çekti. Fakat bu örtünün bir hayli zararı da oldu: Vapurların işlememesi yüzünden iskelelerde boğuşanlar, randevularını kaçıranlar, birkaç geceyi eşin dostun evinde geçirenler hava şartlarına durmadan küfür ettiler. Aynı günlerde bazı gazeteler İstanbulun akıl almaz meblâğlar sarfedilerek baş döndürücü bir süratle imar ve ihya edilmekte olduğunu öyle iri başlıklarla açıklıyorlardı ki, nihayet sis dağıldığı zaman halk asma köprüyü göremeyince şaştı kaldı.

•

Amerikalı müttefiklere büyük alâkası ve kendi iddiasınca onlarla "karşılıklı sevgi"si ile meşhur bir gazete sahip ve başmuharririmizin o memlekette yayınlattığı bir kitabın daha şimdiden mevcudu tükenmek üzere bulunması efkârı umumiyemizde sevinçle karşılanmıştır. Lâkin efkârı umumiyemizin meçhulü olan küçük bir husus var: Kitabın nüshaları büyücek partiler halinde bizzat müellif tarafından satın alınıp eşe dosta hediye edilmekte.

*

Yürüyerek dünya turuna çıkmış bulunan Noel James Silk ve Barbara Emerick adlarında iki genç âşık tıpış tıpış Türkiyeye geldiler. Bu radan da aynı minval üstüne tabana kuvvet Hindistana gidip orada da evlenecekler. Bu tarzda seyahatin, memleketimizden otomobille geçen turistlerin maruz kaldıkları bir tehlikeyi ortadan kaldırmak avantajı var: Zaruret halinde yedek parça bulunmaması.

•

Bu hafta orta yaşlı, gözlüklü ve erkek cinsine mensup, bir sulh perisi Amerikadan memleketimize geldi. Adının Mark Bortman, vazifesinin de, "Halkları kaynaştırmak olduğunu söyleyen sevimli peri Mr. Eisenhower'in şahsi temsilcisi, riyasetle ve hükümetleriyle hiçbir alakası olmadan, sadece halkları birbirine yakınlaştırmanın en tesirli yollarını araştırmak niyetinde. Muhterem misafirin bu seyahati ihtiyar etmeden de istediği malûmatı alması mümkündü: Meselâ limanlarımızı ziyaret eden Amerikan zırhlılarının mürettebatıyla konuşması yeterdi.

•

Son zamanlarda memleketteki kıtlıklara eklenen Karmen kıtlığı ithal yoluyla muvakkaten halledildi. Belgrad operasından Milica Miladinovic Ankara'da birkaç temsil verecek. Fakat Karmen ihtiyacının dahilden karşılanması hususundaki güçlük berdevam. Bu güçlüğü yenmek için halen en büyük ümit C. H. P. Gençlik Kolları Başkanı ve Milliyet gazetesi muhabirlerinden İzzet Sedes'in yeni evlendiği karısı avukat İnci Sedes. Şimdiye kadar Devlet Operasından vaki bütün tekliflere rağmen karısını Ankaraya göndermeyen İzzet Sedes son günlerde bu işin bir vatan vazifesi olduğunun söylenilmeğe başlanması üzerine yumuşamağa yüz tutmuş bulunuyor. "Yahu önümüzdeki vatan vazifelerine bu da mı eklenecekti?" diyor.

Turist rehberliği kursu için Filipinlerde kamp kurmağa giden on İngiliz kızı memleketimizden geçtiler. Kızların mensup olduğu teşkilâtın Türkiyedeki bazı zabıta vak'alarından haberdar bulunabileceğim düşünmeyen bir muhabir, "Bizim dağlarda niye kamp kurmuyorsunuz?" diye sorunca kızlar cevap vermiyerek tebessümle iktifa ettiler.

•

Kollektif namusumuz mevzuunda ümit kırıcı bir not: En şeytânca dolandırıcılıkları, en rezilâne soygunları hayatın şaşılmayacak vakaları gibi soğukkanlı bir edayla aksettiren basınımız, bir vatandaş çıkıp da meselâ sokakta bulduğu parayı karakola teslim etti mi hayretten küçük dilini yutuyor. Bu hafta da Fikri Sayıner adında bir taksi şoförü müşterilerinden birinin yanlışlıkla verdiği büyük parayı sahibine iade etmek istediğim açıklayınca gazetelerimizin çoğunda iri başlıklara sebeb oldu.

•

Texas Southern Methodist Üniversitesi Hukuk Fakültesinden Mr Bobert Gerald Storey İstanbula geldi. Kendisinin ziyaret sebebi mensup olduğu üniversite namına Amerikan Anayasasını incelemek üzere memleketimizden davet edilecek bir avukat, bir savcı ve bir hâkimi seçmek. Amerikan Üniversitesinin alâkasına müteşekkir olmamak mümkün değilse de bu seyahat parasının daha iyi harcanabileceği de muhakkaktır. Zira memleketimizde Anayasa tatbikatına dair birşeyler öğrenmeğe en fazla muhtaç vatandaşlar herhalde hukukçular değildir.

T İ Y A T R O

Büyük Tiyatro

Wilder hayranlığı

937-1938 yılları arasında Thornton Wilder, "Our Town" (Bizim Şehir) isimli sahne eseriyle Amerikalıların ve tenkitçilerin büyük hayranlığını kazandı. 1930 senelerinde, henüz kendini bulmağa başlayan Amerikan tiyatrosu, vergilerin yüksekliğinden dolayı esaslı bir buhran geçirdi. Bu buhran birçok tiyatroların kapılarını kapamalarına, birçok tiyatro sanatkârının işsiz kalmasına sebeb oldu. Sinema, büyük bir hızla tiyatronun yerini işgal ediyordu Bu durum karşısında daha kalabalık bir seyirci topluluğunu tiyatroya çekebilmek için seyirciyle sahne arasında daha yakın bir temas temin edecek tiyatro piyesleri genç sahne yazarlarının gayesi haline gelmişti. İşte Thornton Wilder "Our Town"ı bu şartlar altında meydana getirmiş ve eser yapısı bakımından seyirciyle sahneyi daimi temas halinde kıldığından sevilmiş, alâka çekmişti. Yazarın daha sonra kaleme aldığı "The Skin of our Teeth - Dişimizin Zarı-yahut- Ramak Kaldı" aynı sebeble Amerika sahnelerine yerleşmiş, daha sonra O'Neill'in peşi sıra Tennessee Williams, William Inge ve Arthur Miller'le birlikte tiyatronun olduğu kadar, sinemanın da baş tacı edilmişti. Eserlerinin sayısı pek fazla olmasa da Wilder'in, O'Neill ile Miller arasında lâyık olduğu yeri aldığına hiç şüphe yoktur.

Thornton Wilder bizde ilk defa 1945 senesinde Tatbikat Sahnesi tarafından temsil edilen "Bizim Şehir" isimli eseriyle tanınmıştır. Eser Amerikada olduğu gibi bizde de alâkayla karşılanmış, rağbet görmüş, aynı eser bunun üzerine 1948 de Küçük Tiyatroda tekrar sahneye konulmuştur. O yandan bu yana Ankaralı seyircinin Wilder'e karşı hususî bir sempati beslediği bir hakikattir. Devlet Tiyatrosu da halkımızın Wilder'e beslediği derin hayranlıktan pek güzel istifade ederek Amerikalı yazana "The Skin of our Theeth" isimli ikinci mühim tiyatro eserini de 1953 mevsiminde Büyük Tiyatroda "Ramak Kaldı" adı altında sahneye koydu. Yazarın bu eseri de tiyatroya bizim için henüz yeni olan bir takım kaideler getirdiğinden, ayrıca da fikir "Wilder'in ince zevki, derin kültürüyle beslendiğinden Ankaralı seyirci tarafından yine alâkayla karşılandı ve tiyatroseverlerimizin Wilder hayranlığı böylece biraz daha perçinlendi.

Kırılan hayaller

Fakat bu, "Wilder'in her neviden eserinin aynı sempatiyle karşılanacağı demek değildi. Harp sonrası, Amerikan tiyatrosu vergilerin yüksekliği ve sinemanın ezici kuvveti karşısında gene parlak bir duruma erişememişti. Harp sonrası Amerikan seyircisi müzikal komedileri, hafif satirleri, "farce"ları daha çok seviyordu. Fakat bu neviden eserleri de Amerikalıların tiyatro tarihlerine iftiharla kaydetmeleri beklenemezdi. Nitekim "Wilder'in şimdi bizde "Çöpçatan" namı altında temsil edilen "The Match Maker" isimli "farce"ı da zaman zaman bir grup Amerikalıyı bir gece eğlendirip geçmişti. Gerçi "Wilder "farce" nevinin iyi işlendiği takdirde daha kalıcı olduğunu, her zaman, her memlekette, her türlü seyirciyi kendine bağlıyabileceğini iddia ediyordu ama geçen hafta, Çarşamba gecesi "Çöpçatan"in temsilinden çıkan birçok seyircinin derin bir hayal kırıklığı içinde olduğu da aşikârdı. Şüphesiz bir çoğu temsil boyunca gülüp eğlenmişti. Devlet Tiyatrosunun "Çöpçatan"ı sahneye koymaktan maksadı da her halde halkı biraz güldürüp eğlendirmekti.. Ama gıdıklayarak değil..

Melek Ökte
Alaturka çöpçatan

Alaturka oyun

Amerikalıların bizden nekadar farklı şeylere güldükleri malûmdur. Yaradılışları ve hayat şartları icabı bizden daha kolay güldükleri de malûmdur. Bu sebeble elinde bir kesekâğıdı patlatılmış mısırla "Çöpçatan"ı seyretmeğe giden Amerikalı paravan arkasında saklambaç oynanmasına da güler, kahramanlardan her birinin sahnenin önüne gelip gözlerinin içine bakarak diskur çekmesine de, acaip kılıklı bir takım adamların masanın altına veya elbise dolabına saklanmasına da.. Hele parası bol bir Amerikalının bütün vaka boyunca yeğeninin sevdiği adamla evlenmesine razı olmayıp da son dakikada ve bîr an içinde sebebsiz fikrini değiştirmesini hiçbir Amerikalı yadırgamaz. Piyeste üstüste gelen ısmarlama tesadüfler bile Amerikalının üstünde soğuk duş tesiri yapmıyabilir. Çünkü esasen sahnede seyrettiği kendine yakın bir atmosfer içinde, kendine yakın bir takım tiplerin karikatürüdür. Oyun da, reji de bu ruhu taşır. Ama Devlet Tiyatrosunun Ankaralı seyircisi bir Amerikan "farce"ının tepeden tırnağa nasıl bir alaturkalık içinde temsil edilişini görür de atılacak geniş kahkahalar yerine bıyık altından gülerse buna da şaşmamak gerekir. Bu gülüşte sadece istihza değil, birçok da cansıkıntısı gizlidir. Bu sıkıntıyı, bu üzgünlüğü içlerinden biri tiyatrodan çıkarken "keşke kabak çekirdeği getirseydik" diyerek yatıştırmağa çalışır. Zira Amerikalının patlatılmış mısırı rejinin ve oyunun yardımıyla kabak çekirdeğine de döndürülmüştür. Zengin Amerikalı Horace Vandergelder (Ragıp Haykır)in evine döşemeden açılan bir kapaktan hop diye fırlayanlar, şapkacı Molly'hin dükkânında bir Amerikan şarkısının dört ağızdan yalan yanlış teganni edilişi, lüks bir lokantada saatler saati paravan arkasından gözetleyişler, çöpçatan Mrs. Dolly (Melek Ökte)nin "canım, şekerim"leri, bizde yabancı milletten bir arabacı dendi mi akla sadece boynu atkılı "Arabacının Kızı Dunyaşka''dan kalma bir arabacı tipi geldiğinden alabildiğine dekolte dolaşan hanımların yanında daima iyice sarınıp sarmalanmış boynu atkılı bir arabacı (İlyas Avcı) - burada oyun bakımından en başarılı iki kişinin kadronun en genç elemanları, İlyas Avcı ile Yalın Tolga (Barnabi) olduğuna işaret edelim-, Amerikalı bir tezgâhtarın rüyasında bile konuşamayacağı bir şiveyle konuşan Şeref Gürsoy (Cornelius Hakel) un inat edercesine daima ilk hecelere vuruşu, Ragıp Haykır (Vandergelder)ın "Paydos"taki Muhtar tavırlarıyla "Çöpçatan"ın sadece isimleri yabancı bir kötü adaptasyondan farkı kalmamıştır. Bu piyesin temsili münasebetiyle seyircileri bekleyen en büyük sürpriz şüphesiz ki Melek Ökte'nin birbuçuk senelik bir istirahattan sonra Mrs. Dolly, yani çöpçatan rolünde tekrar sahnede görünmesi olmuştur. Bu uzun istirahatın sanatkâra pek yaradığı, fakat sahnedeki rahatlığından da hiçbirşey kaybettirmediği aşikârdır. Bu rahatlık içinde Melek Öktenin hatırlamadığı tek şey olsa olsa oynadığı rolün bize değil, Amerikaya ait bir "çöpçatan" tipi olduğudur.

M U S İ K İ

Nevit Kodallı hocası Honneger ile
Alınan dersin ne olduğu bu hafta anlaşılacak

Bestekârlar

Van Gogh şarkı söyleyecek

Dört aydan fazla bir zamandır süregelen hareketsizliği ve birbirini talebeden fiyaskolarından sonra Devlet Operası nihayet, bu mevsimin ilk manalı -ve iddialı- projesini gerçekleştirmeye hazırlanıyor. Adnan Saygun'un "Kerem"inden sonra bestelenen ilk Türk operası, Nevit Kodallı'nın "Van Gogh"u Önümüzdeki haftadan itibaren oynanmağa başlıyacak. Eserin değeri ne olursa olsun Devlet Operası, Kodallı'nın bu yeni teşebbüsünü, derli toplu, akıllı uslu bir şekilde halk huzuruna çıkarabilirse bugüne kadar işlediği günahlardan büyük bir kısmının kefaretini ödemiş olacaktır.

"Van Gogh" operasının, lirik sahnemiz için büyük bir kazanç olacağı şimdiden söylenebilir. Ancak, ünlü ressamın hayatını opera haline getirme tasavvurunun inandırıcı bir sahne eseri haline gelebilmesi, aşılması imkânsız gibi görünen birçok engeli bertaraf etmeğe bağlıdır. Bunların başında şüphesiz ki Van Gogh'un hayatını herhangi bir insan olarak değil, bir sanatkâr olarak sahneye -hem de opera sahnesine- aktarma meselesi gelmektedir. Devlet Operası bugüne kadar böyle bir opera sahneye konacağı hususunda etrafa en küçük bir bilgi sızdırmamış, eserin propagandasını yapmamış, hatta son günlere kadar afiş bile astırmamıştır. Bunun bir maksada matuf olmaktan ziyade, bu müessesenin malûm işbilmezliği yüzünden olduğu aşikârdır. Fakat gene de operanın, İrving Stone'un "Lust for Life" adlı romanına dayandığı ve liberetto'nun da Orhan Asena, Aydın Gün ve Bülent Sokollu tarafından hazırlandığı bilinmektedir. Başka bir bilinen şey de Stone'un romanının libretto haline gelmesinin imkânsız olduğudur. Libretto yazarlarının ne çeşit bir mucize yaratmağa muvaffak Oldukları görülecektir. Operadan sızan haberlere göre eseri Aydın Gün sahneye koymuştur; hem de başrolü oylayacaktır. Müzikal idareyi bizzat Nevit Kodallı üstüne almıştır.

Herhalde "Van Gogh" temsilleri, sanat çevrelerimizde büyük merakla beklenmektedir.

Almanyada Türk kaprisi

Geçen ay bir gün, Münih'teki Türkler için sevinç ve iftihar günü oldu. O gün, Münih Filarmoni Orkestrası'nın programına bir Türk eseri de alınmıştı. Bu eser, Ferit Tuzun'e aitti ve "Capriccio a la Turc" ismini taşıyordu. Konser, Deutschea Museum'da verildi. Tüzün'ün eseri, Haydn ve Mozart'tan sonra, programın ikinci kısmının başında yer alıyordu.

Eser büyük bir başarı kazandı. Dinleyicilerin tezahüratı o kadar büyük oldu ki orkestra eseri tekrarladı. Ertesi gün münekkitler, parlak sözlerle, genç Türk bestekârını ve "Capriccio"sunu övüyorlardı. O gün aynı orkestra eseri bir defa daha çaldı ve bu icra radyoda da yayınlandı.

Ferit Tüzün Ankara Konservatuvarının yetiştirdiği bestekârlardandır. Kendisi halen Almanya'da bulunmaktadır. Memleketimizde bugüne kadar belli başlı hiçbir eseri çalınmamıştır. Genç bestekâr Yapı ve Kredi Bankasının tertiplediği kompozisyon müsabakasına bir bale süiti ile iştirak etmiş ve ikinci mükâfatı almıştı.

Almanyadaki başarısıyla Ferit Tüzün, eserlerini çaldırmak ve şöhret basamağına ilk adımı atmak imkânını vatanında değil, yabancı bir memlekette bulan Türk bestekârları safına katılmıştır.

Konserler

88 tuş ve 26 yaş

Geçen Salı akşamı Büyük Tiyatroda bir konser veren İtalyan piyanist Giuseppe Postiglione, iyi yetişmiş ve kabiliyetli genç icracılar arasında, geçen asrın artığı büyük isimlerin papucunu dama atacak kıratta sanatkârlar yetişebileceğine inananlara yeni bir koz veriyordu.

Büyük methiyeler ve basın belgeleriyle buruya gelip kof çıkan birçok

Piyanist Giuseppe Postiglione
Her zaman nail olunamıyan bir bahtiyarlık

yabana sanatkâr tanımış Ankaralı musikiseverler, gerçi Postiglione hakkında söylenenleri şüpheyle karşılamışlardı; hele program kâğıdında, sanatkârı tanıtan yazıda onu "kordiplomatiğin beğenmiş olduğuna" dair jilen sürülen iddia, hiçbir zaman bîr sanatkârın lehinde bir şahadet sayılmazdı.

Fakat genç piyanist, kendisine Türk Kanser Radyobiyolojisi Cemiyeti'nin fahrî azalığını verme merasimi bitip de, Chopin'in Op. 10 Etüdlerini sırasıyla çalmağa başladığında şüpheler yavaş yavaş dağıldı. İlk iki etüdde, Giuseppe Postiglione'nin mükemmel bir tekniğe malik olduğu görülüyordu Yani Chopin çalmak için aranan çok mühim bir şartı yerine getiriyordu. Sıra "Tristesse" adıyla tanınan etüde geldiğinde, piyanistin üst katlarda da birşeylere malik olduğu hissedildi. Parçalar birbirini takip ettikçe artık dünyada Postiglione diye ehemmiyetli bir piyanist bulunduğunu herkes aklına koyabilirdi.

Cesar Franck'ın "Prelude, Chorale et Fugue"ü daha az doyurucuydu. Eserin ihtişamından bir şeyler kayboldu; rengi beliremedi; bazı önemli teferruat silindi; Franck'ın şahsî ifadesi dinleyiciye ulaşamadı. Fakat gene de Giuseppe Postiglione'nin, teknik yanında, duygu ve akıl mahsulü çalışı ortadaydı.

Program, Stravinski'nin "Petruşka" süitiyle bitti. Bu eserin çalınışı, iki bakımdan zevk veriyordu. Bir kere, modern musiki meraklısı dinleyiciler, orijinal şekliyle -yani bir orkestra eseri olarak- konser salonla-; rımızda hiçbir zaman dinlememiş oldukları bu şaheserin başlıca kısımlarını, hiç olmazsa piyano versiyonu halinde dinleyebildiler. İkincisi, piyanistin karşısına korkunç güçlükler çıkaran bu transkripsiyonu Giuseppe Postiglione'nin, hem virtüöz davranışıyla, hem de musikişinas eğilimiyle yenmesini görmek ve duymak, bir konser salonunda her zaman nail olunmayan bahtlardandı.

Bu muvaffakiyetin âmili, henüz 26 yaşında bulunan bir gençti. Giuseppe Postiglione; tahsilini Roma'da Santa Cecilia konservautuvarında yapmış ve 17 yaşındayken diplomasını almıştı. Çocuk denecek yaşta başladığı meslek hayatı boyunca birçok Avrupa memleketinde konserler vermiş, tanınmış şefler ve ileri gelen orkestralar yanında solist olarak çalmıştı. 1951 yılında iştirak ettiği iki müsabakanın ikisinde de birinciliği kazanmıştı. Ertesi yıl Messina'da A. Corelli Enstitüsüne piyano profesörü tâyin edildiğinde ancak 21 yaşındaydı. İki yıl önce Varşova'da Milletlerarası Beşinci Chopin müsabakasında, meşhur "Polonaise"in en iyi icrasını çıkardığı için kendisine bir hususi mükâfat verildi. Daha sonra Cenevre Müsabakasında gümüş madalya aldı.

Sümbül Hanım Beylik Operada

İlhan K. MİMAROĞLU

Bu makaledeki şahıs ve hâdiselerin, hakiki hayattaki şahıs ve hâdiselere uyması da, uymaması da tesadüften ibarettir

atı sanatının şaheserlerini halkımıza daima en mükemmel şekilde takdim etmeyi şiar ve vazife edinmiş bulunan Beylik Operamız bu defa da, millî tiyatromuzun kurucusu, değerli sahne adamı ve idareci Tahsin Erdumrul'un yeni keşfi soprano Sümbül Hanımın başrolü oynadığı La Traviata operasını temsile başlamıştır. Sümbül Hanım, İstanbulun Sulukule semtinde doğmuş ve büyümüş değerli bir vatan çocuğudur ve bu memleketin ne üstün sanatkârlar, ne büyük kabiliyetler yetiştirebileceğinin yeni bir delilidir. Küçük yaşından beri hayatını lavanta çiçeği satmakla ve fal bakmakla kazanan Sümbülcük, üç ay kadar önce bir gün, Genel Direktör Tahsin Erdumrul'un evinin bulunduğu sokaktan geçerken hayatının dönüm noktasına erişmiş bulunduğuğunu, kısa zamanda büyük bir prima donna olacağını nasıl tahmin edebilirdi? İstidat keşfetmekteki dehasıyla tanınan Tahsin Erdumrul bilhassa, Sümbül Hanımın hiçbir ses sanatkârında bulunmayan o yürekler parçalayıcı tiz tonlarına hayran olmuş, onu en kısa zamanda La Traviata operasında Violetta rolüne çıkarmayı aklına koymuştur. Sayın Genel Direktör, Alfredo rolünü ise, on senedir şehrimizde, İkinci Asliye hukuk Mahkemesinde mübaşirlik yapan ve -meslek icabı- gür ve tannan bir sesi olan Sedat Yeşilsan'a vermiştir. Bundan başka Beylik Operamız, hudutsuz maddi imkânlardan faydalanarak, Sümbül Hanımın -Allah göstermesin- rahatsızlanması halinde onun yerine sahneye çıkması için üç meşhur sopranoyu, Maria Callas, Benata Tebaldi ve Elisabeth Sotmarzkopf'u yedek olarak angaje etmiştir. Bu sanatkârlar, operanın temsil olunacağı beş ay boyunca şehrimizde hazır bulunacaklardır. İlk temsil gecesi, birinci perdeden sonra bu tanınmış sopranolara Sümbül Hanım hakkında ne düşündüklerini sorduk. Madam Tabaldi, hayatında böyle bir şey ne gördüğünü, ne de işittiğini söyledi. Hele Violetta'nın ilk perde aryasmdaki "Follia, follia" kelimelerini Sümbül Hanımın "Arena, arena" diye tiz haykırışlarla söylemesine, bütün dinleyiciler gibi, hayran olduğunu belirtti. Madam Schwarzkopf da aynı görüşü teyit etti. Madam Callas bir baygınlık geçirmekte olduğu için ifadesini alamadık, öğrendiğimize göre Sümbül Hanımın başarısı daha şimdiden Avrupa'ya yayılmıştır; çeşitli müesseselerden, bu ara Medrano Sirkinden, kendisine teklifler vaki olmuştur.

Sümbül Hanımın başarısı o derece büyük olmuştur ki her gece seyirciler, tarif etmekten aciz bulunduğumuz hayranlık sedaları çıkararak oyunu takip etmekteydiler. Ne yazık ki Beylik Operamızın hizmetlerini dalma inkâr etmiş bulunan habis ruhlu bedbahtlar, oyun boyunca seyircilerin çıkardığı sesleri bir memnuniyetsizlik ifadesi sanmaktadırlar. Ortalığı bulandıran bu hainlerin yalanlarını yüzlerine çarpmak maksadiyle Sayın Tahsin Erdumrul gişe memurlarına, Sümbül Hanimin baş rolü oynadığı temsillere bilet alanlara, oyunu beğenmedikleri takdirde sahneye fırlatmaları için, Beylik Opera çiftliğinin yumurtalarından ikişer adet verilmesi hususunda talimat göndermiştir. O günden beri halkın sahneye tek bir yumurta bile atmaması, üstelik gişeye müracaat edenlerin yüz misli artması, Sümbül Hanımı bir görenin on defa daha görmek istemesi, halkımızın Beylik Operaya, Sümbül Hanıma ve Genel Direktör Tahsin Erdumrul'a gösterdiği büyük bir teveccühün delilidir.

Beylik Operamızın La Traviata temsilinin bir hususiyeti de eserin, operamız, kadrosuna yeni dahil olan tanınmış Alman boğaz hastalıkları mütehassisi Ord. Prof. Dr. Hurdawath Höst tarafından sahneye konmasıdır. Opera sanatkârlarının doktoru olarak getirtilen Prof. Höst bir gün lâf arasında Tahsin Erdumrul'a, vaktiyle Cari Ebertle tanışmış olduğunu söylemiş, bunun üzerine Genel Direktör derhal Prof. Höst'ü, Traviata'nın rejisörü yapmıştır.

Gizli kalmış kıymetleri aydınlığa kavuşturan ve böylece sanat hayatımıza hudutsuz hizmetlerde bulunan Tahsin Erdumrul yeni bir keşfini yakında açıklayacaktır. SabırsızIığınızı gidermek maksadiyle biz bunu şimdiden çıtlatalım: Hatırlarda olduğu gibi birkaç yıl önce İstanhulda Othello rolüne orta mektep talebesi genç bir kızımızı çıkaran Tahsin Erdumrul yakında Beylik Operamızda oynanacak olan Madame Butterfly operasında Madame Butterfly rolünü Erzurumlu saz sairi Aşık Dursun'a vermiştir.

S İ N E M A

İstanbul

Gençler ve sinema

Geçen haftanın başında Tercüman gazetesi yazı işleri müdürü. Semih Tuğrulu Galatasaray Lisesinden dört talebe ziyaret etti. Gençler sinemanın eğelence olduğu kadar bir kültür- eğitim vasıtası ve sanat olduğunu anlamışlardı. Sinemanın ehemmiyetini daha geniş topluluklara tanıtacak en esaslı yollardan birinin "sinema dernekleri" olduğuna inanıyorlardı. Böyle bir dernek kurmaya karar verince Semih Tuğrulun fikrini almamak olmazdı. Zira bu değerli sinema yazarı Türkiyede kurulan kısa ömürlü ilk sinema derneğinin hakanlığını yapmıştı, birçok faydalı tavsiyeleri olabilirdi.

Gençlerin elinde bazı imkânlar vardı. Meselâ okulun geniş konferans salonu ve projeksiyon makinesini dernek toplantılarında kullanmak için müdürlerinden izin almışlardı. Anlayışlı müdürleri Galatasaraym bir kültür hizmeti daha yapabilmesi için film gösterileri ve konferanslara okul dışından da davetliler gelmesini kabul etmişti. Zaten bu teşebbüs okul içine inhisar edilirse pek uzun devam edemiyeceği meydandaydı. Tesiri ve faydası da gerektiği kadar geniş olmazdı. Halbuki teşebbüs biraz daha etraflıca düşünülürse Galatasaray Lisesi Sinema klübü ilerde tam teşekküllü bir sinema derneğinin ilk nüvesini teşkil edebilirdi. Hiç olmazsa böyle bir teşekkül kurulunca-ya kadar sinemamız İstanbulun sinema sanatıyla yakınlaşmak ihtiyacının bir kısmını karşılayabilirdi.

Fakat iyi niyet ve gayretlerin karşısına film bulma meselesi endişe verici bir gölge gibi dikiliyordu. Türkiye'ye gelen iyi filmler parmakla sayılabilirdi. Gelenler de kasla göz arasında gösteriliyor, sonra ortadan kayboluyordu. Bunların yerini bulmak epey zorlu bir işti. Ama "Râshomon". "Roma Citta Aperta - Roma Açık Şehir", "Brief Encounter - Kısa Tesadüf" yahut "Robinson Cnısoe". "The Wild One - Kanlı Hücum" gibi filmleri tanıtarak göstermek çok faydalı olabilirdi. Bütün mesele bu az sayıda iyi filmlerin yerini tesbit edebilmeye kalıyordu. Kabul edilmeliydi ki bu pek kolay iş değildi.

Gençler bir taraftan derslerine, bir taraftan hazırlıklarına devam ederken, okullarında bir de anket tertiplediler. Böylelikle öğrenciler arasında bu çesit iddialı bir teşebbüsü hazmedebilecek bir vasat bulunup bulunmadığı yoklanacaktı. Galatasaray sinema klübü başkanı Erdoğan Güçbilmez ve arkadaşları 20 sualden ibaret bir liste hazırladılar. Bilhassa ortaokul öğrencilerinin cevapları hayret verini derecede olgundu. 6 ve 7'nci sınıflardaki küçüklerin anne ve babalarından daha dikkatli film seyrettiklerine hükmedilebilirdi. Sinemanın bazı temel hususiyetlerini de büyüklerinden çok anlayışla bellemişlerdi. Sinema yaratıcısının rejisör olduğunu ittifakla kabul eden çenelerin sevdikleri yaratıcıların başında Elia Kazan ile Alfred Hitchoock geliyor. Onları Nicholas Ray, Roberto Rosaellini ve John Ford gibi isabetli isimler takip ediyor. En beğendikleri 10 filmin arasında başta Asi Gençlik - Rebel Without A Cause" olmak üzere "Rıhtımlar Üstünde - On the Waterfront", "Deniz Ejderi - Moby Dick" ve "Günahkâr Gönüller - Senso" var James Dean, Marlon Brando, Monteomery Clift ve Gina Lollobrigida sevilen oyuncular.

Öğrencilerin filmleri hakkında kıymet biçme usulleri de oldukça ilgi çekici. Meselâ 10 uncu sınıftan Gülseven Sonumut "Asi Gençlik"i söyle anlatıyor: "R.ejisör Nicholas Ray olayı 24 saat içinde geçiriyor, filmi üç büyük olayda topluyor. Olaylara geçişleri ev sahneleriyle birbirine bağlıyor ve karşılıklı severinin eksik olduğunu inceliyor "7 nci sınıftan Hasan Akbelen "Senso" için şunları söylüyor: "Eski beylik sahneler göze çarpmıyor. Rejisör ve kameramanın birlikte çalışmaları gayet güzel netice vermiş. Avusturya - İtalya harbi kısa gösterilmiş, fakat bütün vahşet ve manzara gayet iyi belirtilmiş"

"Türk filmlerini beğeniyor musunuz ?" sorusuna en küçük sınıf öğrencilerinin verdikleri cevap ibret verici. Şikâyetler söyle: Sinemadan hiç anlamayanlar bile çok büyük hatalar bulabiliyorlar." (Soysal Tüney 6 ncı sınıf).. "Türk filmlerinde mevzu yok, üstelik göbek, mevlût ve ezan çok oluyor, bir de çok adam ölüyor." (Savaş Akat 7 nci sınıf). Hemen hemen her cevapta Türk filmlerinin ayrı bir aksaklığına parmak basabilen öğrenciler, bazı kusurlarına rağmen en çok beğendikleri Türk filmlerinin "Beş Hasta Var" olduğunu söylüyorlar. en çok okudukları film tenkitçisi de Semih Tuğrul...

Ortaokul ve lise öğrencilerinin böyle olgun cevaplar verebilmeleri ilerinin seyircileri hatta sinemacıları için oldukça ümit vericidir.

"Senso"nun bir sahnesinde Alida Valli ve Farley Granger

En çok beğenilen filmlerden biri

İlk faaliyetler

Galatasaray sinema klübü okulda devamlı film gösterileri tertipliyecektir. 13 Şubat Çarşamba günü gösterilen Orson Welles'in "Othello"-sundan sonra ikinci olarak haftaya aynı gün Kurusovva'nın Japon filmi "Rashomon" oynatılacaktır.

Bu devamlı film gösterilerinden başka özel toplantılar da tertip edilecektir. 16 Şubat Cumartesi günü saat 15'te konferans salonunda yapılacak olan ilk toplantıda başkan Erdoğan Güçbilmez G. S. sinema klübünün kuruluşu ve sayesi hakkında konuştuktan sonra Semih Tuğrul "cine-club'lere dair bir konuşma yapacaktır. Bunu Lumiere sinematografına dair bir film takip edecektir.

Gençler bu arada nazari bilgilerini de geliştirme fırsatı arıyacaklardır. Nijat Özön'ün "Sinema Sanatı" adlı kitabı onlara çok faydalı bir kaynak olmuştur. Bu kitabı daha iyi anlayan klüp üyeleri münazaralar tertipliyerek sinema sanatının esaslarını arkadaşlarına açıklamaya çalışacaklardır.

S P O R

Futbol

Ordu Milli Maçları

Bu hafta 15 bin kişilik Adana stadyumu ilk defa, bir millî maça sahne olacaktır. Amerika ve Türkiye Ordu takımları arasında yapılacak olan bu karşılaşma şu anda pek çok sporseverin nazarlarını Adanaya çevirmiş bulunuyor. Umumi kanaat Ordu millî takımımızın galip geleceği merkezindedir. Çünkü Amerikada futbol revaç bulan bir spor değildir. Amerika bu vadide çok gerilerden gelmektedir. Bu itibarla bizi şanslı görenler ekseriyeti teşkil ediyor. Esasen Ordu Millî takımımız, kuvvetlidir. Kadrosundaki elemanlar hakikaten birer kıymettir. Bugün için her biri profesyonel takımlarda yer alabilecek bir kıvamda bulunmaktadırlar. Amerika maniasının kolayca aşılacağını tahmin edenler, önümüzdeki hafta İzmirde İtalya Ordu takımı ile yapılacak maçtan da endişe duyduklarım ifade ediyorlar. İtalya Ordulararası şampiyonada müteaddit defa iyi neticeler almış, 'kuvvetli bir takımdır. Saha ve seyirci avantajlarımızın haricinde rakiplere faik olan hiç bir tarafımız yoktur. Adanalılar şimdiden bir galibiyeti alkışlamaya hazırlanıyorlar. Darısı İzmirlilerin başına..

Lig maçları

Mithatpaşa stadının idarecilere mahsus olan tribününün kapısında duran bir şahıs şöyle diyordu: "Deminden beri bakıyorum gelen Fenerbahçeli idarecilerin hepsinin suratı asık. Hiç biri gülmüyor. Neden acaba?.."

Bu, nedeni cevaplandırmak için uzun boylu düşünmeye lüzum yoktu. Çünkü Fenerbahçe tam bir hafta evvel 85 dakika hakim oynadığı bir oyundan mağlûp çıkmıştı, idareciler bu durumdan çok müteessir olmuşlardı. Esasen Fenerbahçeyi seven" her şahsın müteessir olmaması imkânsızdı. Zira liderlik mevkiine yeniden ezelî rakibi Galatasaray gelip yerleşmişti. Bilinen bir şey vardı: Fenerbahçeliler şampiyonluk maçını Galatasarayla oynamaktan çekmiyorlardı. Üst üste uğradıkları mağlubiyetler maneviyatlarını sarsmıştı. Fenerbahçe ezelî rakibi karşısında tutunamıyordu. İşte şampiyonluk bahsinde en fazla endişe duyanlar böyle düşünenlerdi ve hakları da yok değildi.

Değişen sistem

Beykoz mağlûbiyetinden sonra takımın kaderini ellerinde tutan şahıslar "artık kısa paslı ve bol deplasmanlı oyuna veda etmemiz zamanı geldi; bundan sonraki maçlarda bir de uzun pası deniyelim bakalım nasıl bir netice verecek" diyorlardı. Bu fikir başlangıçta tenkide uğradı. Bilhassa antrenör Szekelly itiraz edenlerin başında geliyordu. Fakat her ne pahasına olursa olsun idareciler uzun paslı oyunda ısrar ediyorlardı. İşe bir ara Kavrakoğlu da karıştı: "Fenerbahçe *en* parlak devirlerinde daima santraforunu koşturmuş, pna derinleme pas vermiştir. Şimdi ise bu taktik kullanılmaz olmuştur. Aynı şeyi tekrar etmemiz için hiç bir sebeb yoktur" İdareciler beraberce geriye dönmek kararında ittifak ettiler.

Mesut dakikalar

Adalet maçının 25 inci dakikası işte bu hava içinde geldi çattı. Tribünleri dolduran binlerce Fenerbahçe »taraftarı bir ağızdan "Beş, beş,!.." diye bağırıyorlardı. Dört gol bu kadar kısa bir zaman içerisinde hem de Adalet gibi bir takıma atılmıştı. Pek çok kimse rüya mı görüyoruz demekten kendilerini alamadılar. Uzun paslı oyuna dönmek fikrinin şampiyonluğunu yapan kurmay heyeti neticeden çok memnundu. Hatta içlerinde kendisine iftihar payı çıkaranlar da vardı. Herşey düzelmiş o Fenerbahçenin kısırlığı artık kaybolmuştu. Fakat bu bir fırtına, bir sağnaktı. Aynı temponun 90 dakika devam edeceğini sanmak hakikaten safdillik olurdu. Zira bu insan gücünün dışında bir işti. Fırtınanın ergeç dineceği belliydi Tam 25 inci dakikada tezahüratçıların sesi kesiliverdi. Fenerbahçe hücumları bir sabun köpüğü gibi eriyor, buna mukabil Adaletli futbolcular sahayı dolduruyorlardı. Vaziyete Adalet hâkim oluyordu. Esasen 24 dakikada 4 gol atmak bir adaletsizlikti. Fakat Kırmızı-Beyazlılar bir saatlik hâkim oyunlarının semeresini görmeden sahadan ayrıldılar.

Seyfi Cenap Berksoy
Günaydın!..

İşin garibi Adaletliler uzun paslı oynamak mevzuunda sanki Fenerbahçe ile önceden anlaşmışlardı. Viyana futbolunun İstanbul temsilciliğini yapan bir takımın bu şekilde oyuna dönmesi için hiçbir sebeb yoktu. Bu oyun tarzı hakikaten garipti. Nitekim Kırmızı-Beyazlı idareciler hatalarım anlamakta gecikmediler. İkinci devre takımın tertibini değiştirdiler ve tekrar kısa paslı bol deplasmanlı oyunlarına döndüler. Fakat pek çok fırsat elde etmiş olmalarına rağmen, Adalet forvetinde yer alan futbolcular bunları heba etmekte birbirleriyle yarışıyorlardı.

Federasyonda kıpırdanma

Seçildiği günden bu tarafa bir türlü faaliyete geçemeyen Güreş Federasyonu nihayet geçen hafta bir kıpırdanma, bir hareket göstermeye başladı. Seyfi Cenap Berksoy'un Ankarada yaptığı toplantı neticesinde Federasyon 1957'de memleketimizde yapılacak olan Dünya Güreş Şampiyonası için muhtelif komitelerin kurulmasına karar verdi. Kurulan komitelerde seçimler yapıldı ve bir takım tanınmış isimler vazife aldılar. Bu arada güreş Millî takımı antrenörlüğüne Nuri Boytorunun getirilmesi kararlaştırıldı. Şimdi artık çalışma zamanı gelmiş bulunuyor. Bugüne kadar beyanat vermekten ileriye gidemiyen Federasyonun bundan sonra metotlu ve plânlı bir çalışmaya başlaması beklenmektedir.

Kapak Baskısı : Rüzgârlı Matbaa Denizciler Cad. - ANKARA

Kapak Klişesi : Doğan Klişe Atölyesi - ANKARA

Hamileyseniz...... Şunları okuyunuz !

Hem siz hem de çocuğunuz, sadece yemeklerinizde değişiklik yapmakla daha sağlam, daha sıhhatli olabilirsiniz !

Günde 6 defa az yemek 3 defa çok yemekten daha iyidir — midenizi çok doldurmag ve tıkamag !

«Ve herhangi bir korkunuz varsa, bunu doktorunuza açın !»

Son senelerin en önemli buluşu şudur : Tecrübeler en uygun beslenme tarzının şu üç harikalı neticeyi yarattığını mükerreren isbat etmiştir :

1. Şu umumi şikâyetlerin azalması : Halsizlik, sinirlilik, gebelik başlangıcında görülen bulantılar, yüksek tansiyon, aşırı şişmanlama, ayakların ve ayak bileklerinin şişmesi, böbreklerin çalışmasında intizamsızlıklar,

2. Anne ve bebekler arasında vefiyatın çok azalması,

3. Çocuklarda raşitizm ve kemiklerin iyi teşekkül etmemesi gibi hallerin azalması.

Bu hususi beslenme tarzı niçin lâzımdı ? Çünkü doktorlar kadınların çoğunun pek fazla nişastalı maddeler ve tatlılar aldıklarını buna mukabil alınması elzem olan vitaminleri ve proteinleri almadıklarını tesbit etmişlerdir. Bu diyet, hususi maddelerden meydana gelmiş değildir, yukarda gördüğünüz mutad besinlerden ibarettir.

Kendinize bu şekilde itina ederek hâmileliğiniz sırasında kuvvet ve neş'enizi daima muhafaza edebilirsiniz. Doktorunuzun yiyecek tavsiyelerini **tam olarak tatbik etmekle** istifade görürsünüz. Ve... herhangi bir korkunuz olursa, bunu doktorunuza açın.

Hiçbir şeyi merak etmenize lüzum yoktur ! Doktorunuza, gelecek aylarda nelerle karşılaşacağınızı sorun. O zaman korkunuz kalmayacağı gibi ferahlık duyacaksınız. Doktorlar, hâmileliğiniz sırasında size yardım etmenin çeşitli yollarını bilmektedirler. Yeni usullerle doğumunuzu kolaylaştırabilirler. Bu sebepten nasihat almak için akraba ve dostlarınıza değil, doktorunuza bakınız. Ona sual sormakta çekinilecek hiçbir şey yoktur. Herhangi bir kanama, ağrı veya göz ve diş rahatsızlığıyla karşılaşırsanız **doktorunuzu derhal haberdar edin !** Bu çok mühimdir.

● Squibb adını eczane raflarında olduğu gibi, doktorunuzun yazdığı reçetelerde de görürsünüz. Çünkü Squibb, penicillin, streptomycin, vitaminler, anestetikler, hormonlar ile, doktorunuzun hayatınızı kurtarmak ve korumak için yazdığı diğer birçok ilâçları istihsal eden dünyanın en büyük müesseselerinden biridir. 1858 den beri Squibb Araştırma Laboratuarları dünyayı ıztıraptan kurtarmak ve sağlık durumunu yükseltmek maksadı ile ilâçlar bulmakta, ıslâh ve istihsal etmektedir.

SQUIBB
İLAÇLARI
1858 DENBERİ